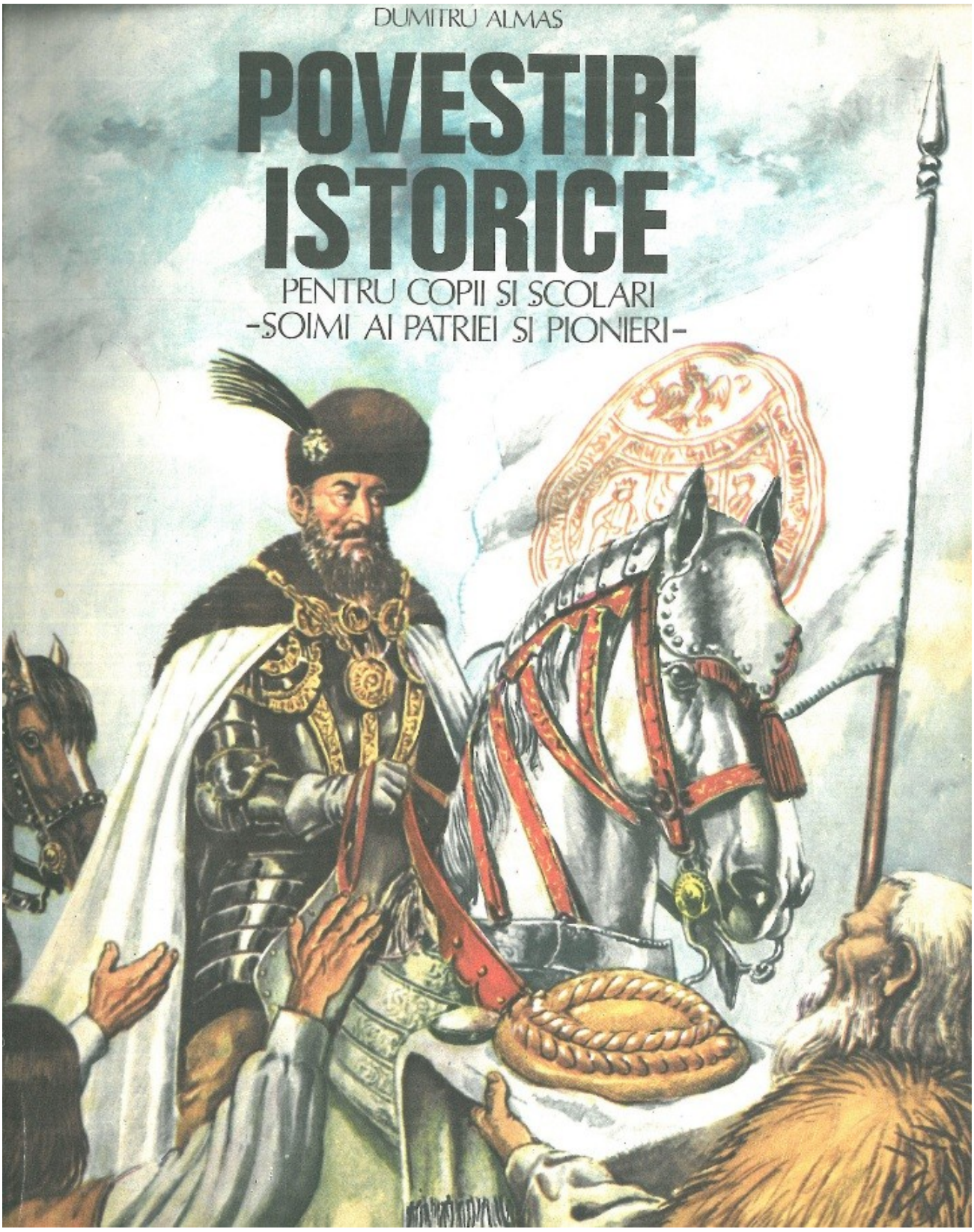

POVESTIRI ISTORICE
pentru copii și școlari — șoimi ai patriei și pionieri –
Partea a II —a
DUMITRU ALMAȘ

1982
+12ani

Cuprins

1.O POVESTE CU UN PREA FRUMOS MĂRGĂRITAR....3
2.BANUL MIHAI ŞI CĂLĂUL....5
3.MIHAI VODĂ CÎŞTIGĂ VICTORIA DE LA CĂLUGĂRENI ŞI NUMELE DE VITEAZ....7
4.MIHAI VODĂ ŞI HASAN PAŞA....10
5.NOVAC, GRUIA ŞI CORBUL NĂZDRĂVAN....12
6.MIHAI VITEAZUL, VOIEVOD AL TUTUROR ROMÂNILOR....14
7.ÎNTÎMPLĂRI DE POMINĂ VĂZUTE DIN TURNUL CHINDIEI....16
8.MATEI VODĂ BASARAB ŞI CĂPITANUL DIN STRAJA CURŢII DOMNEŞTI....18
9.PLĂIEŞII DIN CETATEA NEAMŢULUI....20
10.POVAŢA UNUI CĂRTURAR ÎNŢELEPT....22
11.NECULAI MILESCU SPĂTARUL, CĂLĂTOR PRIN LUMEA LARGĂ....24
12.HAIDUCUL PINTEA VITEAZUL....26
13.UN VOIEVOD BUN GOSPODAR ŞI UN MEŞTER ISCUSIT....28
14.DUREROSUL SFÎRŞIT AL LUI CONSTANTIN BRÎNCOVEANU....30
15.MĂDĂLINA DIN VAD SALVEAZĂ O CARTE A LUI DIMITRIE CANTEMIR....32
16.CUM A SCĂPAT CU VIAŢĂ MARIA ORBAN....34
17.FLUIERUL ŞI GORUNUL LUI HOREA....36
18.CÎND TUDOR VLADIMIRESCU A TRECUT OLTUL....38
19.TUDOR VLADIMIRESCU ŞI ARNĂUTUL CARE A DEVENIT PANDUR....40
20.NICOLAE BĂLCESCU, PRIETENUL POPORULUI....42
21.FATA DIN DEALUL FELEACULUI....44
22.PETRIŞOR, FIUL REVOLUŢIEI....46
23.AVRAM IANCU „CRAIUL MUNŢILOR"....48
24.FAPTA DE ISPRAVĂ A UNUI OM DIN POPOR....50
25.TOŢI ROMÂNII CÎNTĂ ”HORA UNIRII"....52
26.CUZA VODA ŞI SULTANUL....55
27.”BĂIATUL CARE A VORBIT CU VODĂ”....57
28.DOI EROI ÎN LUPTELE DE LA GRIVIŢA....59
29.BRANCARDIERA DE LA RAHOVA....61
30.CUCERIREA MUNTELUI ALION....63
31.ECATERINA TEODOROIU, EROINA DE LA JIU....65
32.CAPORALUL CONSTANTIN MUŞAT....67
33.FETIŢA DIN NUC....69
34.NICI PE AICEA NU SE TRECE!....71
35.AM FOST ŞI EU LA ALBA IULIA ŞI AM VĂZUT UNIREA CEA MARE....73

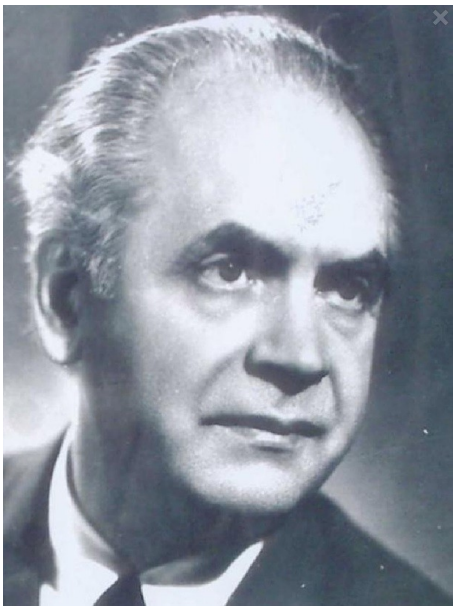

1.O POVESTE CU UN PREA FRUMOS MĂRGĂRITAR

Dragi copii, pe oamenii cei buni, vrednici, viteji, pe cei care au apărat ţara, cum au fost Mircea ce! Bătrîn, Vlad Ţepeş ori Ştefan cel Mare, poporul nu—i uită şi le pomeneşte numele cu mîndrie. Despre aceşti oameni mari s—au păstrat zeci de povestiri, din care, unele, vi le—am istorisit şi eu. Acum vreau să vă povestesc ceva despre alt român vrednic, despre domnitorul Mihai voievod Viteazul, O poveste frumoasă, ca orice poveste, chiar dacă nu—i întru totul adevărată.

Se zice că tatăl lui Mihai era domn şi se numea Pătraşcu cel Bun. Mama era o crîşmăriţă, foarte frumoasă şi vrednică femeie. O chema Teodora. Cînd a murit părintele său, Mihai avea doar vreo zece ani: un copilandru. Văzîndu—i deosebita deşteptăciune şi îndrăzneală, boierii cei mari s—au temut să nu ajungă el domn în locul unuia cam nevrednic, dar preferat de ei. De aceea pe Mihai l—au alungat de acasă, în păduri şi în munţi. Gîndeau că o să—l sfîşie fiarele sălbatice.

Acolo, în singurătate şi pustiu, Mihai nu s—a pierdut. S—a hrănit cu zmeură şi alune. S—a apărat de fiarele sălbatice urcîndu—se în copaci băîrîni. Dealtfel pe ramurile lor groase se şi odihnea noaptea. Dintr—o piatră ascuţită şi—a făcut un fel de cuţit, cu care şi—a cioplit o ghioagă, pe care o mînuia cu stînga, că era stîngaci de felul său. Aşa că n—a murit nici de foame, nici de frică, nici nu l—au sfîşiat fiarele sălbatice.

Dar într—o zi, umblînd după alune, Mihai aude într—o poieniţă un fel de geamăt şi de şuier fioros. Se apropie şi se uită cu luare aminte. Vede un fel de ghem de spumă, albă şi mare cît o căpiţă de fîn. în acea spumă se vînzoleau şi se încolăceau mulţi şerpi lungi, puternici, înspăimîntători. Dar se vede că erau nişte şerpi deosebiţi. Căci din multă spumă albă ca omătul, amestecată cu venin din gura lor, acei şerpi făureau un mărgăritar. Adică un fel de mărgea rotundă, foarte frumoasă şi strălucitoare.

Mihai aflase de la maică—sa, Teodora, că aceia care are asemenea mărgăritar îşi poate împlini toate dorinţele. Şi, deci, rîvnea mult s—o aibă.

Dar cum să intre între şerpi, să le ia mărgăritarul acela minunat?

Sta şi se gîndea.

Şi, deodată, vede un şoim: zbura rotit deasupra poieniţei cercetînd locurile. Apoi, fîl—fîl, se apropie şi i se aşează pe umăr, ca şi cum l—ar cunoaşte de mult. îl priveşte iscoditor, cu ochi de pasăre năzdrăvană ca să—i citească gîndurile. Şi, deodată, ca şi cum ar fi înţeles ce vrea Mihai, vîjjjt! se repede în mijlocul şerpilor, prinde mărgăritarul în clonţ şi zboară, işrăşi, rotit în jurul poienii.

O clipă, Mihai rămîne buimac: îl durea că pasărea i—a luat acea piatră scumpă. Dar şoimul ţipă ascuţit, ca o chemare. Ţipă de trei ori; apoi o porni, în zbor, spre miazăzi. Mihai, fuga după dînsul. Şoimul zbura, iar băieţandrul alerga cît îl ţineau picioarele. Cînd obosea, pasărea năzdrăvană se oprea şi ea, şi—l aştepta să se odihnească. Şi aşa a mers Mihai, călăuzit de şoim, şapte zile şi şapte nopţi, pînă a ajuns la zidurile Ţari gradului.

Aici, şoimul a coborît din văzduh şi a lăsat mărgăritarul jos, la picioarele băieţandrului. Din priviri parcă—l lăuda că—l urmărise, cu dîrzenie şi încredere, fără să se vaiete de greutăţile unui drum aşa de lung şi de obositor. S—a mai rotit iar de trei ori deasupra lui Mihai, ca şi cum şi—ar fi luat rămas bun şi apoi s—a dus, pierzîndu—se în înaltul cerului.

Îndată după aceasta, pe acolo a trecut sultanul, călare pe un cal roib, împodobit cu şa, căpăstru şi frîu cu nasturi mari de aur.

Deşi se minuna de bogăţia straielor şi de măreţia împăratului, Minai nu s—a închinat, cu fruntea la pămînt, cum era datina la turci. Ci a privit drept, fără sfială.

Sultanului i—a plăcut înfăţişarea băieţandrului şi, aflînd că—i român, l—a luat la palatul său. Zicea să—l facă ienicer, adică soldat turc. Singur şi neştiutor, Mihai ce s—a gîndit: ”Să mă supun că am multe de învăţat şi de la neprieteni".

Astfel a crescut printre ieniceri, ca un flăcău voinic şi foarte frumos. Şi nimeni nu—l întrecea nici la călărie, nici în lupta cu sabia, cu buzduganul, cu barda şi cu suliţa. Pentru că mînuia armele cu stînga, turcii i—au zis „Stîngaciul". De asemenea, cît a stat în armata sultanului, Mihai a învăţat bine meşteşugul conducerii oştirilor. Totodată a înţeles mai bine asprimea, nedreptatea şi sălbăticia cu care turcii jefuiau poporul şi ţara românilor. De aceea n—a primit să rămînă ienicer. Gîndul lui statornic nu era să—l ajute pe sultan, ci urmărea să înveţe cum să oprească năvălirile turcilor în ţara sa.

Dealtfel, cu cît creştea cu atît dorul de ţară îi ardea inima mai tare ca focul. Ţinea mărgăritarul în sîn şi mereu aştepta ceasul cînd va putea pleca în Ţara Românească.

Şi iată, într—o bună zi, după ce făcuse isprăvi vitejeşti într—o mare bătălie, sultanul l—a lăsat două ceasuri slobod. A încălecat pe calul său, care se vede că era cam năzdrăvan şi, galop—galop, pînă în ţară.

Aici, deştept, îndrăzneţ, harnic, plăcut la înfăţişare şi dornic de fapte mari, a ajuns, repede, mare dregător: ban al Craiovei. A strîns în juru—i mulţi prieteni şi s—a pregătit pentru lupta cu duşmanii dinăuntrul şi din afara ţării.

Ei, dar ca să—şi poată împlini aceste gînduri înalte, trebuia să ajungă domn, adică să fie conducătorul ţării.

2.BANUL MIHAI ŞI CĂLĂUL

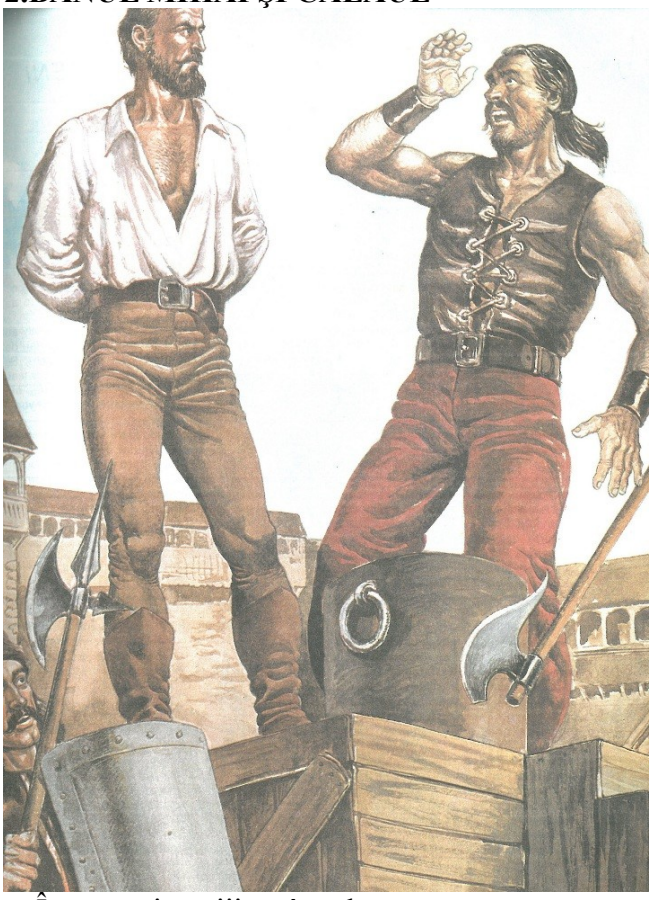

Într—o zi copiii au întrebat:

—Bunicule, care a fost cel mai viteaz voievod român?

Am rămas cîteva clipe pe gînduri. Pe urmă am spus:

—Păi, care să fie? Gelu Românul? Basarab I ? Mircea cel Bătrîn? Vlad Ţepeş? Iancu de Hunedoara? Ştefan cel Mare? Radu de la Afumaţi, căruia istoricii îi spun şi Radu cel Viteaz? Ion Vodă? Deci, vedeţi voi, cel puţin şapte voievozi merită numele de viteaz. Dar parcă mai vrednic de acest nume este Minai vodă Viteazul. E vorba de acel Mihai despre care povestea spune că un şoim năzdrăvan i—a lăsat la picioare un mărgăritar strălucitor.

Spuneam atunci că, după întoarcerea în ţară, Mihai a împlinit slujba de ban al Craiovei. Adică era conducător al părţii din ţara noastră numită Oltenia. în scurt timp, el s—a dovedit a fi bărbat energic, bun gospodar, înţelept şi doritor de bine pentru ţară şi popor. Mai întîi s—a îngrijit ca Oltenia să ajungă bogată şi frumoasă ca o grădină. Aceasta bucura mult pe toţi locuitorii, iar faima banului Mihai se răspîndea în întreaga ţară. Toţi românii îl iubeau, afară de domnitorul din acea vreme, numit Alexandru vodă.

Ca să înspăimînte lumea, acest voievod pe mulţi dregători, vinovaţi ori nevinovaţi, i—a dat pe mîna călăului, să—i ucidă. Săvîrşea cele mai mari nelegiuiri numai ca să—şi păstreze tronul. Adică să fie el domn şi nu altui. Se spune că ţinea pe lîngă dînsul mai mulţi călăi decît sfetnici şi prieteni. De aceea, poporul l—a poreclit Alexandru cei Rău.

Aflînd el de faima lui Mihai, banul Craiovei, i—a poruncit să vină la Bucureşti. Chipurile pentru sfaturi. Cînd l—a întîlnit, i—a arătat o prietenie vicleană. Ba l—a poftit chiar la masa domnească.

Dar cum a intrat pe uşă şi a atîrnat sabia în cui, zece slujitori plătiţi l—au pus în lanţuri şi l—au suit pe un fel de pod dinăuntrul curţii domneşti, numit eşafod. Călăul, un vlăjgan mare şi gros, cu umerii laţi de şapte palme, cu grumaz ca de taur, cu pumnii cît nişte ciocane, cu obrajii umflaţi ca nişte dovleci roşii, cu buze groase, cu frunte îngustă, cu ochi bulbucaţi, fioroşi, ce mai! cel mai temut dintre toţi groaznicii călăi ai lui Alexandru cel Rău, avea poruncă să taie numaidecît capul banului Mihai. Aşa de cumplit era acel călău încît condamnaţii numai cît îl vedeau şi amuţeau, gîtuiţi de spaimă.

Acum, aflînd ce bărbat vestit aduceau slujitorii la butucul lui, pe eşafod, călăul se bucura mult, în

răutatea lui fioroasă. A scuipat în palme. A răsucit barda, l—a sticlit ascuţişul la soare, anume ca să izvodească groaza de moarte în inima osînditului. I—a zis în batjocură:

„Vin la neică, flăcăule, să—ţi iau capul, că prea—i frumos.!"

Dar, cînd s—a apropiat Mihai de el, în loc să lovească furios, călăul a înlemnit. Căci banul Mihai era un bărbat înalt, vînjos, drept, mîndru, frumos, cu barbă tuşinată scurt, cu ochi care răspîndeau bunătate şi lumină, dar împroşcau şi mînie în momente de primejdie.

După clipele de încremenire, călăul a început să tremure. Şi cît era el de groaznic şi de puternic, deodată s—a simţit slab şi nevolnic, în loc să—i strige ca de obicei:

„Pune gîtul pe butuc, să—l tai!" a suspinat, cuprins de milă amestecată cu spaimă:

„Nu pot! Nu pot ucide un bărbat falnic şi frumos ca acesta".

A aruncat securea şi a fugit de pe eşafod.

Aşa a scăpat Mihai, banul Craiovei de moartea la care—l osîndise Alexandru cel Rău.

A încălecat pe cal şi a galopat pînă la Craiova.

Acolo, şi—a strîns prietenii şi s—a pregătit să ia el domnia ţării, ca s—o scoată din mîinile unui conducător nevrednic, cum era acel Alexandru vodă.

Şi domnia lui a fost, în adevăr, ca o zi de lumină strălucitoare în istoria ţării noastre.

3.MIHAI VODĂ CÎŞTIGĂ VICTORIA DE LA CĂLUGĂRENI ŞI NUMELE DE VITEAZ

După ce a scăpat de securea călăului, Mihai, banul Craiovei, l—a alungat pe Alexandru cel Rău şi a luat el conducerea ţării. Aşa că, spre norocul poporului, în locul unui conducător rău şi nevrednic, a venit un voievod viteaz şi doritor de libertate.

Cel dintîi gînd al lui Mihai voievod a fost să scoată ţara de sub asuprirea sultanului. La început a încercat să se înţeleagă cu vorbă bună: a cerut sultanului să nu mai ceară atîta bir şi să nu—i mai umilească pe români. Dar turcul, trufaş, n—a vrut cu nici un chip. Atunci Mihai voievod a zis:

„Dacă sultanul numai de sabie ascultă, n—avem încotro, ne pregătim de luptă!"

Auzind una ca asta, sultanul a trimis asupra Ţării Româneşti pe Sinan Paşa, cu oaste foarte numeroasă. L—a trimis cu poruncă s—o subjuge şi mai tare şi s—o pună la bir şi mai greu. Credea că va împlini uşor porunca, pentru că Sinan Paşa era un bătrîn şi foarte vestit general, temut de toţi pentru priceperea lui în conducerea armatelor şi cîştigarea războaielor.

Dar cu toate că oastea lui era de zece ori mai mică, Mihai vodă nu s—a speriat, l—a întîmpinat pe duşmani la satul Călugăreni pe rîul Neajlov.

De la început toţi românii au luptat cu dăruire, cu îndrăzneală mare şi vitejie. Se băteau doar pentru ţara lor scumpă, pentru viaţa şi libertatea lor. în frunte s—a aflat, tot timpul, Mihai vodă, călare pe un cal negru; cu barda în mîna stînga, izbea fără milă. Cu putere de uriaş şi cu mînie de trăsnet dobora tot ce întîlnea în cale.

Dar puhoiul cel mare al turcimii venea şi iar venea ca dintr—un izvor fără sfîrşit. Năpustindu—se, înghesuindu—se, lovind năprasnic în români, au trecut podul peste apa Neajlovului şi au umplut locul, ca nişte haite de lupi şi turme de mistreţi.

Au luat cea mai mare parte a tunurilor româneşti.

Sinan paşa se credea biruitor şi urla de fericire, îndemnîndu—şi soldaţii să izbească mereu, tot mai cu tărie.

Momentul era nespus de greu pentru români. Cum să ţină piept unul contra zece? Ba chiar unii boieri, speriaţi, se gîndeau pe unde să fugă.

Pe la amiază, se părea că românii au pierdut bătălia. Mulţi erau răniţi; gemeau de durere, dar din luptă nu se retrăgeau. Se strîngeau în jurul lui Mihai vodă şi se băteau pînă la ultima zvîcnire de viaţă. Aşteptau minunea salvării. O aşteptau de la voievodul lor, aflat tot în frunte, nebiruit.

În adevăr, în clipele acelea grele şi amare, Mihai vodă, ajutat de căpitanul Stroe Buzescu, a izbit cu barda în paşă, doborîndu—l de pe cal. Turcii s—au oprit, un moment, nedumeriţi. Vodă le—a simţit şovăiala şi a strigat unui căpitan:

„Atacă pe duşman dinspre stînga!". Iar altuia: „Atacă spre dreapta!"

Poruncile măriei sale au fost împlinite fulgerător de repede.

Minuni de vitejie au săvîrşit atunci toţi căpitanii şi ostaşii lui Mihai vodă.

Dar mai ales ei, voievodul, a condus lupta cu dibăcie şi a izbit, cu putere şi cu mînie, acolo unde era primejdia mai mare. Se spune că patru generali turci ar fi căzut sub barda lui cea ascuţită şi cu măiestrie mînuită.

De la o vreme, loviţi tot mai necruţător, turcii au început să dea îndărăt. Să se retragă. Şi cum nu mai încăpeau pe pod, mulţi au intrat în mlaştină. împinşi de români, din spate, se înfundau, cu cai cu tot, în apă şi în mocirlă şi nu mai puteau ieşi.

Văzînd aşa, Sinan paşa a strigat: „Aduceţi în faţă steagul cel sfînt!"

Era vorba de un steag mare, verde pe care turcii îl scoteau numai în ceas de mare primejdie. îl arătau soldaţilor care, crezîndu—l sfînt, se îmbărbătau în bătălie şi se luptau pînă cîştigau victoria.

Venind în faţa şirurilor de bătaie, stegarul a fluturat sus, deasupra soldaţilor, măreţul steag verde, cu semilună de aur. îl flutura şi urla îndemnuri la luptă: „Nu vă lăsaţi!.. Luptaţi pentru sultan!... Luptaţi pentru marea noastră împărăţie!"

Dar zadarnic: înaintarea românilor nu mai putea fi stăvilită.

Şi nici retragerea puhoiului turcesc nu se mai putea opri.

Printre luptătorii de la Călugăreni s—a aflat şi o fată: Măria din Butoieni. îmbrăcată ostăşeşte, călare pe un cal murg, cu o sabie uşoară şi cu scut tare, ea s—a aflat în pîlcul de ostaşi români care l—au prăbuşit pe însuşi Sinan paşa în mlaştina de sub podul de pe Neajlov.

Se zice că, prăbuşindu—se în apă, teribilul general şi—a pierdut şi ultimii doi dinţi pe care—i mai avea în gură. Şi, ar fi pierit acolo, înecat în mocirlă, dacă n—ar fi sărit un slujitor de—al lui, să—l scoată.

În lupta de la pod, românii au doborît şi pe stegarul turc şi i—au luat steagul cel verde, mare şi sfînt. Măria a fost cea care a dus steagul şi l—a aşternut la picioarele lui Mihai vodă, vestind totodată că Sinan paşa, mînjit şi ruşinat cum era, a poruncit trufaşei lui armate să înceteze lupta şi, înfrîntă, să se retragă spre miazăzi, în tabără.

Văzînd că şi fetele ştiau să lupte pentru ţară, voievodul a lăudat—o mult pe Măria, iar după terminarea războiului a numit—o căpitan în straja doamnei Stanca şi i—a dăruit o grădină mare în satul Butoieni, precum şi bani să—şi înalţe o casă, pe care să o apere de orice cotropire duşmană, ca să poată trăi acolo în tihnă.

Bătălia de la Călugăreni a fost, dragii mei, o însemnată biruinţă românească, pe care turcii n—au uitat—o niciodată. Marele erou al acestei victorii a fost Mihai vodă, căruia istoria i—a zis, pe drept cuvînt, Viteazul.

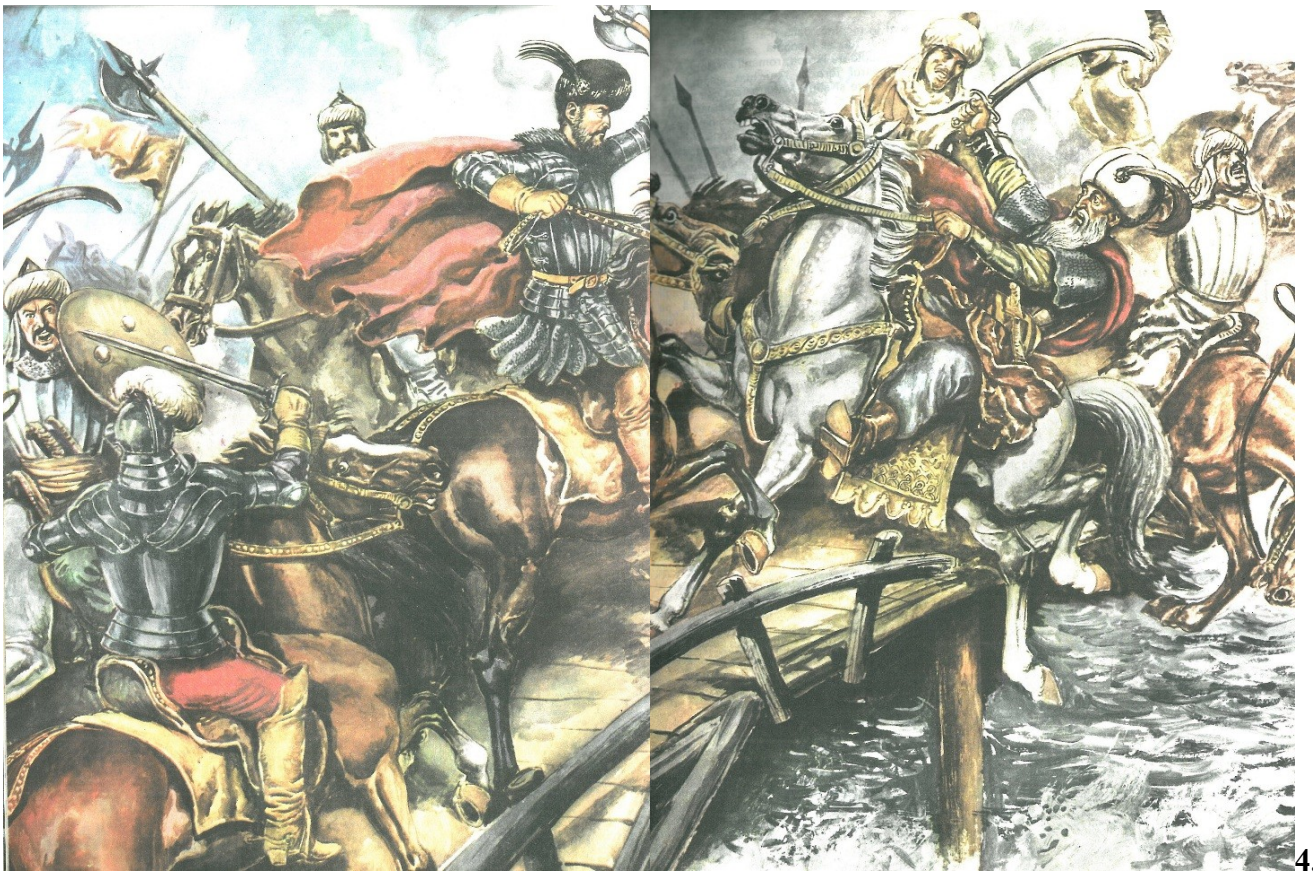

4.

MIHAI VODĂ ŞI HASAN PAŞA

V—am povestit, dragii mei, despre lupta de la Călugăreni. Dar eu gîndesc că voi aţi vrea să ştiţi mai mult, despre Mihai voievod şi de ce a meritat el numele de Viteazul.

V—am spus că Mihai era stîngaci, iar în luptă folosea mai ales o bardă cu două tăişuri. O mînuia cu o iuţeală de fulger şi cu neîntrecută dibăcie. Avea în el atîta agerime, putere şi mînie, încît orice duşman îi apărea în faţă, oricît de puternic ar fi fost, tot nu i se putea împotrivi: cădea trăznit de barda lui cu două tăişuri.

La sfîrşitul bătăliei de la Călugăreni, după ce Sinan paşa, scos din mocirla în care căzuse, a dat poruncă de retragere, s—a aflat un paşă, adică un general turc, mai viteaz decît toţi, care nu voia să creadă că ai lui puteau fi înfrînţi. Se numea Hasan şi era vestit de puternic şi iscusit în luptă. Cu fală se lăuda:

„Eu sînt cel mai mare viteaz al împărăţiei!"

Şi lauda nu era deşartă. Biruise mulţi potrivnici de—ai lui, în multe războaie. îi doborîse la pămînt, ca pe nimica.

Acum, la Călugăreni, cum am zis, n—a ascultat porunca lui Sinan paşa ci, cu ceata lui, s—a năpustit, furios şi groaznic, asupra românilor, să—i nimicească.

Dar ai noştri, cu Mihai vodă în frunte, nu s—au clintit din loc.

Atunci, arzînd de mînie, Hasan paşa a sărit, cu iataganul, direct asupra voievodului.

Mihai s—a ferit şi a dat să—l pălească—n creştet cu barda. Dar nu l—a nimerit, că paşa era foarte iute în mişcări şi mlădios ca lama de oţel. S—au mai ciocnit, de cîteva ori, iataganul lui Hasan cu barda voievodului, scăpărînd scîntei. Din mai multe încercări de acest fel, Mihai i—a prins meşteşugul în luptă: s—a repezit, cu toată puterea asupră—i, să—l răpună.

Înţelegînd că românul e mai iscusit în luptă ca dînsul, Hasan paşa s—a răsucit cu cal cu tot, şi a împuşcat—o la goană pe lîngă marginea pădurii.

Mihai, după dînsul.

Dar fugea paşa de mînca pămîntul. Nu—l putea ajunge.

„Stai paşă!"... striga voievodul. Stai, să ne batem în luptă dreaptă!... Nu fugi, ca un iepure fricos".

Dar, cuprins de groază, Hasan silea calul să galopeze nebuneşte. Şi a galopat, şi a galopat pînă cînd, călcînd într—o groapă, bietul armăsar şi—a frînt un picior şi a căzut, aruncîndu—l pe paşa cît colo, într—un mărăciniş ghimpos. Zgîriat pe faţă, dar mai cu seamă înfricoşat că—l prindea Mihai vodă din urmă, s—a furişat mai adînc între mărăcini, să scape cu viaţă.

Voievodul a frînat calul. L—a căutat pe turc cu privirea. Şi, zărindu—l tupilat între crengi şi frunzare, i—a strigat iar:

„Ieşi, paşă, la lumină, nu te piti, în chip ruşinos, ca un laş!".

Neavînd încotro, Hasan paşa s—a ridicat din ascunzătoare şi, cu capul plecat, s—a înfăţişat lui Mihai:

„Ghiaurule, pînă în clipa asta, eu am fost cel mai mare viteaz din împărăţia turcească. Acum nu mai sînt. Tu mi—ai stins această faimă grozavă. Aşa că nu mai cutez a lupta cu tine".

Pe Mihai vodă îl bucurau vorbele paşei. Şi—i muiau inima.

„Ţi—i dragă viaţa, Hasane?" l—a întrebat, cu linişte şi împăcare, netezind cu palma grumazul fierbinte al calului său.

„Mi—i dragă, ghiaure!"

„Atunci ţi—o las, paşă Hasan. Cu o condiţie: să juri că n—ai să mai vii niciodată cu arma împotriva ţării mele. Şi, pe deasupra, să dai, pentru vistieria mea, zece pungi de galbeni".

„Jur şi dau", a strigat paşa nespus de bucuros.

Şi s—a ţinut de cuvînt. întîmplarea aceasta arată că Mihai vodă era nu numai viteaz, ci şi înţelept şi mărinimos cu cei înfrînţi.

La apusul soarelui, lupta de la Călugăreni sfîrşise. Mihai vodă descăleca din şa şi poruncea căpitanilor să se adune la sfat, iar slujitorilor să ridice răniţii şi să—i îngrijească. Iar pe cei morţi să—i îngroape cu cinste.

Se zice că după ce a dat aceste porunci, un şoim mare s—a rotit de trei ori pe cerul învăpăiat de lumina apusului. Apoi a coborît pînă aproape de voievod şi i—a lăsat la picioare un mărgăritar asemănător celuia cules din bătălia şerpilor. Mihai s—a plecat, i—a luat, l—a netezit cu degetele, i—a privit strălucirea şi a zis:

„Semn bun, prieteni!"

Şi, a pus mărgăritarul în chimir, lîngă cel dăruit de şoim, de mult, în copilărie.

5.NOVAC, GRUIA ŞI CORBUL NĂZDRĂVAN

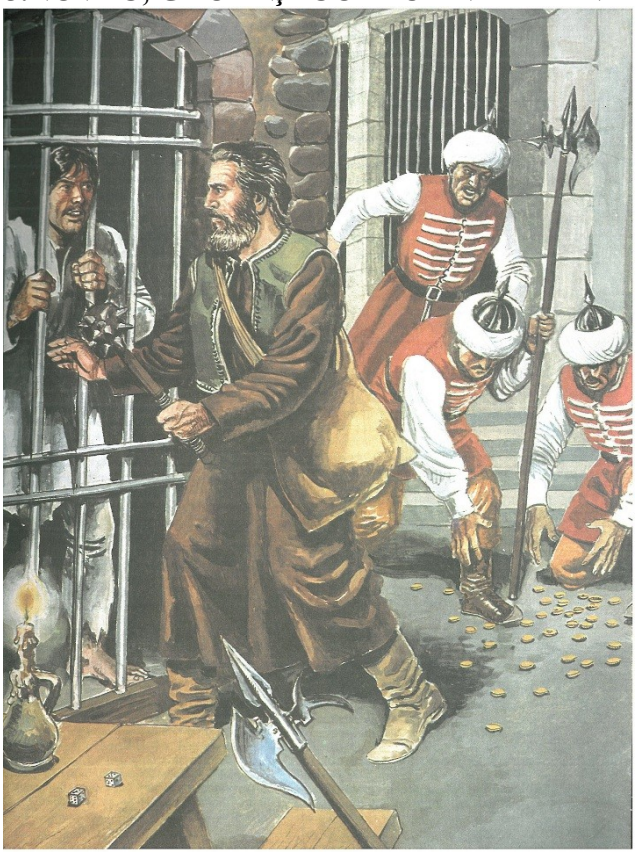

Iubiţii mei, este o povestire din vremea lui Mihai Viteazul care începe aşa:

„Fost—a cică un Novac,
Un Novac, Baba Novac,
Un viteaz de—al lui Mihai
Ce sărea pe şapte cai
De striga Stambulul, vai!"

Deci e vorba de unul dintre vestiţii căpitani ai voievodului Mihai, care a săvîrşit neuitate isprăvi în bătăliile purtate de români în acea vreme. Deşi împlinise şaptezeci de ani, era încă puternic şi greu de întrecut în luptă.

De pildă, în bătălia de la Şelimbăr, cînd a văzut că o parte din oştirea română se clatină şi dă îndărăt în faţa potrivnicului, Baba Novac a ieşit în fruntea oştenilor, i—a îmbărbătat şi, măcar că l—a rănit un duşman cu sabia la umărul stîng, el s—a prefăcut că nici nu—i pasă şi a continuat lupta, pîna la biruinţă. De aceea, Mihai voievod îl iubea ca pe un părinte al său şi—i asculta totdeauna sfaturile cele bine chibzuite. Lăudat şt răsplătit pentru vitejia lui, Baba Novac l—a însoţit pe voievod la intrarea triumfală în Alba lulia, în acel măreţ ceas cînd Mihai Viteazul a unit Transilvania şi Moldova cu Ţara Românească.

Se mai spune că Baba Novac avea un fecior pe care—l chema Gruia: Gruia lui Novac.

Pentru că şi el era bun luptător, Mihai vodă i—a dat grad de căpitan. Ştiind bine limba turcească, l —a trimis, de mai multe ori, pe ascuns, iscoadă în împărăţia sultanului: să afle, cu un ceas mai devreme, dacă nu cumva pregăteşte vreun război împotriva românilor. Multe veşti folositoare a adus Gruia din Istanbul, unde se afla palatul sultanului. Iar acele veşti au slujit voievodului în pregătirea oştirii şi apărarea ţării de năvălirile turceşti.

Dar, iată că, într—o zi, slujitorii sultanului l—au prins pe uliţele Istanbulului şi l—au vîrît în închisoarea cumplită de la Şapte Turnuri. Sta Gruia Novac după zăbrele de fier şi jelea de dorul ţării şi al libertăţii. Vorba cîntecului:

„Dar cumplit inima—i seacă,
Plîns de jale mi—l îneacă.
Cîrduri, cîrduri de cocoare,
Călătoare, zburătoare
Şi de el nepăsătoare".

Văzînd Baba Novac că feciorul nu i se mai întoarce din împărăţia turcească, mult s—a întristat.

„De bună seamă, zicea, mi—am pierdut feciorul".

Dar iată că, dintre atîtea păsări cîte treceau pe deasupra închisorii celor Şapte Turnuri, una, un corb mare, negru şi năzdrăvan, s—a oprit la fereastra zăbrelită unde jelea Gruia. Năzdrăvan fiind, a înţeles suferinţa şi dorinţa arzătoare a prizonierului; a luat în plisc inelul dat de Gruia şi a zburat în Ţara Românească, la curţile novăceşti. A poposit chiar în nucul sub care dormea Baba Novac. S—a chitit cîteva clipe, apoi a deschis pliscul şi a dat drumul inelului în aşa fel ca să cadă drept în barba lui Novac şi să—l trezească din somn.

Cunoscînd inelul, Baba Novac a înţeles că dragul lui fecior era în primejdie de moarte. A mulţumit corbului, dîndu—i o bucată de carne. A îmbrăcat, repede, strai călugăresc. A pus paloş şi un buzdugan în desagă, împreună cu cîteva pungi cu aur. Apoi a încălecat voinicеşte şi a purces, vultureşte, spre Istanbul. Ajungînd acolo, s—a dus de—a dreptul la închisoarea unde zăcea Gruia şi a zis paznicilor:

„Iaca, plătesc
În aur libertatea fiului meu".
Şi a deşertat pungile pe jos,
Împrăştiind galbenii ca pietrele.
Văzînd aurul,

Turcii toţi năvală dau
Şi pe jos se tăvăleau
Unul pe altul se—mpingeau...

Novac atîta a aşteptat: a scos iute buzduganul din desagă, a rupt zăvorul închisorii, l—a eliberat pe Gruia şi i—a dat paloşul strigîndu—i:

„La luptă, băiete!"

Bătîndu—se voinicеşte, au doborît toţi paznicii, au încălecat pe cai, şi—n goană mare au alergat pînă în Ţara Românească, la curţile novăceşti.

Iar de atunci corbul a rămas o pasăre ocrotită de oameni: pasărea care l—a salvat de la moarte pe Gruia lui Novac.

6.MIHAI VITEAZUL, VOIEVOD AL TUTUROR ROMÂNILOR

Ştiţi voi copii, de ce lăudăm şi slăvim mereu, din toată inima, numele lui Mihai Viteazul? Să vă spun. Pentru că a condus oştirea română cu mare pricepere şi a cîştigat mari victorii împotriva multor duşmani. Pentru că, în momentele cele mai grele ale bătăliilor s—a avîntat în luptă, ca un leu, doborînd mulţi duşmani şi insuflînd curaj ostaşilor. Pentru că, deşi rănit în luptă, nu se lăsa răpus de durere şi se bătea pînă cînd alunga duşmanii din ţară. Toate aceste fapte arată că merita să i se zică Viteazul.

Dar, dragii mei, cinstim numele lui Mihai şi—l iubim mai ales pentru că el a fost cel dintîi voievod care a unit toţi românii într—o singură ţară, sub aceeaşi ocîrmuire.

Ca să unească la un loc cele trei ţări române, adică Ţara Românească, Transilvania şi Moldova, Mihai Viteazul a trebuit să în—frîngă pe mulţi împotrivitori.

Auzind că măria sa pregăteşte oştirea pentru luptă, un băieţaş din satul Rucăr a venit în tabără. Un căpitan, pe nume Cos—tea, l—a întrebat:

„Cum te cheamă, băieţaş?"

„Pătraşcu", a răspuns băieţaşul.

„Unde stai?"

„Nicăieri. Casa de la Rucăr au ars—o tătarii".

„Şi părinţii?"

„Robi la tătari... M—a crescut o mătuşă, de cînd aveam un an".

„Te văd isteţ: ia adapă—mi calul şi ţesală—l".

Băiatul a împlinit porunca, repede şi cu pricepere.

Cînd oastea lui Mihai vodă a pornit peste munţi, căpitanul l—a luat cu dînsul. Mergea cînd pe jos, cînd călare, cînd în căruţă. De la căpitan, Pătraşcu a înţeles că măria sa Mihai vodă trecea cu oştire mare în Transilvania ca să alunge stăpînii străini şi s—o unească cu Ţara Românească. îndată ce au trecut munţii, mulţi români din Transilvania s—au alăturat oştirii lui Mihai vodă. între cei mulţi, a venit şi un ţăran din satul Drăguş şi a cerut să fie primit în oastea românească. Nimerind tocmai la căpitanul Costea, a zis:

„Te rog, căpitane, să îngădui şi copilei mele Anuţa să meargă cu oastea. N—am cu cine—o lăsa acasă! Ajută şi ea la strîns fin, la adăpat caii"...

Şi iată aşa, Pătraşcu din Rucăr şi Anuţa din Drăguş au mers în urma oştirii lui Mihai vodă pînă la

Şelimbăr. Aici s—au urcat într—un stejar stufos şi au privit marea bătălie ce se da între români şi stăpînii străini ai Transilvaniei. S—au minunat de vitejia lui Baba Novac, a fraţilor Buzeşti, dar mai ales a lui Mihai vodă. Şi s—au bucurat mult cînd duşmanii au fost înfrînţi şi au fugit care—ncotro. Bucuria lor a fost şi mai mare cînd l—au însoţit pe Mihai vodă în cetatea Alba lulia, unde românii l—au primit cu mare slavă, mulţumindu—i că izbutea să unească poporul nostru într—o singură ţară.

Nici n—au ştiut cei doi copii cînd a trecut iarna; erau acum ca nişte adevăraţi ostaşi, ajutoare ale căpitanului Costea. Şi se pregăteau şi ei de luptă.

În primăvară, Mihai vodă a şi pornit cu oastea spre răsărit şi a trecut munţii, ca fulgerul. Pătraşcu se afla printre ostaşi, în preajma căpitanului Costea. Făcînd scurt popas, într—un sat de pe rîul Oituz, Pătraşcu a întîlnit un băieţaş de seama lui. Păzea şase gîşte, pe malul rîului. Au intrat în vorbă şi a povestit că oastea lui Mihai vodă e „Oastea Unirii":

„Cu ea mergem să unim Moldova la celelalte ţări române".

Băieţaşul moldovean s—a luminat la faţă:

„Adică noi românii, să facem o ţară mare?"

„Da, o ţară mare şi liberă. Aşa spune căpitanul Costea. Şi eu cred ce spune căpitanul Costea".

„Dacă—l înduplec pe fratele meu mai mare să intre în „Oastea Unirii", merg şi eu cu voi". A dus gîştele în ogradă, a vorbit cu fratele lui, iar a doua zi, tăind—o de—a dreptul peste dealuri, au ajuns oastea lui Mihai vodă. Cînd i—a văzut, căpitanul Costea a rîs:

„Ce au aceşti copii de trag tot la mine, parc—ar fi ai mei? Cum te cheamă, moldovene?"

„Îmi zice Ştefăniţă".

„Bine, Ştefăniţă băiete, treci la cai: fîn, apă şi ţesălat!"

Pe drum Pătraşcu şi Ştefăniţă au văzut cum mulţi din oştenii moldoveni, trimişi să întîmpine pe Mihai vodă cu arma, puneau căciulile în vîrful suliţelor şi strigau din răsputeri:

„Trăiască Mihai vodă, care ne scapă de turci şi ne uneşte într—o ţară mare!" „Trăiască Mihai vodă, domnul tuturor românilor!" Strigau şi treceau de partea lui.

Aşa „Oastea Unirii" a ajuns biruitoare la Suceava. Asemenea faptă de mare ispravă numai săvîrşise nici un voievod pînă atunci.

Cînd s—a întors biruitor la Alba Iulia, poporul l—a întîmpinat pe Mihai Viteazul cu steaguri şi flori, cu cîntece şi hore. Răsuna cetatea de bucurie mare şi veselie multă, de glasuri omeneşti, de tulnice şi cimpoaie, de fluiere şi viori. Toate, în cinstea voievodului Mihai şi a faptei lui: Unirea ţărilor române.

Anuţa, împreună cu Pătraşcu din Rucăr şi Ştefăniţă din Moldova au însoţit pe bătrînul ţăran transilvănean care, pe o tavă acoperită cu un prosop de borangic, înfăţişa măriei sale pîinea şi sarea, cu urarea de bun sosit în cetatea Alba Iulia. Apoi un căpitan tînăr şi mîndru i—a dat cheia cetăţii.

în clipa aceea au izbucnit chiote şi urale:

„Trăiască măria sa, Mihai vodă, domnul tuturor românilor!"

De pe zidul cetăţii zeci de *tulnicari* şi tulnicărese au prins să sune, cu putere, de s—auzea pînă—n cer. Muzicile şi oamenii au zis cîntece de slavă iar stegarii au fluturat steagurile, ca bucuria să fie şi mai deplină şi mai luminoasă.

Pînă atunci românii nu trăiseră un moment mai mare, mai înălţător, mai de neuitat.

Se zice că, în acele minute, pe cerul de deasupra cetăţii Alba lulia, a apărut iar un şoim mare. S—a rotit de cîteva ori, apoi s—a coborît şi a lăsat al treilea mărgăritar şi mai strălucitor. Măria sa voievodul s—a aplecat, l—a ridicat, l—a privit zîmbind, l—a pus în chimir, lîngă celelalte două şi a zis:

„Semn bun, s—a împlinit visul meu şi al poporului!"

7.ÎNTÎMPLĂRI DE POMINĂ VĂZUTE DIN TURNUL CHINDIEI

În oraşul Tîrgovişte, în vechea Curte domnească, se află un turn înalt rotund, cu marginile de sus crestate sau crenelate. Se numeşte Turnul Chindiei. A fost zidit în vremea lui Vlad Ţepeş şi durează şi azi, mîndru şi puternic.

Să vă spun acum o întîmplare petrecută în acest turn.

După moartea lui Mihai Viteazul, mulţi duşmani au pornit iar să prade ţara. Mai ales hanul tătar a năvălit cu oaste multă asupra românilor. O ceată mare din această oaste a atacat Curtea domnească din Tîrgovişte şi a jefuit—o.

Ca să scape de răul jefuitorilor, două femei: Sima, soţia lui Stroe Buzescu, căpitan vestit al lui Mihai, şi Măria din Butoieni, s—au adăpostit în Turnul Chindiei, zăvorind porţile. S—au apărat, aruncînd din vîrful turnului cu pietre, cu săgeţi, cu apă clocotită şi chiar cu cărbuni aprinşi. Foarte furioşi, acei tătari au vrut să dea foc Curţii domneşti. Dar Sima şi Măria au tras cu arcul şi, cu săgeţi bine ochite, au doborît pe tătarii care se apropiau cu făcliile să le arunce pe acoperişul Curţii.

Văzînd atîta îndîrjire tătarii s—au retras. N—au ajuns prea departe, căci i—a întîmpinat căpitanul Stroe Buzescu, cu ceata lui de viteji, şi i—a spulberat ca pe nişte frunze în vînt.

După această ispravă, Stroe Buzescu şi ceata lui s—au alăturat la oştirea voievodului Şerban Basarab, aflat în luptă cu tătarii. S—a bucurat mult acel voievod român că un vestit căpitan al lui Mihai Viteazul vine să—l sprijine în bătălie.

Şi, în adevăr, i—a fost de cel mai mare ajutor. Trei zile s—au bătut românii cu tătarii. Le cădeau armele din mînă de oboseală, dar nu voiau nici unii nici alţii să se lase înfrînţi.

Ci, văzînd atîta sînge vărsat şi pierdere zadarnică de vieţi omeneşti, han—tătarul a trimis vorbă în tabăra românilor: „Poate ar fi mai nimerit, a zis el, să se aleagă un oştean, cel mai puternic. Eu îî trimit pe nepotul meu, voinicul voinicilor şi viteazul vitejilor". Căpitanii români se uitară unul la altul, neştiind ce răspuns să dea.

„M—aş duce eu, a zis căpitanul Radu Buzescu, dar dacă nu—l birui pe tătar, înseamnă că am pierdut războiul. Nu pot să iau asupră—mi asemenea grea răspundere".

Văzînd şovăiala fratelui său, Stroe Buzescu a ieşit în faţă:

„Mă duc eu, măria ta".

„Du—te, Stroe, şi apără—te vitejeşte" l—au îndemnat domnul şi ceilalţi căpitani.

La un semn, ostile române şi tătare au încetat lupta şi au făcut roată, lăsînd la mijloc loc celor doi luptători: Stroe şi nepotul hantă—tarului.

Văzîndu—l pe tătar cît de voinic şi de groaznic era, românii au amuţit.

În schimb tătarii şi „viteazul vitejilor" îi ocărau pe ai noştri în fel şi chip. Le strigau cuvinte urîte, ca să—i umilească şi să le strecoare spaima—n inimi.

Românii tăceau şi priveau cu îngrijorare, aşteptînd sfîrşitul cumplitei încăierări.

La început, cei doi luptători s—au bătut cu buzduganele. Apoi s—au alergat cu caii şi s—au izbit în scuturi. S—au lovit cu săbiile, cu iataganele şi cu paloşele. De cîteva ori s—a părut că Stroe cade răpus. Mai ales că tătarul a atins cu vîrful iataganului obrazul românului Stroe, iar sîngele a început să —i curgă şiroi.

Dar tocmai cînd toată tătari mea răcnea, turbată de bucurie, că omul lor biruia, iar românii aşteptau, cu sufletul la gură, ca Stroe să se prăbuşească la pămînt, acesta s—a răsucit şi, cu o însutită putere, fulgerător, a împlîntat paloşul în trupul mare al tătarului, prăbuşindu—l de pe cal.

În clipa aceea, toţi tătarii au încremenit. Nu le venea a crede că „voinicul voinicilor şi viteazul vitejilor" zăcea la pămînt, în ghearele morţii.

Sosise rîndul românilor să chiuie de bucurie: Stroe al lor biruise!

Cum a fost legămîntul, han—tătarul a poruncit hoardei lui să se retragă, lăsînd victoria la români.

Se spune că Sima, soţia lui Stroe Buzescu stînd sus, între crenelurile Turnului Chindiei, ar fi văzut aşa, cu ochii minţii, acea nemaipomenită luptă şi biruinţă a soţului ei. Cu bucurie, dar şi cu îngrijorare în inimă, a coborît, repede a încălecat şi a alergat pînă la locul luptei. Găsi pe români bucuroşi că i—a răzbit pe tătari, dar, în acelaşi timp, mîhniţi că obrazul rănit al lui Stroe se înroşea şi se umfla tot mai tare.

Sima şi—a dus soţul în grabă, la doctorii din Braşov. Aceştia au constatat că tătarul n—a luptat cinstit: îşi muiase vîrful iataganului în venin de viperă. Aşa că în a douăsprezecea zi după eroica luptă, Stroe a murit otrăvit.

Sima l—a înmormîntat cu multă cinste; apoi a pus un meşter pietrar să sculpteze, pe lespedea mormîntului său, înverşunata luptă a lui Stroe cu tătarul.

8.MATEI VODĂ BASARAB ŞI CĂPITANUL DIN STRAJA CURŢII DOMNEŞTI

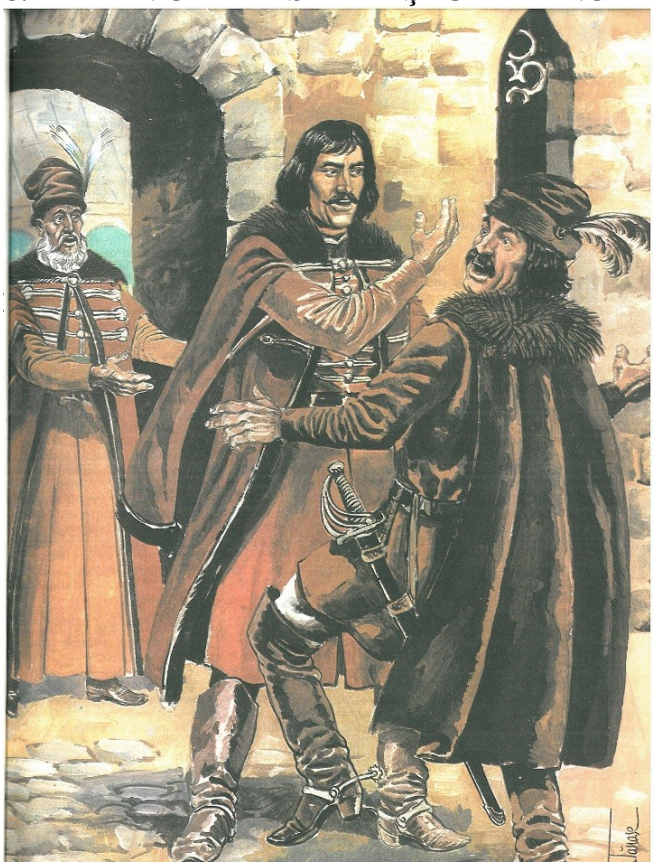

S—a întîmplat ca azi, în cartea pe care o citeam, Oana şi prietenii ei să vadă fotografia unui voievod bătrîn, cu căciulă de catifea împodobită cu pană şi cu o broşa scumpă.

—Cine—i acest bătrîn, bunicule? m—a întrebat ea.

—Este un voievod de demult, am răspuns eu. Se numea Matei Basarab. A fost dintre cei mai harnici şi pricepuţi în treburile conducerii. El a mărit şi a înfrumuseţat mult Curtea domnească din Tîrgovişte şi din Bucureşti, aşa după cum a pus să se clădească multe case mari şi trainice în toată ţara.

Totodată, Matei Basarab s—a străduit, din toate puterile sale, ca în ţară să fie pace, oamenii să trăiască în bună înţelegere şi să aibă de toate. S—a îngrijit ca toţi să muncească şi să nu se înşele unii pe alţii, adică să trăiască în cinste şi cu dreptate.

E adevărat că şi românii îl ascultau şi făceau aşa fel ca treburile să meargă tot mai bine. Cînd se mai afla cîte unul nemernic ori necinstit, înşela ori lua mită, îl dojenea aspru şi căuta a—l pune pe calea cea bună.

Aşa, de pildă, la intrarea în Curtea domnească, s—a aflat odată un căpitan de strajă care nu lăsa pe nimeni să intre la voievod, cu vreo plîngere sau vreo treabă, dacă nu—i plătea şi lui ceva, ca un fel de bir. Sau, dacă omul acela, fie boier ori slujitor, primea vreun dar de la voievod, căpitanul necinstit cerea să împartă cu dînsul. Mulţi credeau că are poruncă de la voievod să se poarte aşa.

Dar iată că, într—o zi, Matei Basarab a chemat la curte un tînăr dregător, pentru sfat.

Crezînd că vodă vrea să—i dea vreun dar bogat şi scump, căpitanul de strajă a zis către acel dregător:

„Îţi dau voie să intri la măria sa, numai dacă făgăduieşti că împărţi cu mine jumătate din ceea ce vei primi".

A stat dregătorul, cîteva clipe, şi s—a gîndit. Apoi a zis:

„Dacă aşa—i acum obiceiul şi altfel nu se poate, vom împărţi". „Bine, poftеşte înăuntru".

Dregătorul a intrat în curte; s—a sfătuit cu voievodul. La plecare însă a zis:

„Măria ta, te rog, dă—mi patru palme; dar, ştii, zdravene".

„Patru palme?" s—a crucit Matei vodă Basarab de asemenea rugă. „De ce?"

„Am eu o socoteală cu cineva, a zîmbit dregătorul. Te rog nu mă refuza: pălmuieşte—mă, măria —ta".

Deşi nu—i convenea, vodă i—a împlinit ruga: i—a dat două palme. Şi, cu totul nedumerit, s—a oprit zicînd:

„Auzi comedie! Un dregător să te roage să—l pălmuieşti... De ce?"

Dregătorul a zis:

„Nu pot să spun, dar am nevoie, măria ta de aceste palme".

„Mulţumeşte—te cu două".

„Bine, măria—ta", şi a plecat.

Foarte mirat în sine, vodă s—a uitat pe fereastră după acel dregător: doar va pricepe de ce i—a făcut asemenea năstruşnică rugăminte. Şi ce—a văzut? Ce—a auzit?

A văzut că, la poarta cetăţii, căpitanul de strajă l—a oprit pe tînărul dregător şi i—a zis răstit:

„Ei? împărţim pe din două, cum ne—a fost vorba?"

„Bucuros!" a rîs dregătorul.

Şi i—a şi cîrpit o palmă aşa de tare că l—a izbit pe căpitan cu capul de perete, de a văzut stele verzi. Apoi a adăugat, întru lămurire:

„Eu am primit două! Dacă primeam patru, îţi mai dam una. Dar măria sa s—a arătat cam zgîrcit".

A pălmui un căpitan din gardă era un lucru foarte grav. De aceea s—a făcut zarvă mare între străjeri. Mulţi au sărit să—şi apere căpitanul.

A coborît repede şi voievodul şi a întrebat cu supărare:

„Cum îţi îngădui, dregătorule, să—mi pălmuieşti căpitanul străjii?"

„Măria ta, a răspuns acela, ca să—mi îngăduie intrare în curte, dumnealui, căpitanul, mi—a cerut să împart cu dînsul jumătate din ceea ce voi primi de la măria ta. Am primit două palme? Una i—am dat—o lui; împărţeală dreaptă, cum ne—am învoit".

Auzind, voievodul s—a luminat la faţă şi a zis, rîzînd:

„Ei, dacă—i vorba de învoială şi împărţeală... dreaptă, nu mă amestec. Dar căpitan ca acesta nu—i vrednic a sta strajă de încredere la poarta curţii mele domneşti. Locul lui este în şteang. Că tot înşelînd, s—ar putea să—i vină în minte a—l vinde şi pe voievod duşmanilor".

Şi uite aşa s—a descotorosit Matei Basarab de un slujitor, setos de îmbogăţire pe căi necinstite.

9.PLĂIEŞII DIN CETATEA NEAMŢULUI

V—am istorisit multe, dragii mei, Oana, Dorina şi Andrei, despre voievozi vrednici şi viteji. Să vă povestesc acum o întîmplare cu nişte plăieşi, adică nişte străjeri, paznici ai Cetăţii Neamţului. Această istorioară am citit—o într—o carte scrisă de mult, dar eu v—o povestesc mai pe scurt.

Regele Poloniei, Ian Sobieski, a dus război cu turcii, prin părţile Moldovei. Dar s—a întîmplat aşa că n—a prea avut izbîndă.

Şi cînd se întorcea în ţara lui, mîhnit şi supărat, cu oştirea înjumătăţită, a trecut şi pe lîngă Cetatea Neamţului. Văzînd acea mîndră cetate, cocoţată pe o stîncă sură, ce s—a gîndit:

„Ia să pun eu stăpînire pe ea; să nu mă întorc acasă chiar aşa, cu mîna goală".

A pus crainicul să strige către cei din cetate:

„Marele rege Ian Sobieski vă porunceşte să întindeţi podurile şi să deschideţi porţile!"

Din turn, un bătrîn, starostele cetăţii, a întrebat:

„Cu ce gînd vrea măritul rege Ian Sobieski să intre în cetate?"

„Ca s—o stăpînească!" a răspuns crainicul.

„Ca prieten, îl primim bucuroşi şi împărţim merindea noastră cu dînsul, a zis starostele. Dar de supus, nu ne supunem de bună voie. Noi, plăieşii, sîntem puşi aici să păzim cetatea, nu s—o predăm".

Auzind asemenea împotrivire, regele s—a înfuriat foarte tare: „Dacă nu deschideţi porţile, vă trec pe toţi pe sub ascuţişul spadei!"

„Ruga noastră este să ne laşi în pace, mărite rege, şi să—ţi vezi de cale".

„Aşa? V—arăt eu vouă!" ameninţă ambiţiosul rege.

Dar un general de—al său, mai chibzuit şi mai grijuliu de soarta soldaţilor, l—a sfătuit pe rege să —şi vadă de drum:

„Cetatea aceasta e aşezată pe înălţime şi n—avem destule bombe să—i sfărîmăm zidurile. Iar praful de puşcă e pe terminate".

Dar regele n—a ascultat povaţa, ci s—a răstit la ai săi:

„La nevoie o dărîmăm cu buzduganele!"

Şi încă mai furios, a poruncit tunarilor să tragă în cetate, iar pedeştrilor s—o asalteze. Bombele grele de fier izbeau zidurile cu mare putere, dar zidurile rezistau.

Plăieşii îi primeau pe asaltatori cu plumbi ori săgeţi, cu pălituri de paloş, doborîndu—i în

prăpastie, ca pe nişte saci plini cu rumeguş. Totuşi lupta era grea: regele Sobieski avea mii de ostaşi, dornici de isprăvi vitejeşti. Mulţi dintre plăieşi au fost loviţi de plumbii şi de bombele atacatorilor, totuşi ei au rezistat cinci zile. Numai atunci cînd au isprăvit plumbii, săgeţile şi merindea şi cînd mai mult de jumătate căzuseră în luptă, starostele cetăţii a ridicat steag alb de închinare, cu condiţia ca regele să nu facă nici un rău plăieşilor, ci să—i lase slobozi a merge la casele lor.

„Bine!" a făgăduit regele.

Iar generalii au rînduit oştirea, să vadă toţi cum arătau vitejii care s—au apărat, cu atîta dîrzenie, cinci zile, nimicind sumedenie dintre atacatori. Toţi îşi închipuiau că, pe porţile cetăţii, vor ieşi sute de voinici cît bradul.

Cînd colo, spre uimirea tuturor, pe porţile deschise au păşit doar patru plăieşi; fiecare purta pe umeri cîte un rănit.

„Unde sînt ceilalţi?" a întrebat regele, uimit şi mînios, totodată.„De ce nu ies?"

„Luminate rege, am fost optsprezece, de toţi, a răspuns starostele. Zece au pierit în luptă".

„Optsprezece?" a strigat regele. "Netrebnicilor! Cum aţi îndrăznit să vă împotriviţi mie, marelui rege lan Sobieski, şi să—mi nimiciţi atîţia viteji?"

„Noi n—am făcut alta decît ne—am apărat, mărite rege".

Vorba aceasta l—a făcut pe Sobieski să turbe de furie:

„Spînzuraţi—i! Pe toţi!"

Şi, într—o clipă, cei opt plăieşi au fost înconjuraţi şi împinşi spre un copac, unde se şi pregătea ştreangul.

Dar generalul care—l sfătuise pe rege să nu atace Cetatea Neamţului, a zis, cu durere în glas:

„Măria ta, aceşti plăieşi şi—au împlinit datoria, apărîndu—şi vitejeşte ţara. Merită laudă, nu ştreang".

Pe rege l—au cutremurat asemenea cuvinte; a stat cîteva clipe pe gînduri. Apoi a vorbit:

„Ai dreptate, generale, vitejia—i vrednică de slavă, totdeauna".

Iar către cei opt plăieşi:

„Voinicilor, sînteţi slobozi. Mergeţi şi spuneţi copiilor şi nepoţilor voştri că aţi avut cinstea de a lupta, cinci zile, cu vestitul rege Ian Sobieski, apărîndu—vă ţara!"

10.POVAȚA UNUI CĂRTURAR ÎNȚELEPT

Într—o zi, Oana m—a văzut citind dintr—o carte groasă şi m—a întrebat:
—Bunicule, cine a scris cartea aceasta aşa de mare?
—Un cărturar de demult, numit Miron Costin.
—Miron Costin? Frumos nume! Cine a fost el?
—Miron Costin a fost un cărturar foarte înţelept, am început eu povestirea. El a povăţuit de bine pe mulţi voievozi: cum să cîrmuiască ţara, cum s—o înfrumuseţeze şi cum s—o apere de duşmani.

A ştiut să lupte şi cu spada, după cum ştia să—i combată pe neprieteni şi cu vorba şi cu pana, adică scriind cărţi.

Odată, un mare vizir, adică un general turc, trecea cu armată mare prin ţara noastră. Se ducea să cucerească o cetate de dincolo de hotarele ţării noastre. Toţi se temeau că acel paşă urmărea să subjuge şi mai tare pe români. Ca să vadă ce gîndeau românii despre asemenea supunere, acel vizir turc a cerut voievodului un dregător mai de seamă, cu care să se sfătuiască.

Pe cine să trimită voievodul? N—a aflat altul mai netemător, mai înţelept şi mai chibzuit la vorbă decît Miron Costin. Acesta ştia că o asemenea treabă era foarte primejdioasă. Trebuia să chibzuiască foarte bine fiece cuvinţel, ca să nu—l supere pe vizir. Că la cea mai mică supărare, vizirul îi putea pune, repede şi degrabă, capul sub securea călăului. Totuşi, Miron Costin s—a dus.

În cortul lui, vizirul sta turceşte pe nişte perne moi, cu feţe de mătase roşie, galbenă şi verde. Pe jos, covoare moi şi înflorate. De stîlpul cortului, într—un cîrlig, atîrna iataganul vizirului, cu teaca numai diamante şi rubine strălucitoare de—ţi lua ochii. Pe cap, vizirul avea turban mare, din mătase albă şi verde. Straiul, lung şi larg, cusut cu flori mari din fir de aur şi argint.

Miron Costin încălţase ciubote din piele de căprioară şi îmbrăcase o tunică scurtă, vişinie, fără înfloriturі ori podoabe. Pe cap avea o căciulă din piele de veveriţă, cu o pană sură de cocor, în partea stîngă.
La început, paşei nu i—a plăcut înfăţişarea dregătorului român. L—a întrebat, totuşi, zîmbind:

„Ce zici, românii se bucură că împărăţia turcească a mai cucerit o mare cetate?"

„Mărite vizir, mă tem a spune ce zic românii, întocmai".

„Ei, nu te teme, s—a încruntat vizirul. Vreau să aud adevărul, nu vorbe linguşitoare. Făgăduiesc că nu—ţi voi pricinui nici un rău".

Auzindu—i făgăduiala, Miron Costin şi—a luat îndemnul şi a răspuns:

„Ne pare bine, nouă românilor, să se întindă împărăţia otomană cît de mult, numai peste ţara noastră nu ne pare bine să se întindă".

O clipă, vizirul a dat să se mînie şi să scoată hangerul din teacă, dar şi—a amintit făgăduiala şi s —a înseninat la faţă. Apoi a întrebat:

„Dar, ce zici? bine este ca armata mea să ierneze aici, în ţara voastră?"

Miron Costin s—a gîndit o clipă, apoi a grăit:

„Sfatul meu este, mărite vizir, ca orice oştire să stea în ţara ei. Şi apoi, ţine seama că ţara noastră e mică şi săracă; n—are cu ce hrăni o oştire străină şi aşa de mare, cum este cea a măriei tale".

„Şi ce s—ar întîmpla, dacă aş lăsa—o cu de—a sila?"

„Ar fi rău, pentru ostaşii măriei tale, că mulţi ar pieri de foame. Şi tot rău ar fi şi pentru noi, că am îndura multe greutăţi şi lipsuri, fără nici o vină. Iar pentru asta poporul v—ar urî şi n—ar aştepta decît ceasul ca să se răzvrătească şi să vă alunge, cu arma".

Asemenea vorbire îndrăzneaţă l—a cam descumpănit pe semeţul vizir. Dar văzînd neclintita demnitate din înfăţişarea lui Miron Costin, s—a îmbunat şi a zis:

„Drept ai grăit, ca un înţelept".

Şi, curînd, vizirul a poruncit armatei sale să se gătească de plecare spre împărăţia turcească, scutind Moldova de multe necazuri.

Deci, măcar uneori, vorba înţeleaptă preţuieşte mai mult decît o biruinţă pe cîmpul de luptă.

11.NECULAI MILESCU SPĂTARUL, CĂLĂTOR PRIN LUMEA LARGĂ

Eu ştiu, dragă Oana, Dorina şi Andrei, că voi vreţi să aflaţi cît mai multe despre oamenii de seamă români. Acuma vreau să vă povestesc despre omul care a călătorit în foarte multe părţi ale lumii. Se numea Ne—culai Milescu Spătarul. S—a născut într—un sat din judeţul Vaslui. A învăţat carte la şcoala din laşi şi apoi la şcoli înalte din Istanbul. l—a plăcut să înveţe multe limbi: greceşte, latineşte, ruseşte, turceşte. S—a rînduit printre cărturarii mari ai vremii sale.

Trebuie să vă mai spun că era om înalt, voinic şi frumos, vesel, bogat şi mîndru. S—a împrietenit cu cei mai de seamă tineri şi cărturari din ţară, ca de pildă Miron Costin, despre care v—am povestit întîmplarea cu vizirul, cu Şerban Cantacuzino care a ajuns şi domnitor în Ţara Românească. împreună au hotărît să scrie cărţi frumoase în limba română, îi plăcea viaţa şi mulţi socoteau că n—ar fi rău dacă l—ar alege domn al ţării. Mai ales că domnitorul din acea vreme era cam nevrednic. Dar n—a izbutit. Planul lui tainic a fost descoperit şi domnitorul a vrut să—l ucidă. Ştiindu—I însă om foarte învăţat şi văzîndu—i frumuseţea bărbătească, s—a mulţumit să—i taie nasul şi să—l alunge din ţară. Sluţit pe toată viaţa, lui Milescu i s—a pus porecla de „Cîrnul".

După ce a călătorit prin multe ţări din Europa, s—a oprit la Moscova, capitala Rusiei. Aici a ajuns mare slujbaş şi chiar profesor al ţarului, adică al împăratului Petru care, pe atunci, era un copilandru.

Strălucit om de ştiinţă, Milescu a scris cărţi pentru şcoală şi a ajutat pe împărat să răspîndească învăţătura de carte în Rusia.

Faima lui a ajuns aşa de mare, era atît de priceput şi de iubit de toţi, încît ţarul l—a numit conducătorul unei mari solii într—o împărăţie foarte îndepărtată, împărăţia Chinei. Ca să ajungă la Beijing, capitala acelei împărăţii, Milescu a străbătut multe ţări şi pustiuri şi a trecut zeci de fluvii mari. A înfruntat multe, multe primejdii de tot felul, pentru că a mers pe drumuri neumblate, necunoscute pînă atunci. De multe ori a scăpat de la înec. A trecut prin pustiuri de gheaţă, de zăpadă şi de nisip. A ocolit atacurile unor neamuri rătăcitoare şi nu s—a lăsat pînă n—a răzbit spre hotarul Chinei, l—a trebuit multă iscusinţă, ca să înduplece paznicii acestei împărăţii să—i dea voie să intre. Pentru că, trebuie să ştiţi că, pe—atunci, greu se îngăduia unui străin să intre în China. Milescu însă a ştiut să se poarte cu atîta dibăcie, încît i s—a permis să vorbească chiar cu împăratul chinez, cu care n —aveau voie să vorbească decît dregătorii cei mari ai împărăţiei. Ba, mai mult decît atît, l—a poftit la el, la masă. Şi i—a plăcut împăratului chinez aşa de mult înţelepciunea şi purtarea lui Milescu

Spătarul, încît i—a dăruit un blid de pietre scumpe şi un diamant mare cît un ou de porumbel.

Dar pe cînd se întorcea din China, unii oameni răi şi invidioşi l—au întîmpinat pe cale, i—au luat toate darurile şi l—au surghiunit într—un loc pustiu ca să nu mai ştie nimeni de el. Şi poate ar fi pierit acolo dacă, ajungînd împărat, Petru n—ar fi întrebat pe sfetnicii săi:

„Unde—i Milescu Spătarul, dascălul care m—a învăţat carte? Să mi—l aduceţi, fără întîrziere, la curtea mea, să mă sfătuiesc cu el, că—i om tare priceput în toate treburile împărăției.”

Aşa a scăpat Milescu de surghiun şi a primit apoi pietrele scumpe dăruite de împăratul Chinei. Diamantul cel mare l—a dat ţarului Petru, drept recunoştinţă că l—a scos din primejdia de moarte, în care—l aruncase neprietenii.

Fiind ales sfetnic al împărăţiei, Milescu s—a bucurat de ocrotirea, prietenia şi dragostea ţarului Petru. Dovadă că, atunci cînd Petru a poruncit ca toţi boierii ruşi să—şi radă bărbile şi să îmbrace straie după moda apuseană, împăratul Petru însuşi a ras barba lui Milescu Spătarul. Era un semn de cinste şi prietenie pentru acest dascăl şi mare învăţat, călător îndrăzneţ, sol iscusit şi sfetnic înţelept.

Pribegind şi călătorind pe întinse şi îndepărtate meleaguri străine, Neculai Milescu Spătarul a văzut multe şi a fost folositor multor conducători de împărăţii. Dar, totdeauna, el a jinduit să se întoarcă în patria lui, pe care o visa liberă şi înfloritoare. Dar n—a mai putut. Odată, în timpul călătoriei spre China, privind apusul soarelui, scria:

„E aşa de frumos, încît îmi pare că sînt în Moldova".

Vorbele acestea arată că, deşi Milescu umblase prin toată lumea largă, inima îi rămăsese, totuşi, acasă, în ţara lui dragă.

12.HAIDUCUL PINTEA VITEAZUL

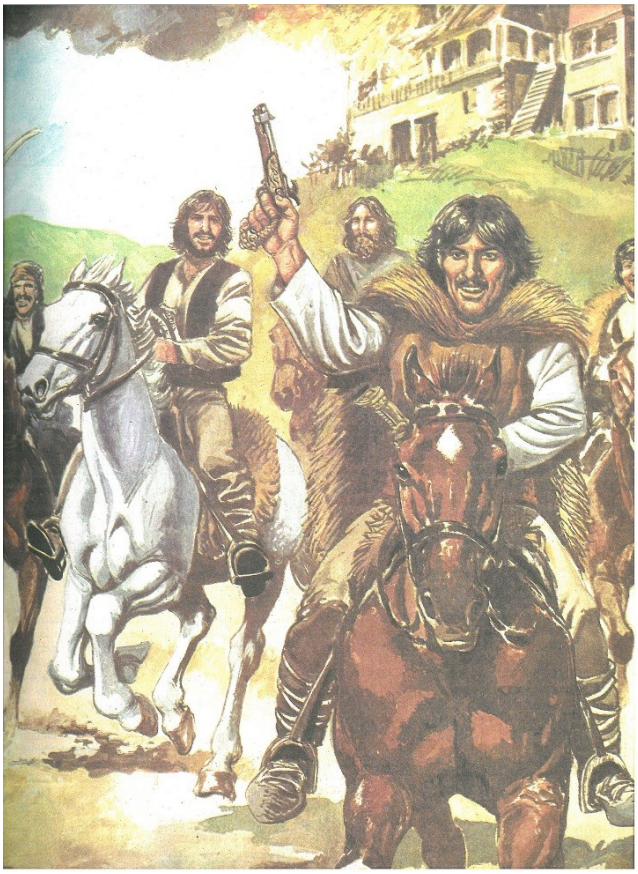

Andrei a auzit cuvîntul „haiduc" şi a vrut să ştie ce înseamnă, ce este un haiduc.

Ca să—l ajut să înţeleagă, mă pregăteam să povestesc, lui şi celor două prietene: Cana şi Dorina, o întîmplare din viaţa unui haiduc.

Dar tocmai cînd chibzuiam despre care haiduc anume să istorisesc, auzim la radio un cîntec:

„Hai—hai!...în tot Maramureşu,
Nu—i ca Pintea Viteazu,
Nu—i ca Pintea haiducu...
Pe bogaţi îi prinde—n cleşte,
Pe săraci bine—i păzeşte"...

După ce am ascultat toţi trei cîntecul, am povestit:

—Deci, dragii mei, înţelegeţi că haiducii au fost nişte bărbaţi îndrăzneţi care, în vremea veche, cînd cei mari şi bogaţi săvîrşeau multe nedreptăţi, ei căutau să facă dreptate poporului. Să—i pedepsească pe asupritori, să ia de la cei îmbogăţiţi pe nedrept şi să dea săracilor muritori de foame.

Un astfel de haiduc a fost şi Pintea, de loc din acea parte a ţării noastre numită Maramureş. De aceea cîntecul zice:

„În tot Maramureşu
Nu—i ca Pintea Viteazu"...

—Dar de ce—i zice viteazul? a întrebat Dorina.

—Pentru că aşa a fost: viteaz. A strîns o ceată de doisprezece fîrtaţi, adică tovarăşi de haiducie. El era căpitanul cetei. Cu ceata lui, Pintea a atacat multe castele ale nobililor bogaţi şi a luat hrană, îmbrăcăminte, bani şi le—a împărţit săracilor. Pentru aseme—nea fapte, poporul îi iubea pe haiduci: îi înştiinţau, şi—i ajutau să scape de urmărirea poterii, adică a jandarmilor trimişi să—i prindă şi să—i ucidă.

Dar Pintea s—a dovedit şi un bun comandant de oaste. Căci, pe lîngă cei doisprezece fîrtaţi, el a

mai adunat încă vreo trei sute de luptători, îndeosebi ţărani; i—a pregătit ostăşeşte şi a atacat cetatea Baia Mare, unde se ascunseseră nobilii, ca să scape de mînia poporului răsculat.

Lovind cetatea cu îndrăzneală şi meşteşug, Pintea a izbutit s—o cucerească. Pe mulţi nobili i—a luat prizonieri; dar cei mai mulţi au fugit şi s—au adăpostit în alte părţi. De acolo au căutat să—l nimicească pe haiducul Pintea.

Şi, aşa cum aţi auzit că spunea şi cîntecul, s—au înţeles cu un fîrtat de—al lui Pintea, ca să—l ucidă mişeleşte. Acel trădător a zis:

„Moartea Pintei eu oi spune
De mi—aţi da trei sute bune".

Adică o plată mare, pentru ticăloasa lui faptă. Mai cerea şi „un plumbuţ micuţ de argint", cu care să—l lovească pe căpitanul său, Pintea, drept în inimă.

Nobilii atîta au aşteptat: să găsească un trădător, l—au dat, pe ascuns, banii, iar acesta a intrat în ceată ca şi cum n—ar fi avut nici un gînd rău. A pîndit însă cînd Pintea n—avea nici o armă la dînsul şi, încărcînd flinta cu acel „plumbuţ micuţ de argint", l—a ochit drept în piept.

Aşa a murit Pintea Viteazul, căpitanul de haiduci şi binefăcătorul săracilor.

Iar poporul care, cum am spus, îl iubea mult, l—a răzbunat: l—a prins pe acei trădător şi l—a înecat în rîul Mara.

Iar pe haiducul Pintea, după cum aţi auzit, îl lăudăm şi—l slăvim în cîntece şi azi.

13.UN VOIEVOD BUN GOSPODAR ŞI UN MEŞTER ISCUSIT

Acum, dragii mei, să vă povestesc despre un voievod numit Constantin Brîncoveanu. El a fost un domnitor foarte gospodar şi iscusit în treburile politice. A iubit cărţile şi lucrurile frumoase. Pentru că era foarte bogat, turcii l—au poreclit „Prinţul de aur". Iubindu—şi mult ţara, Brîncoveanu a căutat s—o înfrumuseţeze şi să—i cîştige cît mai multă libertate şi faimă bună în lume.

Cum a luat domnia, a izbutit să mai potolească lăcomia cea fără saţ a turcilor. Apoi a adus meşteri din cei mai pricepuţi şi i—a pus să înalţe clădiri mari, măiestrit împodobite. A reparat şi a lărgit Curtea domnească din Bucureşti şi pe cea din Tîrgovişte. A pus să zidească şi alte palate, cum este cel de la Mogoşoaia, aşezat pe malul unui lac liniştit. în apa limpede a lacului mii şi mii de peşti se joacă, zglobii, printre trestii şi flori de nufăr. Pe deasupra zboară musculiţe, libelule şi fluturi în multe culori, iar păsările cuibăresc şi cîntă în sălciile şi arinii de pe mal. Aici, la Mogoşoaia, venea adesea Constantin vodă Brîncoveanu, să se odihnească şi să gîndească la buna ocîrmuire a ţării. îi plăcea mult să stea în jilţ, în balconul cu stîlpi înalţi de piatră gălbuie, sculptaţi cu frunze şi flori. Se desfăta ascultînd cîntecul păsărilor şi privind molcomul asfinţit al soarelui de vară, peste întinderea netedă a şesului.

Aici, într—o seară de vară, voievodul s—a sfătuit cu meşterii lui cei mari, cum era şi talentatul meşter zugrav Pîrvu Pîrvescu. Lumea îl poreclea Pîrvu Mutu, nu pentru că n—ar fi putut vorbi, ci pentru că era tare scump la vorbă, adică tăcut. Mai ales atunci cînd lucra, cînd aşeza, cu pensula culorile pe zid ori pe lemn, nu scotea nici un cuvînt. Ba îi şi alunga, cît colo, pe cei care—i tulburau liniştea şi nu—l lăsau să se dăruiască, în întregime, tablourilor pe care le picta.

„Pîrvule, l—a întrebat voievodul, unde zici tu să înalţ eu o mănăstire măreaţă?"

„într—un loc măreţ şi frumos, măria ta".

„Pîrvule, a zis iar vodă, poftesc să nu fii şi cu mine scump la vorbă şi să—mi dai sfat lămurit, că de aceea te—am chemat şi te cinstesc printre meşterii mei cei mari".

Pîrvu a zîmbit şi a vorbit mai lămurit:

—„Iertare, măria ta. Ştiu că pe apa Hurezului, în sus, se află o poiană, unde a fost cîndva un schit vechi. E luminată de soare, apărată de vînturi şi de primejdii. Ar fi numai bună pentru o ctitorie măreaţă".

Atît a vorbit Pîrvu Mutu. Dar a fost de ajuns. Căci, peste o săptămînă, Constantin vodă Brîncoveanu a urcat, călare pe apa Hurezului în sus, a măsurat cu pasul, a chibzuit şi a zis:

„Da, Pîrvu Pîrvescu are dreptate. E un loc cît se poate de potrivit pentru ceea ce voiesc: să clădesc cea mai mare şi mai bogată dintre toate zidirile înălţate sub domnia mea. O voi înconjura de ziduri tari. Voi face şi o casă domnească, pentru că aici e mai linişte şi aer mai bun ca la Mogoşoaia ori Tîrgovişte. înăuntru voi împodobi—o cu zeci de tablouri, să se minuneze lumea."

A făcut cum a dorit. Cînd mănăstirea Hurez a fost gata, voievodul a înzestrat—o cu podoabe şi vase scumpe din argint şi din aur, precum şi cu cărţi mari, legate în catifea, cu ferecătură aurită. Aceste podoabe le—au făurit meşterii cei mari din Sibiu şi Braşov. Cum vedeţi, braşovenii şi sibienii trimiteau unor voievozi arme, altora lucruri de podoabă.

14.DUREROSUL SFÎRŞIT AL LUI CONSTANTIN BRÎNCOVEANU

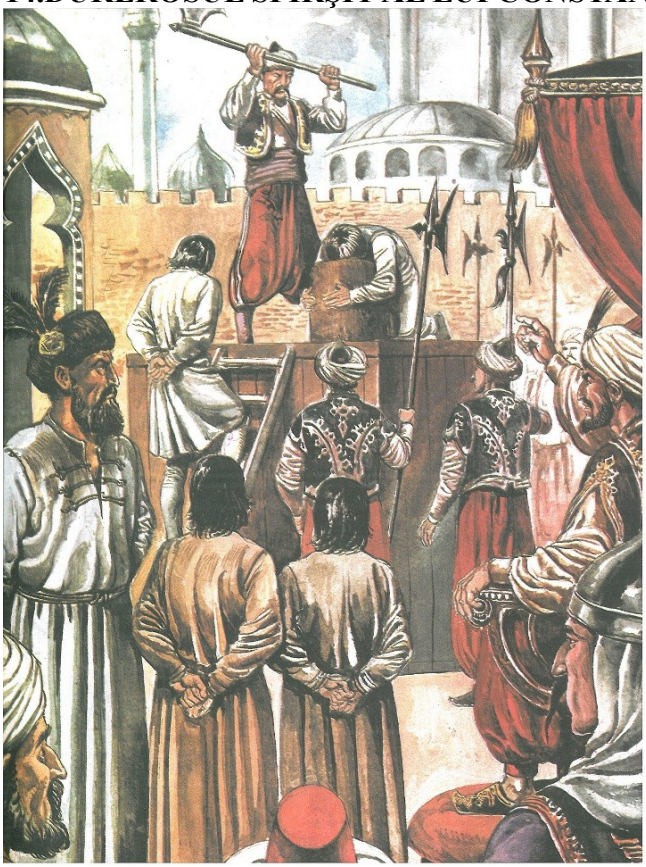

Dragii mei, cu toate că, pe atunci, vremurile erau grele şi stăpînirea sultanului turc tot mai lacomă şi mai apăsătoare, totuşi Constantin vodă Brîncoveanu a ocîrmuit Ţara Românească mulţi ani. A condus —o cu dibăcie, ca un căpitan iscusit în a—şi scoate corabia din vîntoase şi furtuni. O poveste ticluită de popor începe aşa:

„Veste—n lume că s—a dus,
De la răsărit la apus,
Veste peste nouă mări,
Veste peste nouă ţări,
De Brîncoveanu Constantin,
Domn român şi domn creştin!
Ţara bine o domnea,
Pe avuţi îi socotea,
Pe săraci îi miluia"...

Dar, de la o vreme, a sporit mult numărul potrivnicilor şi al duşmanilor: unii voiau să—i ia domnia, alţii îi pofteau averile. Mai ales turcii, care—i porecliseră „Prinţul de aur", căutau să—i ia bogăţiile. Şi atunci l—au pîrît sultanului că umblă cu viclenii. Printre pîrîtori s—au aflat chiar unele rude ale sale, între care şi vărul său Ştefan. îi pîrau de asemenea că asupreşte poporul şi chiar pe boieri.Sultanul a crezut învinuirile aduse de pîrîtori. A trimis un pîlc de ieniceri care au pătruns, prin surprindere, în Curtea domnească. Voievodul nici nu gîndea la vreo primejdie. Aşa că nu s—a putut apăra.

Repede ienicerii l—au urcat, cu de—a sila, în trăsură, cu soţia sa, doamna Măria, şi cu toţi cei patru feciori. Cel mai mic abia trecuse de zece ani. Şi, în goana mare, i—au pornit spre palatul sultanului din Istanbul.

În urmă au încărcat în căruţe toate lucrurile de preţ găsite în Curtea domnească şi le—au dus la vistieria sultanului.

În Istanbul, cei cinci Brîncoveni au fost închişi în închisoarea celor Şapte Turnuri. Acolo i—au schingiuit îngrozitor.

—De ce i—au schingiuit? întrebă Dorina, cu mare mîhnire.
—Ca să spună unde mai au averi ascunse, între altele, călăii le—au pus pe capete cercuri de fier înroşite în foc, arzîndu—i şi sluţindu—i.
—Şi au spus?
—Cînd n—au mai putut îndura durerile, au spus.

Povestea spune că sultanul i—a cerut, dacă vrea să—i lase viaţa, să se turcească.

„Dară vodă Constantin,
Domn român şi domn creştin,
El din gură aşa zicea:
—Nu mă dau în legea ta
Pînă capul sus mi—o sta”...

După ce le—a luat toate averile, sultanul a poruncit călăilor să le taie capetele, la toţi, începînd cu feciorul cel mic. Silit să vadă cum îi sînt ucişi copiii, Constantin Brîncoveanu a răbdat totul cu o putere greu de închipuit.

Călăii au aruncat în apa mării trupurile celor cinci Brîncoveni.

De acolo, cu mare trudă şi primejdie, doamna Măria a scos, noaptea, trupul soţului, a domnitorului Brîncoveanu, şi, pe ascuns, l—a dus la Bucureşti.

L—a îngropat în biserica Sfîntul Gheorghe. Trupurile feciorilor nu le—a mai găsit nimeni, niciodată: s—au topit în apa mării,

Aici am oprit povestirea. Micuţii mei prieteni au rămas trişti şi îndureraţi.
—Era mai bine să nu vă fi povestit despre durerosul sfîrşit al Sui Constantin Brîncoveanu?
—Era mai bine, a suspinat Oana.
—Poate, draga mea, dar eu cred că voi trebuie să ştiţi, de pe acum, cît au suferit strămoşii noştri. Ei s —au jertfit ca să ne păstreze ţara mare şi frumoasă. în acest chip o să înţelegeţi mai bine de ce noi, românii, o iubim aşa de mult.

15.MĂDĂLINA DIN VAD SALVEAZĂ O CARTE A LUI DIMITRIE CANTEMIR

Dragii mei, eu am o mare dragoste pentru voievodul Dimitrie Cantemir.Dacă mă întrebaţi de ce mi —i aşa de drag, răspund: pentru că a fost un mare cărturar, care şi—a iubit mult patria. A învăţat în şcoli înalte cu dascăli vestiţi. A ajuns să ştie istorie, filozofie, geografie, muzică. A ajuns să vorbească zece limbi. A scris cărţi foarte însemnate.

Multa lui ştiinţă îl aşeza printre cei mai de seamă cărturari din acea vreme. Şi, apoi, în timpul scurtei sale domnii, Dimitrie Cantemir a cutezat să se ridice cu arma împotriva armatei turceşti. Dar prea puternică, această armată i—a înfrînt atunci pe români. Deznădăjduit, Dimitrie Cantemir a trebuit să părăsească ţara.

Soţia sa, doamna Măria,şi cîţiva prieteni l—au încurajat zicînd:

„Eşti bărbat înţelept şi a multe ştiutor. Continuă să scrii. Şi, scriind, ai să fii de folos ţării şi poporului".

S—a întîmplat ca, marii învăţaţi din străinătate, din oraşul Berlin, să—i ceară, tocmai atunci, să scrie o carte despre ţara noastră şi despre istoria poporului român.

„Vrem să le cunoaştem", au zis ei. „Adevărat, a încuviinţat Dimitrie Cantemir. Prea puţini ne cunosc. Iar dacă nu ne cunosc, nici nu ne apără. Să ne facem deci cunoscuţi prin scris".

Şi s—a apucat de muncă. A scris, în limba latină, cartea numită „Descrierea Moldovei". A muncit la ea mai bine de trei ani, punînd în paginile acestei cărţi tot ce ştia despre ţara lui şi despre români. Cînd cartea a fost gata, a chemat doi dintre slujitorii lui, cei mai de credinţă, şi le—a spus:

„Toma şi Nestor, luaţi doi cai buni şi plecaţi la Berlin, la prietenii mei cărturari şi le daţi acest manuscris, să—l citească. Aveţi grijă de el: preţuieşte mai mult decît o comoară".

Slujitorii au închis manuscrisul într—o cutie din scîndurele, subţiri, de brad, au legat—o la oblîncul şeii şi au pornit la drum.

Pînă la Berlin se mergea, pe atunci, vreo două săptămîni.

Şi mai trebuie să spun că, pe vremea aceea, mişunau tîlharii la drumul mare. Atacau adesea călătorii, îi prădau şi chiar îi ucideau.

Toma şi Nestor au călătorit bine pînă la o pădure din miazănoaptea Transilvaniei, aproape de satul Vad. Aici i—au înconjurat şase tîlhari. Şi măcar că s—au bătut cu săbiile, tot au fost biruiţi. Tîlharii le —au luat caii, straiele, banii ce—i aveau la dînşii. Apoi i—au legat cu funia de cîte un copac şi au

plecat.

S—au oprit mai încolo la un izvor, să împartă prada. S—au certat mult pentru cai: ai cui să fie? Cînd au descoperit cutia legată de şa s—au bucurat grozav:

„Aici trebuie să fie aur ori pietre scumpe!"

Dar cînd au deschis—o, au rămas cu gurile căscate: nici bani de aur, nici pietre scumpe, cum îşi închipuiau, ci doar un caiet gros, scris frumos. Atît. Ce să facă ei, nişte hoţi nemernici, cu asemenea lucru? N—aveau ce face. L—au aruncat în iarbă, mînioşi. Şi au plecat după alte tîlharii: doi călări, patru pe jos.

O fetiţă, care păzea mieii prin preajmă, s—a apropiat de izvor. A văzut caietul. L—a luat. L—a cercetat, l—a netezit foile cu palma şi s—a minunat de frumuseţea scrisului. Dar ea, săraca, nu ştia a citi. A pus, totuşi, caietul în trăistuţa ei de merinde şi s—a dus, fuguţa, la dascălul din sat. Acesta a citit prima pagină: „Demetrius Cantemir, Descriptio Moldaviae", şi a spus:

„Fetiţo, ai găsit un lucru de mare preţ: o carte despre ţara noastră. Dar cum a ajuns la izvor?"

Fetiţa a povestit despre cei şase tîlhari.

„Mda... a zis dascălul. Bine—ai făcut c—ai adus cartea la mine. O să—i dau eu de rost".

Bucuroasă că o laudă dascălul, fetiţa s—a întors la mieluşeii ei. Dar, apropiindu—se de pădure, a auzit gemete omeneşti. întîi s—a speriat şi a dat să fugă. S—a răzgîndit însă repede. Şi, luîndu—şi inima în dinţi, cum se zice, a intrat printre arbori. A întîlnit doi oameni aproape goi, legaţi cu funii de doi copaci groşi.

„Fetiţo, cheamă pe cineva să ne dezlege!" a rugat—o unul.

Fata a stat pe gînduri cîteva clipe; apoi, cu unghiile, cu dinţii, a deznodat funia care—l lega pe Toma. Slobod, acesta l—a dezlegat şi pe Nestor.

„Cum te cheamă, fetiţo?" a întrebat Toma.

„Mădălina mă cheamă. Şi—s de aici, din satul Vad".

„N—ai văzut tu, Mădălina, nişte hoţi?"

„Or fi fost cei şase oameni de la izvor: se sfădeau pentru doi cai frumos înşeuaţi".

„Şi—ncotro s—au dus?"

„Spre apus. Au lăsat doar o cutioară din lemn de brad, fărîmată şi o carte flendurită".

„O carte?" a întrebat Nestor, cu mare nerăbdare.

„Da, o carte, scrisă frumos, cu mîna".

„Şi unde—i?"

„Am dus—o la dom' dascălul. Că numai el ştie citi în satul nost".

„Mădălina, du—ne repede la dom' dascălul!" au cerut cei doi.

Fetiţa le—a împlinit vrerea.

în faţa dascălului, Toma şi Nestor au spus cine sînt:

„Ne—a trimis stăpînul nostru Dimitrie Cantemir, care a fost domn în Moldova, să ducem această carte la învăţaţii cei mari din Berlin. Dar, în apropiere de Vad, ne—au ieşit nişte oameni răi în cale şi ne—au prădat".

Dascălul a zis:

„Am auzit şi eu de Dimitrie Cantemir voievod. Luaţi cartea şi urmaţi—vă calea".

Sătenii le—au dăruit straie bune, ceva bani şi doi cai. Pe drum s—au întovărăşit cu nişte negustori şi împreună au ajuns la cărturarii din Berlin. Citind cartea, acei cărturari s—au bucurat mult şi au făgăduit s—o tipărească şi s—o răspîndească în lume, aşa cum dorea Dimitrie Cantemir. într—acest fel mulţi cărturari din lume au aflat, din „Descrierea Moldovei", cum trăieşte poporul român şi cum arată ţara noastră.

Cînd s—au întors de la Berlin, Toma şi Nestor au trecut iar prin Vad şi au adus Mădălinei o salbă frumoasă, s—o poarte în zi de sărbătoare.

16.CUM A SCĂPAT CU VIAȚĂ MARIA ORBAN

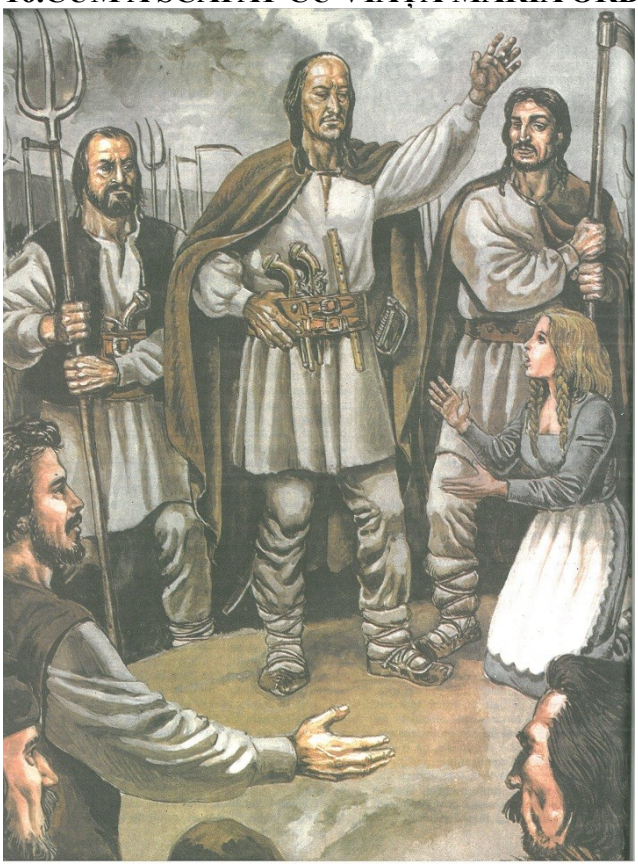

E mult de atunci, iubiţii mei, dar nu trebuie să uităm vremurile cînd românii din Transilvania îndurau stăpînirea nedreaptă şi aspră a nobililor, a grofilor şi a împăraţilor străini de neam.

De aceea, vreau să vă povestesc o întîmplare, din cele multe, petrecute în timpul răscoalei ţăranilor din Munţii Apuseni.

În fruntea acestei răscoale au fost Horea şi prietenii săi Cloşca şi Crişan. Horea era un bărbat deştept, dîrz, cu vorbă răspicată, limpede, hotărîtă. Ei cînta frumos din fluier, doine şi hore. De aceea i s—a şi zis Horea.

Cînd n—au mai putut îndura necazurile, mulţime de ţărani s—au adunat pe cîmpia de lîngă satul Ţebea. Căpeteniile lor s—au strîns sub un gorun bătrîn şi s—au sfătuit. După acea Horea a vorbit mulţimii:

„Oameni buni, nu mai putem trăi într—a—tîta suferinţă. Grofii jupoaie şi pielea de pe noi. Ca să nu mai fim puşi ia munci grele, ca nişte robi, ca pămîntul să fie al nostru, că noi îl muncim; ca să fie dreptate, grofii trebuie să plece în ţara lor, iar noi să trăim slobozi. Dacă nu pleacă, punem mîna pe arme, pe furci, topoare şi coase şi pornim lupta împotriva lor.

Semnalul răscoalei l—au dat, sunînd clopotele şi buciumînd din tulnice.

Urcaţi pe munţi, zeci de tulnicari şi tulnicărese au chemat poporul la răscoală.

Strînşi în cete, conduşi de Horea, Cloşca şi Crişan, armaţi cu furci, topoare, coase, ghioage şi chiar puşti, răsculaţii au pedepsit mulţi grofi şi au ars multe castele, în cîteva zile, răscoala a cuprins, ca o vijelie, aproape toată Transilvania.

Mare pîrjol şi moarte a fost atunci! Ţăranii au dat adevărate lupte cu grofii şi slujitorii lor. La asediul castelului grofului Váradi au fost împuşcaţi zece ţărani şi mulţi alţii, răniţi.

Furioşi, răsculaţii au dat foc castelului. Era iarnă şi frig. Flăcările şi fumul se înălţau pînă !a cer. Groful Váradi a izbutit să scape şi să fugă. în caste! a rămas doar o fată bălaie, în vîrstă de şaisprezece ani. Sta la o fereastră de la etaj, gata s—o învăluie flăcările.

„Sări, fată hăi!" îi strigau unii. „Lăsaţi—o acolo, să ardă" s—au împotrivit alţii.

Patru ţărani tineri au luat repede un covor mare, l—au ţinut de colţuri şi au făcut semn fetei să sară, că ei o prind pe covor. Trecînd prin flăcări, pînă jos, i s—a pîrjolit părul şi i s—a aprins rochia. Dar tinerii ţărani au acoperit—o repede cu covorul şi au stins focul care pornise să—i ardă

îmbrăcămintea. Cînd au scos—o de sub covor avea faţa mînjită de funingine şi foarte speriată. Totuşi se vedea că era deosebit de frumoasă. Cei învrăjbiţi au strigat:

„Aruncaţi în foc fata asta de grof!"

„Eu nu—s din neamul grofului, a suspinat fata: sînt doar sluga lui"...

„Tot un drac!" au zis cei înverşunaţi.

Fiind de faţă, Horea privea şi aştepta să vadă ce hotărăsc oamenii săi. Fata a înţeles că el este căpetenia răsculaţilor şi, deznădăjduită, s—a îndreptai, rugătoare, spre dînsul. Ar fi vrut să se roage pentru iertare dar nu găsea cuvintele. A întins mîna şi, cu un semn, a cerut fluierul pe care Horea îl purta totdeauna la dînsul, în chimir.

Toţi se mirau că Horea i—a întins fluierul. Fata l—a luat, l—a dus la gură şi a zis cîteva sunete de doină, apoi dintr—un ceardaş unguresc.

Auzind—o Horea a zîmbit.

Cei din jur s—au îmblînzit şi s—au luminat la faţă.

Că aşa—i românul: cînd aude doina i se înduiceşte inima ca mierea, oricît de supărat şi de cătrănit ar fi.

„Cum te cheamă, fătuco?" a întrebat Horea.

„Mă cheamă Orban Măria şi—s slugă, nu grofiţă". a zis, cu durere că n—o credea.

„Bine... a încuviinţat Horea. Duceţi—o, fîrtaţi, la adăpost, că i—o fi frig".

Ţăranii au ascultat porunca. Fata a mulţumit şi a plecat spre satul ei.

Răscoala a cuprins toată Transilvania. Grofii au fugit, înspăimîntaţi. Ţăranii credeau că biruinţa va fi a lor. Numai Crişan se împăca greu cu blîndeţea lui Horea, cu îngăduinţa lui. L—a întrebat:

„Dacă acea Orban Măria era fiică de grof, ai fi scos—o din flăcări?".

„Da, Crişane".

„Şi dacă groful Váradi va veni cu oaste împotriva noastră? Ce folos aduce blîndeţea ta?".

„Nici una, Crişane. Dar arătînd omenie, mă ridic deasupra grofului, chiar dacă el e de zece ori mai tare decît mine. Mă înalţă omenia".

17.FLUIERUL ŞI GORUNUL LUI HOREA

Dacă—mi amintesc bine, dragă Oana, Dorina şi Andrei, v—am rămas dator cu povestirea despre sfîrşitul lui Horea.

Cum am spus, răscoala pornită de el, împreună cu Cloşca şi Crişan, a înspăimîntat foarte tare pe grofii bogaţi. Şi, au văzut multe castele pîrjolite, multe averi pierdute, viaţa ameninţată în fiecare clipă. Dar ei s—au bucurat foarte tare cînd armata împăratului i—a înfrînt pe ţărani.

Şi pentru că se temeau ca nu cumva răscoala să izbucnească din nou, în primăvară, au căutat să—i prindă pe Horea, Cloşca şi Crişan, căpeteniile răscoalei.

Aceştia erau bine adăpostiţi în pădurile din munţi. Şi nu i—ar fi găsit, dacă nu s—ar fi aflat un trădător. Pentru bani, acest nemernic a arătat urmăritorilor adăpostul. Şi aşa cei trei conducători ai marii răscoale ţărăneşti au fost prinşi. Le—au legat mîinile şi picioarele în cătuşe de fier şi i—au pornit spre Alba Iulia. Soldaţi călări, armaţi cu bice şi puşti, îi trăgeau de lanţuri, legate de gît.

Foarte, foarte ostenit, Horea mai mult se tîra decît mergea. Gleznele îi sîngerau din pricina cătuşelor; mîinile îi amorţeau sub povara fierului, iar gîtu! îi înţepenise în cătuşă. Se simţea nedreptăţit, umilit şi înjosit. Ştia că—l duceau la moarte, deşi nu săvîrşise nimic altceva decît căutase dreptatea pentru cei obijduiţi. Peste toate acestea îl mai chinuia şi o sete grozavă; de—abia aştepta să întîlnească în cale un izvor să şi—o potolească. După o îndelungă suferinţă, iată, în sfîrşit, un izvor, la marginea drumului. Un şipot cu apă multă, limpede şi rece.

Horea s—a oprit şi s—a aplecat să bea apă. Dar soldatul călare, care—l ţinea legat, a smucit lanţul şi nu l—a lăsat nici să atingă apa ca să—şi răcorească buzele.

Horea l—a privit, cu mînie, şi a rostit:

„Secătură!"

Se zice că, din clipa aceea, izvorul a încetat să mai curgă: a secat. Aşa că nici cei care—l păzeau pe Horea n—au mai avut cu ce—şi potoli setea.

Mergînd înainte spre Alba lulia, ca să—şi mai aline durerea şi arşiţa setei, Horea a scos fluierul din brîu şi a început să cînte. Nu mai putea cînta ca mai înainte; îl încurcau cătuşele. Totuşi ţăranii au cunoscut că fluierul lui Horea şi doinele lui de durere şi jale. Şi îndată, de prin case, de prin grădini de după arbori au început să se ivească ascultători: bătrîni, flăcăi, femei, fete, copii. Şopteau:

„Auziţi! Fluierul lui Horea... Fluier vrăjit... Fluierul răscoalei care zice doine despre durerea şi

dreptatea românilor".

Temîndu—se ca asemenea cîntare din fluier să nu fie semnal de nouă răscoală, un soldat i—a smuls fluierul de la gură, l—a rupt şi l—a azvîrlit, cu ciudă, într—o rîpă.

Horea a rostit doar un cuvînt:

„Blăstămatule!"

Se zice că, după cîteva minute, calul acelui soldat a sărit în sus, aruncîndu—şi stăpînul într—o prăpastie, de unde nimeni nu l—a mai scos.

După ce i—au ţinut o vreme la închisoare, pe Horea şi Cloşca i—au supus la cea mai cumplită pedeapsă: i—au strivit cu roata de vii.

Horea nu s—a văitat, n—a gemut; a îndurat schingiuirea cu o răbdare neînchipuită. A şoptit doar atît:

„Mor pentru popor"...

De aceea poporul nu l—a uitat şi nu—l va uita niciodată. L—a aşezat printre marii eroi ai istoriei şi ai patriei, l—a cîntat faptele şi numele în doine de slavă.

Gorunul din Ţebea, de sub care a pornit răscoala, îngrijit de români, trăieşte încă şi azi.

De asemenea, se mai spune că un om de omenie ar fi dres fluierul lui Horea şi l—ar fi aşezat pe o stîncă în vîrful Detunatelor. Glasul lui vrăjit se aude şi astăzi, în bătaia vîntului, cîntînd dreptatea şi libertatea românilor.

18.CÎND TUDOR VLADIMIRESCU A TRECUT OLTUL

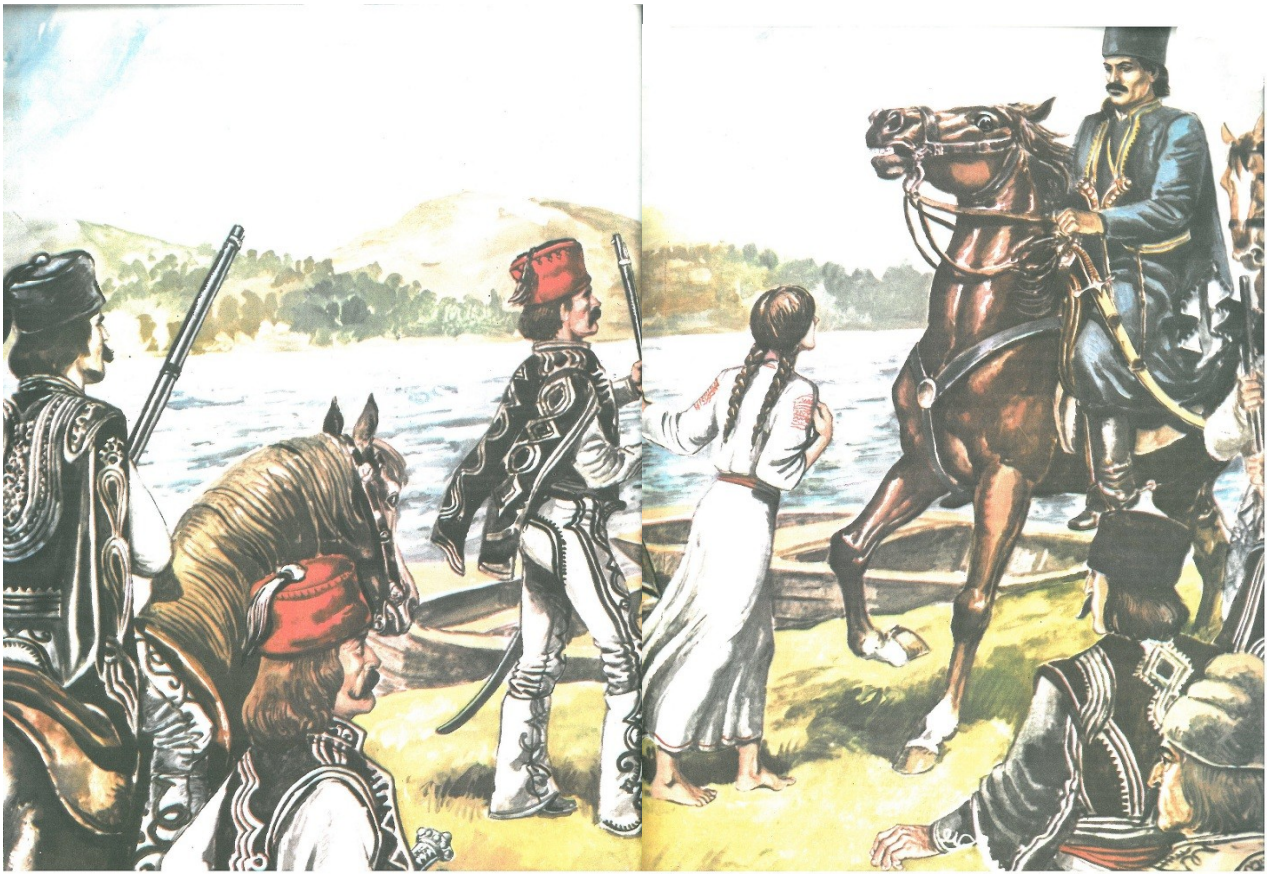

Dragii mei, vă povestesc acum despre Tudor Vladimirescu. El a condus o revoluţie, adică o răzvrătire a poporului împotriva boierilor şi a turcilor.

Pe atunci, poporul era asuprit de boieri şi de sultan. Chiar voievozii nu se mai ridicau dintre români, ci sultanul ne trimitea ca domnitori, oameni de—ai săi, de alt neam. Acestor domnitori li s—a zis fanarioţi. Nici nu vă daţi seama ce greu, ce umilitor, ce dureros este să ai conducător străin de neamul tău. N—are nici o grijă pentru viaţa oamenilor şi nici o milă pentru biata ţară. Vrea numai să ia, să smulgă, să strîngă averi pentru el şi ai lui, lăsînd pe români în lipsuri şi suferinţă. Şi dacă domnitorii şi boierii cei mari se îmbogăţeau jefuind ţara, bietul popor român suferea sărăcia şi foamea. în acele vremi de restrişte trăia un bărbat îndrăzneţ, conducător de ostaşi, de panduri. Se numea Tudor Vladimirescu. El s—a ridicat semeţ împotriva asupritorilor şi a zis: „Pînă aici, hapsînilor şi lupilor şi şerpilor veninoşi! Cu arma vă vom alunga din ţară!".

A zis şi a chemat poporul la arme. La glasul lui s—au răsculat mulţi bărbaţi, înarmaţi, care cu ce au putut: furci, coase, topoare, sape...

Cu aceşti răsculaţi şi cu pandurii săi, Tudor Vladimirescu a făcut o adevărată oaste. Cu ea a pornit din Oltenia spre Bucureşti, cu gînd să—i alunge pe boierii răi, pe fanarioţi şi pe turci.

Cînd a ajuns la rîu! Olt, s—a oprit să pregătească trecerea: adică să facă plute şi bărci.

Cînd plutele şi bărcile au fost gata, un pandur din straja lui Tudor a văzut că, în mijlocul rîului, cineva se lupta, din greu, cu valurile, parcă ar fi vrut să treacă Oltul înot.

A dat de ştire căpitanului.

Acesta a trimis doi panduri cu o barcă să—l aducă la mal.

Apropiindu—se, cei din barcă au văzut că, aceea care voia să treacă Oltul înot era o fată.

Au ajutat—o să iasă la mal. Aici, sleită de puteri, a grăit în şoaptă:

„Duceţi—mă la domnul Tudor".

Pandurii s—au mirat:

„Ce treabă ai tu cu domnul Tudor?".

„Îl paşte o mare primejdie... primejdie de moarte", a gemut fata, gata să leşine.

„Aiurează!" a strigat unul din panduri şi s—a repezit la dînsa şi i—a înfipt sabia în coastă. Şi ar fi ucis—o pe loc, de nu l—ar fi oprit alţi panduri.

Văzînd mînia pandurului, Tudor Vladimirescu a întrebat, răstit:

„De ce loveşti o femeie cu sabia?"

„O spioană, Tudore!"

„Spioană? Aduceţi—o aici, la cercetare".

Doi bărbaţi o aduseră mai aproape.

„Spune, fată, cum te cheamă?" a întrebat Tudor.

„Sînt Leana din Drăgăneşti, grăi fata. în satul nostru au poposit mii de poteraşi, cu poruncă de la domnie să te lovească, acum, la trecerea Oltului. Să te prindă şi să te omoare".

„De unde ştii, Leano?" a întrebat Tudor, descălecînd de pe armăsarul lui alb.

„Am auzit pe mai—marele poteraşilor, pe căpitanul lor, zicînd către ai lui: „El, adică domnia ta, Tudore, o să treacă Oltul cu cea dintîi plută. Voi pîndiţi în sălcii, şi vă repeziţi, ca lupii... în tabăra lui, adică a domniei tale, Tudore, îl avem iscoadă pe Busuioc care—i stă în preajmă şi—i va înfige pumnalul în spate, tocmai la coborîrea de pe plută..."

„Busuioc, ai zis? întrebă Vladimirescu, încruntînd sprîncenele şi împroşcînd flăcări din ochi. Ai auzit tu bine, Leano?"

„Am auzit bine"... adeveri fata şi căzu jos, istovită de puteri. Sîngele îi năvăli pe gură; gemu de trei ori şi—şi dete sufletul. N—a mai avut cînd afla că, pandurul care o lovise cu sabia se numea Busuioc.

Tudor însă îl zări cum cerca să fugă şi porunci, cu străşnicie:

„Prindeţi—! şi aduceţi—l la judecată!"

N—a fost greu să—l dovedească pe acel Busuioc ceea ce era: iscoadă şi trădător.

Pandurii i—au dat pedeapsa meritată: ştreangul.

Cu durere, Vladimirescu a poruncit să se sape mormînt pentru Leana, la rădăcina unui plop înalt, pe malul Oltului. După ce au îngropat—o acolo, cu grijă şi cinste, ca pe o eroină, Tudor a zis:

„Cu viaţa ta ai izbăvit şi ai ajutat revoluţia. Fii binecuvîntată, Leano, fată din Drăgăneşti!".

19.TUDOR VLADIMIRESCU ŞI ARNĂUTUL CARE A DEVENIT PANDUR

Dacă a pornit revoluţia pentru dreptatea şi libertatea ţării, firesc era, dragii mei, ca poporul să—l iubească mult, foarte mult pe Tudor Vladimirescu. Boierii însă îl urau.

Cînd au aflat că Tudor, cu oastea lui de panduri, se apropie de Bucureşti, boierii cei mari au fugit şi s—au ascuns, care—ncotro. în schimb, poporul l—a întîmpinat ca pe un eliberator, cu cîntece şi flori, cu muzici şi sunet de clopote. Toţi se veseleau şi strigau:

„Domnu! Tudor să trăiască
Şi de rău, ne izbăvească!"

Călare, însoţit de doi căpitani, Tudor Vladimirescu saluta mulţimea şi mulţumea pentru asemenea primire sărbătorească. Dar chipul îi era întristat. Unu! din căpitanii însoţitori l—a întrebat:

„Tudore, de ce eşti îngîndurat şi nu te veseleşti, împreună cu norodul?"

Strîngînd frîu! calului, Vladimirescu a răspuns:

„M—aş veseli mai mult, căpitane, dacă n—aş şti că, pînă la izbînda deplină, multe şi mari primejdii ne aşteaptă".

Dupa cîteva minute, din rîndurile mulţimii, o fetiţă a ţîşnit înaintea calului, cu un bucheţel de ghiocei albi în mînă.

Tudor a oprit calul, s—a aplecat şi a ridicat—o în şa. A strîns—o la piept şi a sărutat—o, pe amîndoi obrajii. Apoi, cu fetiţa în braţe, a mers înainte prin şirurile de oameni care—! aclamau acum cu şi mai mare însufleţire.

Mama fetiţei î! însoţea pe marginea străzii. Tudor a întrebat—o:

„Cum te cheamă, fetiţo?"

„Mă cheamă Petruţa".

„Şi mă călăuzeşti pînă acasă?"

„Te călăuzesc, măria ta", a zis fetiţa foarte fericită.

Cînd au ajuns la casa hotărîtă pentru găzduire, fetiţa a strigat speriată:

„Nu intra, măria ta Tudore! în casa asta sînt oameni răi!"

„Zau?! s—a mirat Vladimirescu. De unde ştii?"

„De la maica... Boierul a ascuns în pod un om care vrea să te ucidă"... a zis fetiţa tremurînd de emoţie

„Căpitane, auzi? a zîmbit Tudor Vladimirescu. Şi copiii mă apară Cercetează încă o data casa".

Peste cîteva minute, căpitanul a descoperit, într—o încăpere tainică, un arnăut, armat cu iatagan şi cu două pistoale. Văzîndu—se prins, a ţintit pistoalele asupra căpitanului. Dar iute, Tudor l—a izbit peste mîini cu un scaun şi plumbii din pistoale s—au împroşcat pe pereţi. Căpitanul lui Tudor i—a pus pistolul în piept, strigînd:

„În genunchi, tîlharule!"

„Nu mă ucide, căpitane, s—a rugat arnăutul, înainte de a destăinui că boierii fugari au lăsat, în casele lor, arnăuţi cu gînd ucigaş asupra lui Tudor Vladimirescu".

„Ce te îndeamnă să—mi destăinui asemenea lucru?" a întrebat Tudor.

„Am văzut cu cîtă bucurie te—a primit poporul. Şi ma osîndesc şi—mi zic mişel că, ascultînd porunci boierului, am vrut să te pierd pe tine, care—ţi dărui viaţa pentru binele ţarii. Poţi porunci să mă spînzure, Tudore. Dar cred că ai face mai bine, dacă ai primi să te slujesc, cu înfocată credinţă, pînă la moarte. Jur!"

Tudor l—a ţintit cu privirea şi a întrebat:

„Cum te cheamă, arnăutule?"

„Visarion mă cheamă, Vladimirescule".

Fără un cuvînt, Tudor a făcut semn străjii să—l scoată afară. Deşi îl vedea luminat la faţă, greu îi venea a crede că un ucigaş se poate schimba, aşa de repede, într—un slujitor de credinţă.

Peste cîteva ceasuri, cercetînd şi alte case boiereşti din Bucureşti, pandurii au descoperit doisprezece arnăuţi ascunşi anume cu gînd ucigaş. Văzînd că a spus adevărul, Tudor a cruţat viaţa lui Visarion. Apoi, după o săptămînă de supraveghere, l—a primit printre panduri, l—a fost, în adevăr, unul din cei mai devotaţi. Cît a cîrmuit Tudor Vladimirescu ţara, Visarion i—a fost de mare ajutor. Odată a întîlnit un convoi turcesc cu căruţe încărcate cu arme. Repede a chemat cîţiva panduri, au înconjurat căruţele, au luat armele şi le—au predat lui Tudor.

Văzînd că nu—i chip de a scăpa de revoluţionarul Tudor Vladimirescu, boierii s—au înţeles cu turcii şi cu alţi duşmani să—l piardă. L—au pîndit într—un moment cînd n—avea strajă în jur şi l—au răpit.

Cînd a auzit despre asemenea faptă, Visarion a pornit, cu încă patru panduri, să—l salveze. Dar cînd i—a ajuns, răpitorii îl uciseseră pe Tudor.

„Trebuie să—l răzbun!" a strigat Visarion, şi s—a repezit cu sabia asupra ucigaşilor. A rănit pe unul. Dar tăbărînd mai mulţi asupra lui, l—au răpus.

Se crede că l—ar fi aruncat în aceeaşi fîntînă părăsită, unde aruncaseră şi trupul lui Tudor Vladimirescu.

Înfricoşaţi de fapta lor nelegiuită, duşmanii aceia au fugit. Nimeni nu ştie unde.

Noi ştim însă că Tudor Vladimirescu şi cei care l—au ajutat în lupta lui sînt binefăcători ai patriei.

Iar binefăcătorii trăiesc veşnic în amintirea şi în inimile poporului.

20.NICOLAE BĂLCESCU, PRIETENUL POPORULUI

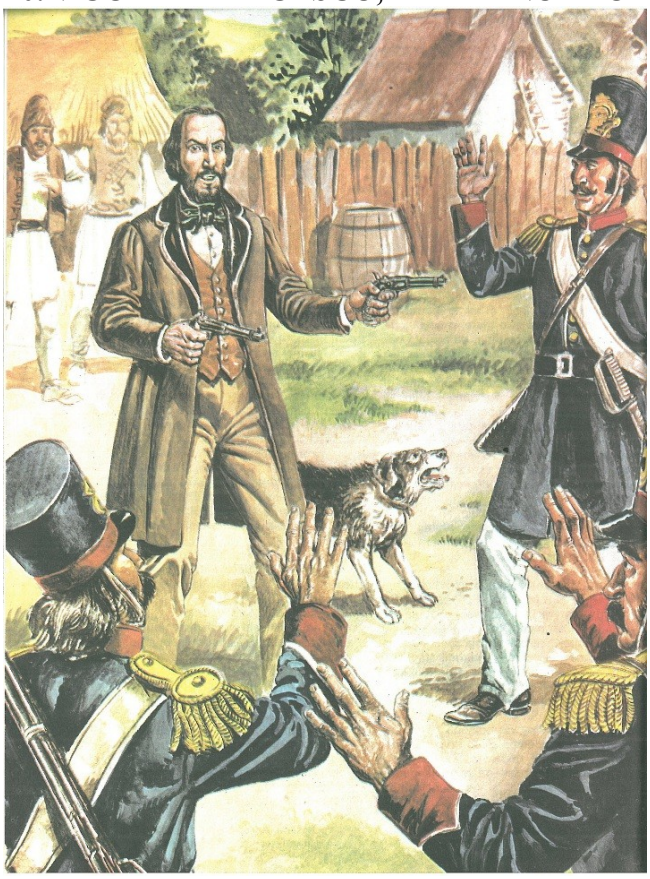

Aflaţi, dragii mei, că Nicolae Bălcescu a fost un cărturar de seamă şi unu! din fruntaşii revoluţiei de la 1848. Nu era prea voinic; avea însă o minte pătrunzătoare, o inimă caldă şi o mare, o nespus de mare dorinţă de a face bine, de a ajuta oamenii aflaţi în suferinţă. Cu acest scop a scris cărţi de istorie. Cu acest scop s—a avîntat în lupta revoluţionară. încă foarte tînăr el s—a străduit să înveţe pe români cum să lupte pentru drepturi şi libertate. însă pe cît iubea de fierbinte poporul şi ţara, pe atît ura de necruţător pe cei care—i asupreau pe români şi subjugau ţara. Asemenea gînduri, simţăminte şi fapte l —au aşezat pe Nicolae Bălcescu printre cei mai de seamă oameni ai vremii sale.

Dar aflînd despre faptele şi gîndurile sale, boierii care conduceau atunci ţara, l—au osîndit la închisoare. Silit să stea într—o celulă întunecoasă şi umedă, el s—a îmbolnăvit de plămîni.

La dezlănţuirea revoluţiei din 1848, deşi era suferind, el a fost rînduit să răscoale poporul de pe valea Prahovei. Trebuia să ajungă la un sat numit Telega, unde se aflau mulţi muncitori, care lucrau la scos sare din ocnă. Ca să nu—l simtă jandarmii stăpînirii, umbla mai mult noaptea. Zicea că e învăţător şi ajută copiii să înveţe a citi şi a scrie.

Fiind vară, ziua se odihnea la vreo casă, în vreo căpiţă de fîn ori în vreo colibă. Cum amurgea, se întîlnea cu oamenii pe prispe, prin ogrăzi şi—i îndemna să se ridice la luptă împotriva stăpînirii nedrepte.

Dar oricît s—a păzit de bine, jandarmii stăpînirii tot l—au aflat şi i—au luat urmă.

Şi iată că, într—o seară, cînd intra în ograda unui ţăran, trei jandarmi l—au împresurat şi i—au pus baionetele în piept, strigîndu—i:

„Dă—te prins, Bălcescule!"

Bălcescu i—a privit cu ochii lui mari, luminoşi, buni şi i—a întrebat, cu glas blajin:

„De unde ştiţi voi că eu sînt... Bălcescu?"

„Ştim! Porţi păr lung, ai frunte înaltă, ochi mari, negri".

„Nu mai spune! s—a făcut Bălcescu a se mira. Eu am auzit că Bălcescu e un bărbat voinic, înarmat cu pistoale, ca un haiduc. Ori eu, iată, sînt doar un biet învăţător, cam slăbuţ, cam pirpiriu. Vedeţi, merg cu cartea sub braţ şi învăţ copiii sătenilor citirea şi scrierea".

Vorbirea aceasta i—a cam pus în încurcătură pe cei trei jandarmi. Părîndu—li—se că s—au înşelat şi—au pus puştile pe umăr, gîndind să—l lase în pace şi să plece. Dar, deodată, unuia i s—a

părut c—ar avea ceva sub haină. L—a prins de umăr şi l—a întrebat iscoditor:

„Dar nu cumva ai pistoale la brîu?"

„Am!" a zis Bălcescu, şi, lepădînd cartea, a scos repede pistoalele de la brîu şi a strigat tare:

„Mîinile sus! Sus, că trag!"...

Ţintiţi de cele două pistoale, jandarmii au ridicat braţele în sus, tremurînd. Cînd unul a încercat să —şi ducă puşca în faţă, Bălcescu, fără a şovăi, a descărcat un pistol, lovindu—l în picioare şi doborîndu—l.

„Vezi ce păţeşti, dacă nu eşti cuminte?" a surîs el, smulgîndu—i arma. Şi către ceilalţi: Lepădaţi puştile, ici, lîngă gard... Aşa. Şi cartuşele! Să le dăm sătenilor şi muncitorilor de la ocnă, că mîine pornim revoluţia şi avem mare trebuinţă de arme".

Auzind împuşcătura, sătenii au ieşit grabnic din case, să vadă ce s—a întîmplat. Bălcescu le—a grăit:

„Oameni buni, eu sînt trimis de conducerea revoluţiei să vă îndemn a porni la luptă, chiar acum. Mă cheamă Nicolae Bălcescu. De cinci zile umblu prin sate, cu treburile revoluţiei. Aceşti jandarmi au vrut sa mă arestuiască. Dar pistoalele mele le—au luat—o înainte".

„Ei, am auzit de domnia ta, Bălcescule: eşti dintre aceia care luptă pentru drepturile noastre, ale poporului. Eşti prietenul nostru. Te aşteptam şi, deci, îţi spunem: fii binevenit!" '

În scurt timp, oamenii au legat pe cei doi jandarmi. Iar pe cel rănit femeile l—au dus în casă şi l—au bandajat.

Pînă la ziuă, zeci şi zeci de ţărani şi de muncitori, din Telega şi din satele vecine, s—au adunat şi, în frunte cu Nicolae Bălcescu, s—au îndreptat spre Bucureşti.

Aici s—au întîlnit cu alte sute şi mii de oameni şi, împreună, au alungat pe stăpînitorii tirani.

Aşa a început revoluţia de la 1848 care, pentru un timp, a dat poporului libertate şt ţării legi mai bune.

21.FATA DIN DEALUL FELEACULUI

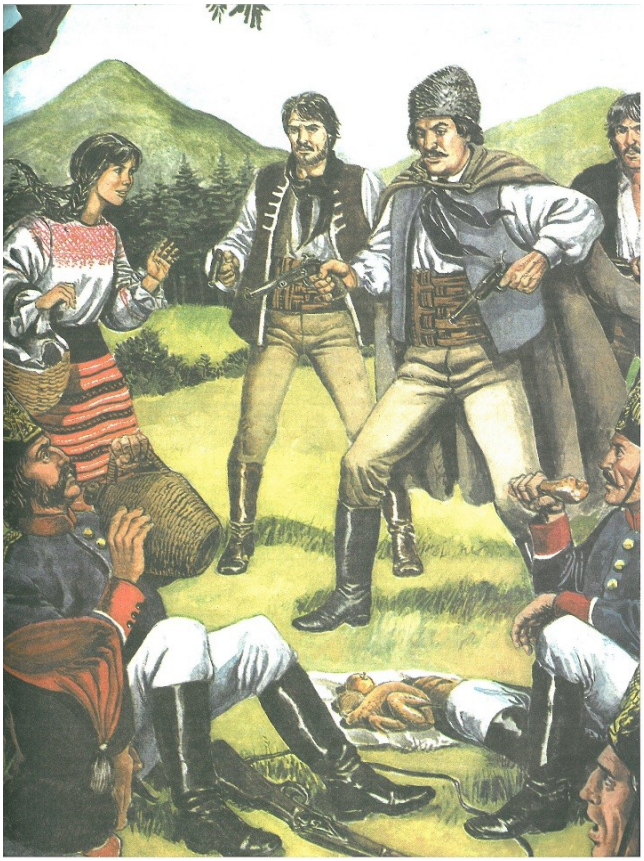

Acum, dragii mei, Oana, Dorina şi Andrei, doresc a vă povesti nişte întîmplări din timpul revoluţiei de la 1848, petrecute în acea parte a ţării noastre numită Transilvania. Cum am mai spus şi altădată, aici stăpîneau grofii tirani, ajutaţi de un împărat rău. Ei îi asupreau foarte tare pe români.

Dar românii se gîndeau mereu la Horea, la felul crud, sălbatic în care a fost ucis şi nădăjduiau să se ridice un alt bărbat îndrăzneţ care să—i ducă la luptă împotriva asupritorilor.

Şi, înadevăr, iată că s—a ridicat un tînăr curajos, frumos şi învăţat şi le—a vorbit de revoluţie, precum vorbise şi Horea. Se numea Avram Iancu şi era fecior de ţărani din satul Vidra, sat ascuns în Munţii Apuseni.

Cînd s—a auzit că revoluţia a izbucnit în ţările din apus, Avram Iancu, împreună cu tinerii lui prieteni: avocaţi, studenţi, profesori, preoţi.mineri şi ţărani s—au pregătit să dea bătălia cea mare cu tiranii.

Era primăvară, în luna mai, cînd românii au hotărît să ţină o mare adunare în oraşul Blaj, să ceară dreptate şi libertate. Auzind despre asemenea adunare, grofii au strigat cu mînie:

„Nu aveţi voie să vă adunaţi! Cine va cuteza să meargă la Blaj, va fi prins şi spînzurat".

Dar nu s—au mulţumit cu ameninţările. Ci, ca să—i oprească a veni la adunare, au împlîntat spînzurători pe la răscruci de drumuri. Astfel de spînzurători au ridicat şi pe Dealul Feleacului de lîngă Cluj—Napoca. Iar cînd a trecut pe aici un grup de ţărani, în drum spre Blaj, au prins pe trei dintre dînşii şi i—au spînzurat. Românii, văzînd spînzuraţii de pe Dealul Feleacului, au început să se întoarcă din cale. Oamenii din Cluj şi din satele din jur au încercat să dea jos trupurile celor ucişi şi să—i îngroape, cum se cuvenea. Dar doisprezece străjeri.înarmaţi, nu lăsau pe nimeni să se apropie de spînzurători. Auzind de asemenea fapte, Avram lancu a luat pe bunul său prieten Ion Buteanu şi încă trei flăcăi, armaţi cu pistoale. Cînd au văzut straja din jurul spînzurătorilor, s—au oprit: ei erau cinci, străjerii doisprezece.

Din casele de pe marginea drumului au ieşit la poartă trei fete. L—au cunoscut pe Avram Iancu, au înţeles repede cu ce gînd se află acolo şi i—au dat povaţă:

„Nu vă apropiaţi, că vă pușcă!"

Iancu a zis:

„Am venit să îngropăm pe aceşti ucişi mişeleşte şi să ardem spînzurătorile".

„Iancule, domnia ta, a zis iar fata cea mai isteaţă, pe mine mă cheamă Mara, iar prietenele mele sînt Ana şi Laura. Şi vrem să te ajutăm".

„Cum?" a întrebat Avram Iancu.

„Zic aşa: voi vă ascundeţi după copaci şi pîndiţi. Noi trei ducem străjerilor coşuri cu merinde. Cînd or lăsa puştile jos şi s—or apuca de mîncat, vă fac semn, iar voi săriţi şi—i înconjuraţi".

„Faceţi aşa, fetelor", a zis Avram Iancu.

Fiind cam flămînzi, străjerii s—au bucurat că trei fete frumoase le—au adus de—ale gurii.

„Ei, aţi adus şi un urcior cu răchie tare?!" s—a veselit unul din străjeri care era român.

„îndeamnă—i să bea, că—i tare bună răchia! Şi—i cu priinţă la inima străjerilor împărăteşti".

Dar cînd se veseleau străjerii, ca la praznic, Mara şi—a dezbrobodit basmaua, a fluturat—o în vînt şi a chiuit ca şi cum ar fi vrut să înceapă o horă.

Avram lancu şi ai lui au înţeles semnalul. Au ţîşnit din ascunzătoare şi i—au luat pe străjeri, cum se zice, ca din oală. l—au legat în funii. Apoi, cu oamenii din sat şi din Cluj, au îngropat, după cuviinţă, pe cei trei ucişi din porunca grofului.

Mara şi prietenele ei au adunat, repede, vreascuri în jurul spînzurătorilor, le—au dat foc şi au ars, ca nişte făclii uriaşe la căpătîiul celor îngropaţi acolo, în vîrful Dealului Feleacului.

Fapta lui Avram lancu a îmbărbătat pe români şi mulţi s—au strîns în jurul lui să meargă ia adunarea revoluţionară de la Blaj.

„Fraţilor, le—a zis el, am la un meşter din Cluj nişte marfă, trebuitoare pentru vreme de primejdie. Am nevoie de douăzeci şi patru de care, cu cîte patru cai!"

A doua zi, pe Dealul Feleacului au suit şir iung de care mîndre, acoperite cu cergi şi covoare, trase de cîte patru cai voinici şi însoţiţi de zeci de flăcăi călări. Puţini ştiau că în acele care se aflau şase tunuri şi multe ghiulele.

„Frate Buteanu, a zis Avram Iancu, le duci la noi în munţi, în taină, să nu afle grofii. Apoi vina şi tu la Blaj".

Privind şirul de care în drum spre munte, Mara, Laura şi Ana au ticluit un cîntec:

„Pe Dealul Feleacului
Mărg carăle *Iancului;*
Nu mărg cum mărg carele,
Strălucesc ca soarele"...

Tuturor le—a plăcut cîntarea fetelor, iar Avram Iancu s—a bucurat şi mai mult, cînd străjerul român a cerut să fie dezlegat din funii, să meargă şi el, cu oamenii revoluţiei, la Blaj.

„Mă iei şi pe mine, Iancule?" a întrebat Mara.

„Revoluţia—i luptă, nu şezătoare cu veselie, fată dragă".

„Ştiu, Iancule, a surîs Mara; tata mi—a dat un cal, să *mărg* şi eu cu *carăle*, care strălucesc ca soarele".

„Bine, Mara, a încuviinţat Avram Iancu. Hai!"

Aşa, o fată din Feleac a ajuns în Munţii Apuseni, să apere revoluţia şi să scape ţara de tirani.

22.PETRIŞOR, FIUL REVOLUŢIEI

A venit vremea să vă spun, dragi copii, că revoluţia de la 1848, despre care am pomenit în povestirile trecute, a avut duşmani mari şi puternici. Unul a fost sultanul turcilor, altul împăratul Austriei, al treilea ţarul Rusiei. Auzind că poporul s—a ridicat la luptă revoluţionară, ca pe vremea lui Horea sau a lui Tudor Vladimirescu, sultanul şi ceilalţi împăraţi vecini au trimis asupra românilor armate cu puşti şi tunuri multe.

În satul Copăceni, din apropierea oraşului Bucureşti, trăia pe atunci un băieţaş, căruia îi zicea Petrişor. Era orfan de tată. împreună cu maică—sa şi cu doi fraţiori mai micuţi, el muncea în gospodăria şi pe ogorul lor sărac.

Într—o zi de toamnă, Petrişor scutura nuci, dintr—un nuc înalt. Privind în zare, spre miazăzi, a văzut o ceată mare de călăreţi. Veneau în trap, pe drumul de la Giurgiu la Bucureşti. în urma lor se răsucea un nor gros de praf. înţelegînd că acei călăreţi erau turci, Petrişor a coborît repede din copac, gîndind să se ascundă. Dar călăuza acelei cete l—a zărit şi l—a strigat:

„Măi ţîcă! ia fă—te—ncoa şi spune: e bun podul peste Argeş?"

Speriat cum era, Petrişor a stat o clipă, să—şi liniştească bătăile inimii şi să se gîndească. Apoi a zis, cu îndrăzneală şi stăpînire de sine:

„Nu, neică; nu—i bun. L—au rupt apele. Oamenii trec pe la Sîngureni".

„Spui drept, băieţaş?"

„Drept, neică. Ăsta—i adevărul: este pod bun de trecut, mai ales acolo, la Sîngureni".

Călăuzul a explicat, pe turceşte, cum stau lucrurile. Şi, îndată, toată ceata de călăreţi turci a pornit într—acolo. De asemenea Şi cetele care veneau din urmă, tot pe drumul de la Sîngureni s—au îndreptat.

În urma lor, Petrişor s—a furişat de—a dreptul prin holde. A trecut Argeşul pe pod, care era foarte bun. Şi cum a intrat în Bucureşti, a strigat, cît îl ţinea gura:

„Vin turcii!... Vin turcii!"...

Auzind, femeile şi copiii s—au ascuns, iar bărbaţii s—au adunat pe Dealul Mitropoliei şi în Cazarma pompierilor de pe Dealul Spirei, să se apere împotriva duşmanilor revoluţiei. Se auzeau sute de glasuri:

„Daţi—ne arme, să ne batem cu năvălitorii!"

Dintre conducătorii revoluţiei, Nicoiae Bălcescu a cerut, cu cea mai mare stăruinţă, să se armeze poporul şi, cu îndrăzneală, să iasă în faţa duşmanilor. El spunea:

„Românilor, numai cu vitejia îi putem răpune pe asupritori. Să luptăm! Să nu ne fie frică de moarte!... Cine moare pentru libertate e cinstit ca un binefăcător, ca un erou".

Ocolind tocmai pe la Sîngureni, turcii n—au mai putut intra în aceeaşi zi în Bucureşti. Aşa, revoluţionarii români au avut mai mult răgaz să se adăpostească şi să orînduiască apărarea oraşului.

Printre cei care au luptat în zilele acelea împotriva turcilor au fost, pe lîngă ostaşi, şi mulţi muncitori, ţărani, cărturari şi Petrişor, care încărca puştile şi căra pietrele pentru baricade.

În cazarma de pe Dealul Spirei românii n—au lăsat arma din mînă decît atunci cînd au sfîrşit cartuşele şi cînd i—a copleşit mulţimea duşmanilor.

N—au putut birui, totuşi, întîi pentru că duşmanii erau mulţi şi bine armaţi, pe cînd ai noştri, mult mai puţini, aveau prea puţine arme şi. prea puţine cartuşe.

Se spune că, printre cei căzuţi în lupta cu năvălitorii de pe Dealul Spirei a fost şi Petrişor, băieţaşul din Copăceni, fiu şi erou al revoluţiei.

23.AVRAM IANCU „CRAIUL MUNŢILOR"

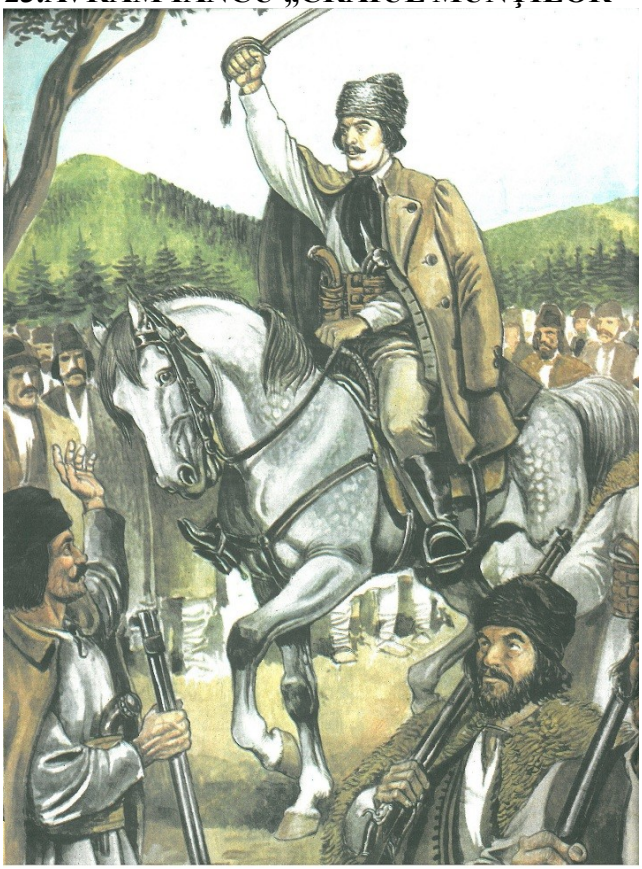

Dragii mei, v—am povestit că în Transilvania revoluţia de la 1848 a început cu Marea Adunare de la Blaj. Românii se adunau în acest oraş chemaţi de fruntaşii revoluţiei, în frunte cu Avram Iancu. Trecînd prin satul Bucium, un bătrîn a ieşit în calea revoluţionarilor, însoţit de un ţăran ungur, pe nume Aladár István.

„O veste rea, Iancule, a zis bătrînul; grofii au arestat pe un văr de al tău şi zvonesc că, dacă porneşti revoluţia, vor arde satul tău, Vidra, şi—ţi vor ucide părinţii şi fraţii".

Avram Iancu a stat cîteva clipe cu privirea scăldată în durere şi mînie, apoi a întrebat:

„Aţi auzit, fraţilor, ce fac grofii cei tirani?"

„Auzirăm! au răspuns cei adunaţi. Dar nu ne temem. De ne—or fierbe, de ne—or frige, noi tot vom merge la Blaj, cu tine, Iancule. Că tu eşti nepotul lui Horea!"

„Ce zici tu, Aladár István, despre treaba asta?" a întrebat Avram Iancu.

István a răspuns:

„Zic aşa, că şi noi, ţăranii unguri, îndurăm aceleaşi asupriri ca şi voi românii. S—ar cuveni, deci, să luptăm împreună împotriva tiranilor".

„Eu am mulţi prieteni printre unguri, a grăit iar Avram Iancu. împreună ne—am sfătuit să ne ridicăm întru dobîndirea drepturilor. Fiecare pe ale sale. Noi, românii, totdeauna am arătat că—i iubim pe unguri ca pe nişte fraţi; dar dreptatea cere ca şi ei să ne iubească pe noi. Poftim deci pe toţi care iubesc dreptatea, libertatea, poporul şi ţara să meargă cu noi la revoluţie".

Iar pe români, Iancu i—a întrebat:

„Gata, fraţilor?"

„Gata!" a răspuns mulţimea, într—un glas.

„No, hai!" a poruncit Iancu, scurt.

Şi a pornit mulţimea de ţărani români din munţi, la vale, ca o mare oaste, îmbrăcată în alb, împestriţată cu punctele negre ale căciulilor. În frunte, Avram Iancu, călare pe un armăsar sur; purta un cojoc cu o blană de miel brumăriu, cu cizme negre şi căciulă rotundă, tot brumărie. în chimir avea două pistoale, cu mănunchiuri strălucitoare. Arăta ca un Făt Frumos, pornit să doboare nedreptatea din lume. Pe drum, în cinstea lui, poporul a izvodit încă un cîntec:

„Astăzi, cu bucurie,

Românilor veniţi;
Pe Iancu în cîmpie
Cu toţi îl însoţiţi".

Prin satele pe unde treceau răsunau şi alte cîntări:

„Iancu din Vidra pleacă
Şi dreptate să ne facă"

... în drum s—au oprit, un ceas la Ţebea, sub gorunul cel bătrîn, să slăvească numele lui Horea.

La Blaj, pe „Cîmpia Libertăţii", românii l—au primit pe Iancu şi pe ai lui cu cîntece şi urale aşa de puternice încît tremura văzduhul.

Fruntaşii revoluţiei au arătat de ce trebuie să lupte pentru drepturi şi libertate, pentru unirea tuturor românilor.

Vorbirea iui Avram Iancu a fost scurtă, dar atoate—cuprinzătoare. El a spus:

„Uitaţi—vă pe cîmp, românilor! Sîntem mulţi precum cucuruzul brazilor. Dreptatea e cu noi. Şi dacă sîntem uniţi, de cine ne vom teme?"

Auzindu—l, uriaşa adunare de pe Cîmpia Libertăţii a strigat, cu clocotitoare glasuri:

„Vrem să ne unim cu Ţara! Cu fraţii noştri de peste munţi!"

Văzînd că grofii tirani atacă satele şi ucid oamenii, Avram Iancu a înarmat ţăranii şi s—a retras iar în munţi. Acolo a înfruntat, multă vreme, pe duşmanii libertăţii.

Pentru priceperea şi vitejia lui, poporul l—a numit pe Iancu „Craiul Munţilor" şi i—a slăvit în cîntece, ca pe un Făt Frumos:

„Un şoiman viteaz ales
Din mijloc de codru des
Din mijlocul codrilor,
De sub poala munţilor!"

24.FAPTA DE ISPRAVĂ A UNUI OM DIN POPOR

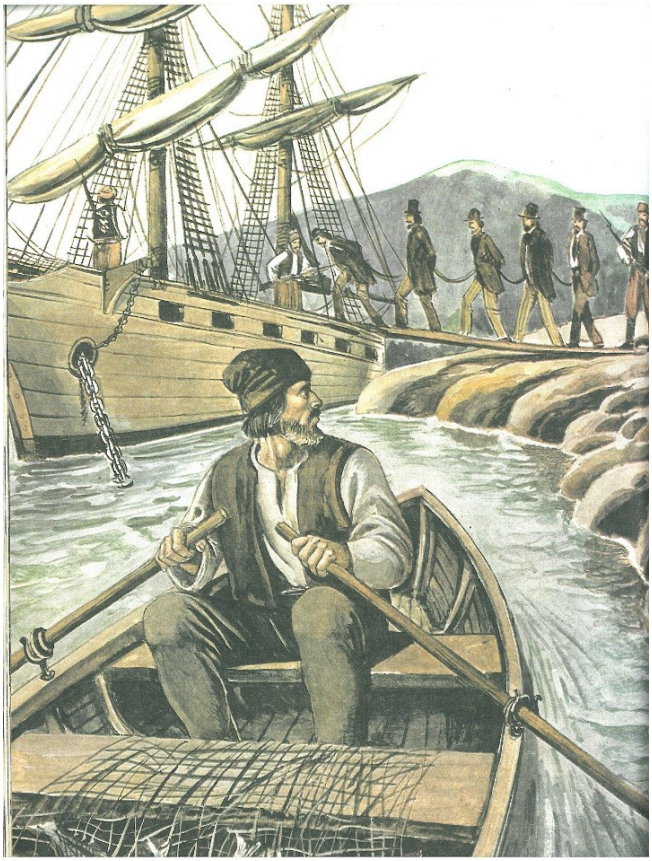

V—am povestit, dragii mei, despre lupta din Dealul Spirei, unde revoluţionarii români s—au bătut cu armata trimisă de sultan să înăbuşe revoluţia din anul 1848.

Biruindu—i pe ai noştri, generalul turc a luat prizonieri pe cei mai de seamă dintre conducătorii revoluţiei românilor. Printre ei s—a aflat şi Nicolae Bălcescu. El a strigat către generalul turc:

„Săvîrşeşti mare nelegiuire! Sugrumi libertatea unui popor. îi calci în picioare drepturile. Te porţi ca un tiran blestemat. Fapta ta e osîndită de toate legile omenirii!"

Înfuriat peste măsură, generalul turc a poruncit să încarce toţi prizonierii pe o corabie veche şi strîmtă, mirosind urît a peşte şi a catran. Se zvonea că o să—i înece în Dunăre.

În primele zile, cît au plutit pe valuri, Nicolae Bălcescu a tăcut, aşa cum tăceau, mîhniţi, şi ceilalţi prizonieri. Era foarte slăbit şi durerea înfrîngerii în revoluţie îl chinuia grozav.

Dar, în zilele următoare, s—a mai întremat. A început să povestească. Să facă planuri. Să se bucure că mai sînt încă în viaţă. Ba chiar să—şi încurajeze prietenii:

„Să nu deznădăjduim, fraţilor! Dacă scăpăm din prinsoarea turcilor, trecem în Transilvania, ne unim cu Avram Iancu şi pornim iară revoluţia, cu şi mai mare avînt".

Cînd corabia a ajuns la o insulă în mijlocul Dunării, străjerii turci au coborît prizonierii pe uscat şi i—au închis în beciurile cetăţii de acolo.

„Tot mai crezi că vom scăpa şi vom aprinde iar revoluţia?" l—a întrebat prietenul CA. Rosetti, răpus de deznădejde.

„Tot, a răspuns Bălcescu. Poporul ştie că pentru binele lui am dezlănţuit revoluţia, primejduindu —ne viaţa. El ne iubeşte. Şi dacă ne iubeşte, de bună seamă că ne va ajuta să scăpăm de aici.

A treia zi, turcii i—au urcat iară în corabie, să—i ducă mai departe.

Dar un pescar aflat, ca din întîmplare, cu barca prin preajmă, a strigat deodată:

„Nicolae, la popas te aşteaptă traista cu merinde!...Fii gata!"

Bălcescu a tresărit: glasul i se părea cunoscut, dar nu—şi amintea de unde. Vru să răspundă, dar un turc de strajă îl fulgeră pe bietul pescar cu un glonţ şi—l prăbuşi în apă. Valurile au răsucit barca, pornind—o la vale în a lor voie.

Vestea ciudată şi jertfa acelui pescar român au mişcat adînc inima revoluţionarilor prizonieri.

Chibzuind îndelung, Bălcescu şi—a amintit că glasul acelui pescar fusese al unui oştean, pe care l

—a învăţat carte.

„Fraţilor, a şoptit el, să ne pregătim. «Traista cu merinde» e salvarea noastră, care va veni în curînd, la primul popas".

Au mai plutit pe Dunăre încă o zi. Apoi turcii au tras corabia la ţărm, să ia hrană.

„Dacă aprovizionează din nou corabia, a zis Rosetti, înseamnă că ne duc încă mai departe, să ne ucidă."

Dar abia şi—a sfîrşit cuvîntul că, deodată, de pe ţărm, din umbra unor sălcii, au ţîşnit vreo zece bărbaţi armaţi. Au încercuit străjerii turci şi au strigat la revoluţionari:

„Fugiţi!...Vă aşteaptă cai şi căruţe, dincolo de sălcii!"

Toţi s—au furişat şi s—au răspîndit, ca potîrnichile. Aşa au scăpat revoluţionarii, în frunte cu Bălcescu, din prizonieratul turc.

Mai pe urmă s—a ştiut că eliberarea a fost pregătită de Măria, soţia lui Rosetti şi Sevastiţa, sora lui Nicolae Bălcescu. Numele pescarului jertfit s—a uitat, l—am reamintit noi isprava în povestea aceasta.

25.TOȚI ROMÂNII CÎNTĂ ”HORA UNIRII"

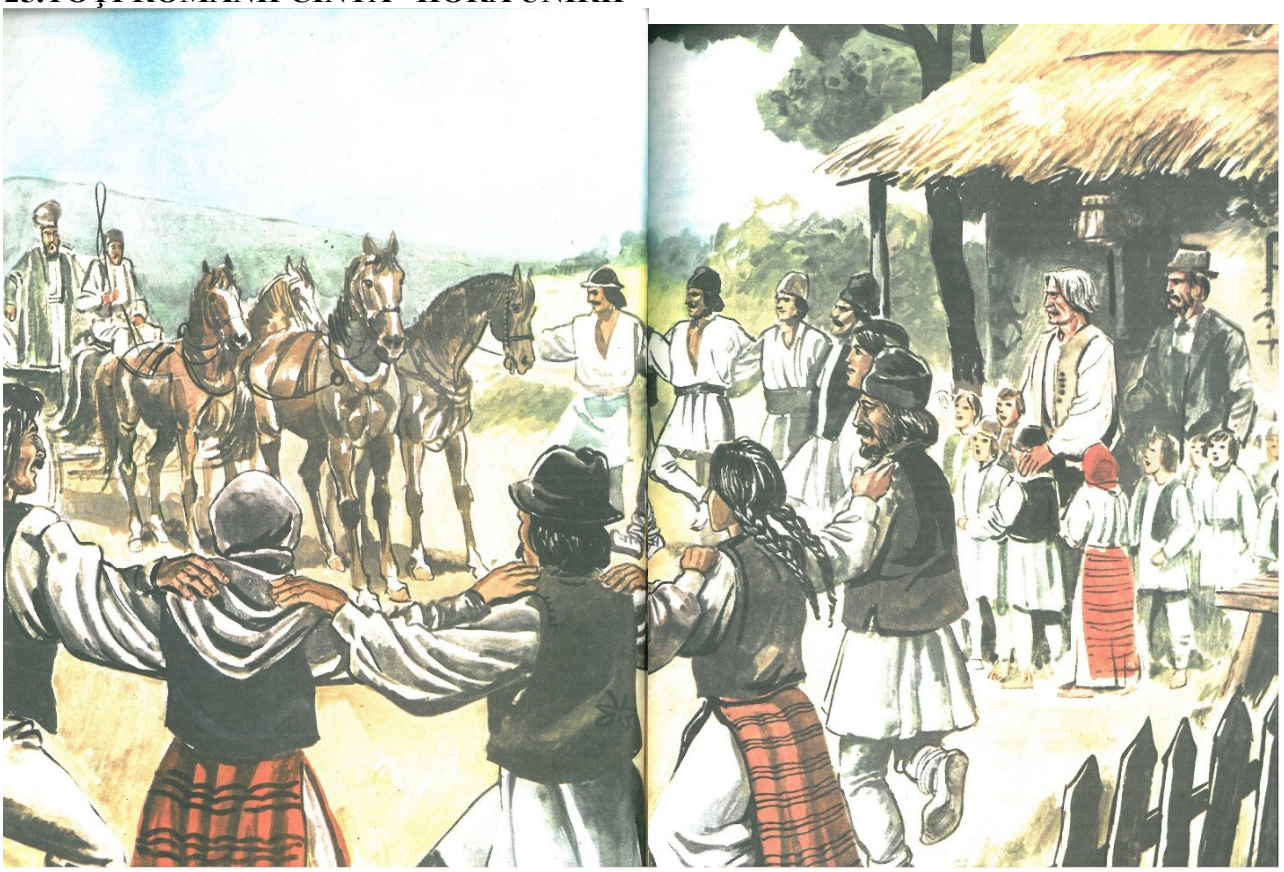

Dragii mei Oana, Dorina şi Andrei, azi vreau să vă povestesc ceva despre un cîntec. Adică despre „Hora Unirii". Din această povestire doresc să înţelegeţi cum un cîntec a însufleţit lupta pentru Unire a românilor într—o singură ţară.

Dar mai întîi trebuie să vă amintesc că cele trei ţări române: Ţara Românească, Moldova şi Transilvania, după uciderea lui Mihai Viteazul, iar au fost despărţite.

Cîntecul de care e vorba începe aşa:

„Hai să dăm mînă cu mînă
Cei cu inima română"...

Dar aflaţi, dragii mei, că mai mulţi mari boieri se împotriveau Unirii. Ei nu sufereau să audă asemenea cîntec. Un astfel de împotrivitor era şi boierul stăpîn al moşiei şi satului Cîmpuri din Vrancea.

În schimb, sătenii din acel sat, ca şi din toată ţara, aşteptau Unirea ca pe o binefacere. Printre cei mai înfocaţi luptători pentru împlinirea acestui vis de Unire se număra şi moş Ion Roată, din satul Cîmpuri. Era un ţăran înţelept, sfătos la vorbă, dîrz, neînfricat. De aceea, consătenii voiau să—l aleagă în înaltul sfat menit să hotărască Unirea.

Dar stăpînul moşiei şi al satului Cîmpuri răcnea clocotind de mînie:

„Nici un supus de ai meu să nu cuteze a pomeni de Unire. Pe ace! care strigă pentru Unire, îl gonesc din sat!" .

De mai multe ori, moş Ion Roată a urcat la conacul boierului şi l—a rugat să nu mai asuprească pe prietenii Unirii.

Dar degeaba a vorbit moş Ion Roată cu toată căldura inimii. Degeaba a arătat că, aşa despărţiţi şi călcaţi în picioare de fiece duşman, românii nu mai pot trăi, boierul o ţinea pe a lui. „Dacă îndrăzneşti să te alegi în sfatul Unirii, te arestuiesc! Să—ţi putrezească oasele în închisoare".

Cum să se apere moş Ion Roată de mî—nia şi ura boierului? S—a dus la dascălul din sat şi i—a spus ce nenorocire îl ameninţa.

„Moş Ioane, a zis dascălul, eu am învăţat copiii să cînte, frumos şi cu mare însufleţire, „Hora

Unirii". Zic să facem aşa: cînd o veni boierul cu jandarmii să te aresteze, mata să te închizi în casă. Eu, cu cei cincisprezece copii pe care—i învăţ a citi şi scrie, o să ne suim pe prispă şi n—o să—i lăsăm să intre".

„Dar cum vor putea înfrunta jandarmii nişte bieţi copii?" a întrebat moş Ion Roată.

„Păi, o să cîntăm, cu toţii, din răsputeri, «Hora Unirii». Auzindu—ne, oricît o fi dumnealui, boierul, de rău şi de duşmănos Unirii, nu se poate să nu i se cutremure sufletul şi să nu i se moaie inima."

După ce a chibzuit o clipă, moş Ion Roată a grăit:

„Frumos gîndul matale, dascăle: vrei să mă scapi de năpastă. Dar oare bine mi—ar sta mie, cît mi ţi—i moşneagul, să mă ascund în spatele unor copilaşi? Mai bine primeşte—mă în rîndul lor, să cîntăm toţi hora pe care o cîntă acuma toţi românii. Că eu pentru asta trăiesc şi mă zbat: să văd pe români adunaţi, toţi, laolaltă, uniţi şi fraţi".

Peste cîteva zile, boierul a venit în satul Cîmpuri, în trăsură mîndră, trasă de patru cai. Şi a oprit drept la casa lui moş Ion Roată, îl însoţeau doisprezece jandarmi.

Cum au auzit că boierul a intrat în sat, copiii s—au şi strîns, fuguţa, la casa lui moş Ion Roată. S —au urcat pe prispă. Au poftit gazda în mijlocul lor:

„Cînţi cu noi, moş Ioane?"

„Cînt, voinicilor, cît m—o ţine glasul", a zis bătrînul.

Şi au şi început, cu toată puterea şi din toată inima:

„Hai să dăm mînă cu mînă
Cei cu inima română"...

Vizitiul a oprit trăsura in raţa casei. Jandarmii şi—au strunit caii şi au înconjurat pe boier, ca şi cum ar fi trebuit să—l apere de cine ştie ce primejdie.

Boierul, bătrîn, cu barbă mare, sură, şi cu anteriu lung, cu guler de jder, s—a ridicat în picioare, a privit cu ură şi a poruncit:

„Jandarmi, goniţi—i!"

Şi toţi jandarmii au întors caii cu faţa către casa lui Roată.

Dar copiii, dascălul şi moş Ion Roată nu s—au spăimîntat: au cîntat încă mai tare şi mai cu foc.

Ba, mai mult, din casele vecine şi de pe uliţi au venit, cîrduri—cîrduri, copii, bărbaţi, femei, fete. Toţi şi toate cîntau „Hora Unirii".

încă mai furios, boierul mai răcni o dată la jandarmi:

„înţepaţi—i cu baioneta!"

Dar jandarmii parcă nici n—ar fi auzit: căscau gura la sătenii care se tot adunau, cîntînd. Apoi, cu încetul s—au prins de mînă şi au jucat hora, ca—n zi de mare sărbătoare. Cu hora înconjurară trăsura boierului şi pe cei doisprezece jandarmi. Cîntau şi dănţuiau cu atîîa îndîrjire, dăruire şi veselie încît, unul cîte unul, înşişi jandarmii descălecară şi se prinseră şi ei în horă.

Boierul se lăsă pe pernele trăsurii, galben şi pierit la faţă, făcîndu—se parcă mic şi nevăzut.

Ţăranii l—au ţinut aşa pînă au terminat şi a treia oară cîntecul.

Atunci de pe prispă, din mijlocul copiilor, moş Ion Roată a întrebat:

„Ei, ce zici, mărite boier: nu—i aşa că—i mîndră «Hora Unirii»? Şi o cîntă, azi, toţi românii, de pretutindenea. Aşa că, rogu—te, nu te mai împotrivi".

„Iarba rea din holde piară,
Piară duşmanii din ţară"..

Otrăvit de ciudă şi mînie, boierul şi—a zburlit barba şi a şoptit ciudos vizitiului: „Dă bice cailor!"...

Strunind hăţurile, vizitiul pocni din bici şi făcu semn cîntătorilor să rupă cercul horei şi să lase boierului cale slobodă.

Oamenii i—au împlinit voia, lăsîndu—l să plece.

În urmă—i hora s—a încheiat din nou, încă mai veselă:

„Între noi să nu mai fie
Decît flori şi armonie"...

Nu ştim ce a mai făcut boierul, dar ştim bine că n—a mai cutezat a se împotrivi ca moş Ion Roată să fie ales în sfatul cel mare care a hotărît Unirea dintre Moldova şi Ţara Românească.

26.CUZA VODA ŞI SULTANUL

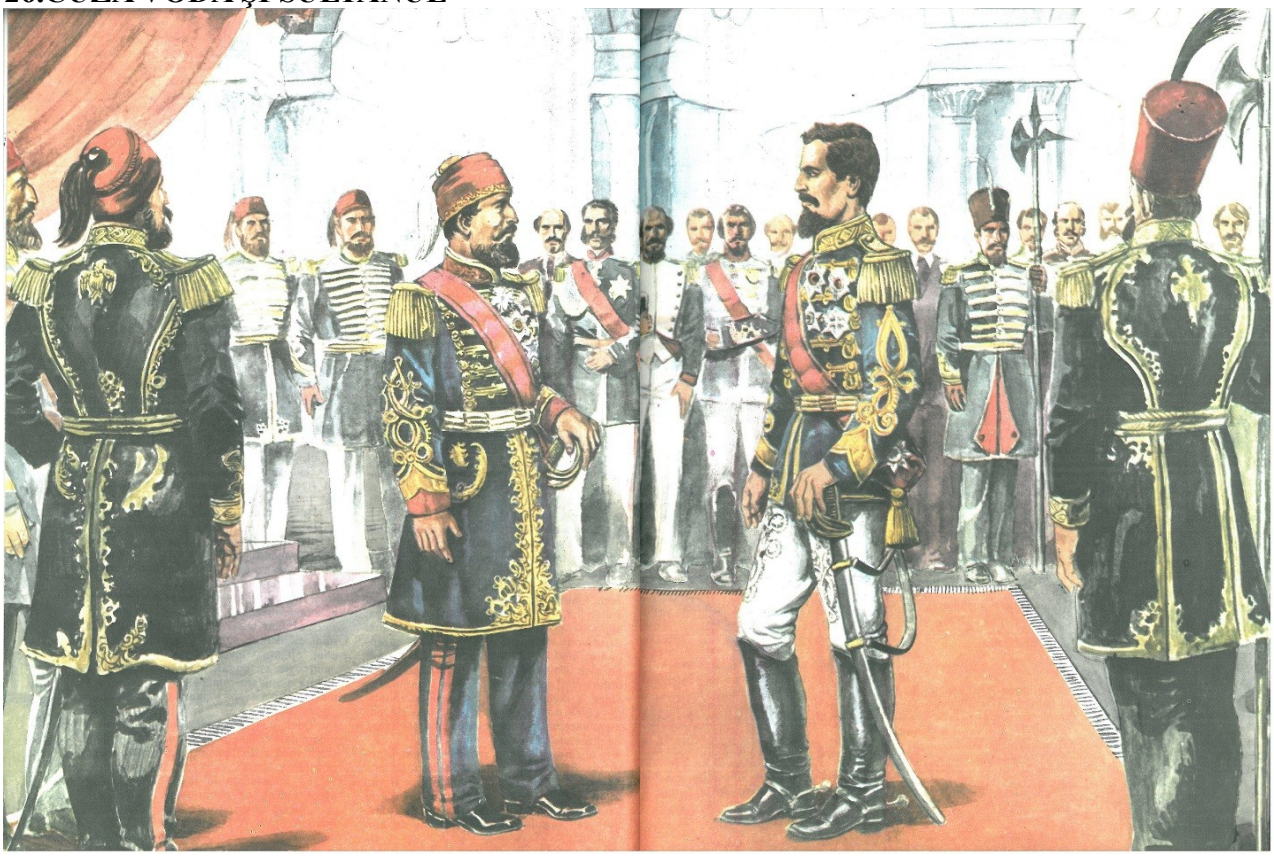

Dragii mei copii, deşi sfaturile cele mari ale poporului au hotărît ca Ţara Românească să se unească, imediat, cu Moldova, marii împăraţi au cerut să se aleagă în fiecare ţară cîte un domnitor. Dar românii au ales pe Alexandru Ioan Cuza domn în amîndouă ţările.

Aşa au făptuit Unirea.

Dar din această pricină sultanul turcilor s—a supărat foarte tare. Se gîndea chiar să trimită armată să—l alunge pe Cuza din ţară.

Ce putea face Cuza vodă? Război? Nu, nu avea armată. Atunci a hotărît:

„Mă duc să stau de vorbă eu însumi, cu acest mare împărat. Să—i arăt că poporul m—a vrut domn, domn al Unirii. Şi că nu se poate călca în picioare, aşa, la nesfîrşit, vrerea lui".

„Măria ta, au spus unii sfetnici, nu te duce. E primejdie mare".

„Prieteni, a zis Cuza, ştiu că, în istoria noastră, mai mulţi voievozi au fost ucişi de sultanii turci. Cl eu nădăjduiesc că, vorbindu—i omeneşte, înţelept, ca de la om la om şi ca de la conducător la conducător, să ne înţelegem şi să mă lase să conduc netulburat, ţara unită, România".

Şi s—a dus Cuza vodă la Istanbul, acolo unde sta sultanul în palat. A călătorit pînă acolo ca un domnitor, cu suită aleasă, îmbrăcată frumos.

Trebuie să ştiţi, dragii mei, că toţi voievozii, înainte de Cuza vodă, cînd se înfăţişau sultanului, erau obligaţi să facă o temenea, adică să îngenunche şi să—i sărute pulpana. Cuza vodă ştia aceasta. Dar mai ştia că, îngenunchind, umileşte ţara şi poporul care l—a ales. De aceea, la intrarea în palat, cînd ofiţerii din gardă i—au spus să îngenunche, Cuza a răspuns, cu mîndrie şi demnitate:

„Sînt domnitor; conduc o ţară de oameni inimoşi, harnici, mîndri, buni şi iubitori de libertate".

Auzindu—I vorbind aşa de răspicat, ofiţerii din gardă i—au îngăduit să intre în sala cea mare, unde sultanul îl aştepta pe tronul lui înalt, de aur, împodobit cu pietre scumpe, orbitor de strălucitoare. Şi straiele—i erau cusute tot numai cu fir de aur.

Foarte îngîmfat, sultanul l—a privit pe Cuza vodă cu încruntare şi mînie. Voia să—l vadă îngenunchind, umilit.

Dar domnitorul român a salutat fără sfială, milităreşte, frumos.

„Să trăiţi, mărite sultan!"

Îngîmfarea şi mînia sultanului s—au schimbat în uimire. A întrebat:

„Cutezi să mi te înfăţişezi fără temenea?"

„Cunosc obiceiul cel vechi al închinăciunii înaintea măriei tale, a zis Cuza, dar eu sînt un domn nou, la vremuri noi. Şi dacă eu, ca om, aş putea îngenunchea, ca domn nu am dreptul să umilesc poporul şi ţara mea, România, care mi—a poruncit să mă port demn. îngăduie deci, măria ta, să mă înfăţişez şi să grăiesc ca un conducător de ţară către alt conducător de ţară. Chiar dacă România, ţara mea, este mult mai mică decît împărăţia măriei tale".

Deci Cuza a vorbit curajos, înţelept şi mîndru.

Sultanul n—a mai avut încotro; l—a ascultat. Apoi, văzînd că în faţa lui se afla un bărbat îndrăzneţ şi deştept, a coborît de pe tron şi l—a poftit să stea alături, pe fotoliu. Acolo au sfătuit îndelungată vreme.

Cu inteligenţa, cu priceperea în treburile conducerii, cu talentul lui de vorbitor, Cuza vodă a muiat inima sultanului, i—a îmblînzit trufia şi ura.

Pînă la urmă s—au înţeles bine. A recunoscut Unirea.

Ba chiar mai mult: în cinstea domnitorului României, sultanul a rînduit un banchet, cu mulţi invitaţi de seamă, cu muzicanţi care au cîntat, în cinstea oaspetelui, cîntece populare româneşti. Aşa ceva nu se mai întîmplase niciodată, pînă atunci, la curtea sultanului.

Deci, cu priceperea, cu îndrăzneala şi îndemînarea lui în purtarea cu oamenii, Cuza vodă a dobîndit o mare victorie: recunoaşterea Unirii.

La întoarcerea în ţară, el a spus, pe drept cuvînt, cu mîndrie:

„Alesul vostru vă dă azi o singură *Românie!"*

27.”BĂIATUL CARE A VORBIT CU VODĂ”

Dragii mei, pe Cuza vodă l—a iubit poporul ca pe un binefăcător şi ca pe un părinte. Ca să vă încredinţaţi despre aceasta, am să vă povestesc o întîmplare auzită de la bunicul meu.

Într—o zi de primăvară, cînd avea doar zece ani, bunicul se afla pe cîmp, ia arat, cu tatăl său. Ducea de funie boii înjugaţi, ca să meargă drept, pe brazdă, iar tatăl lui apăsa pe coarnele plugului, ca brazda să fie cît mai adîncă. Călcau desculţi pe pămîntul plin de bulgări aspri; îi usturau tălpile; îi dureau mîinile şi picioarele.

La amiază, au oprit plugul în brazdă. Au dejugat boii. Le—au pus dinainte un braţ de fîn, iar ei s —au tras lîngă tulpina unui cireş. Au scos din traistă o bucată de mămăligă şi două cepe. Cînd au început să mănînce, s—a apropiat de dînşii, un bărbat îmbrăcat ţărăneşte, cu opinci, iţari, cămaşă albă, chimir şi suman negru. Avea ochi albaştri, foarte vii şi o barbă scurtă, cam roşcată.

„Noroc, oameni buni, şi poftă bună! a urat cu un glas plăcut, prietenos. Cum merge plugul?"

„Dacă—l strîngi zdravăn de coarne, merge"... a răspuns străbunicul. „Al cui e pămîntul?" „Al boierului. Dar de ce întrebi? Nu eşti de pe aici? Nu ştii că şi pămîntul şi vitele şi uneltele şi chiar noi, ţăranii, sîntem ai boierului?"

„Ba ştiu, omule, dar am vrut să mă încredinţez dacă ştiinţa mea—i adevărată". „Adevărată".

Străinul a clipit din ochi şi l—a întrebat pe bunicul care, cum am spus, atunci era abia un copilandru:

„Cîţi ani ai, băieţaş?"

„Zece, merg pe unş'pe", a răspuns, cu sfială, bunicul.

„Dar la şcoală mergi?"

„Noi n—avem şcoală în sat, gospodarule, a zis străbunicul. în tot satul ista nu sînt decît doi ştiutori de carte: popa şi dascălul. Pînă şi primarul iscăleşte cu pecetea.

„Şi asta—i bine?"

„Cum să fie bine? Că se uită săracu—n hrisoave ca mîţa în calendar. Şi—! cam duc de nas boierii".

„Dar tu, băieţaş, ai vrea să înveţi carte?"

„Păi... aş cam vrea. Am mare dorinţă. Dar unde?"

„Ei, gospodarule, a zis iar străbunicul, toate ar fi cum ar fi, dacă am avea pămînt şi n—am fi siliţi

să robim fa boier. Cînd l—am ales pe Cuza vodă domn şi am făcut Unirea, ne—a făgăduit şi nouă, ţăranilor, cîte un ogoraş, s—avem din ce trăi. Da, iaca, au trecut patru ani şi, nimic. Nimic!... S—aude că el, Cuza, ar vrea să ne dea ceva pămînt, dar nu—l lasă boierii cei mari. Ce zici? Aşa să fie?"

„Ştiu şi eu? Aşa o fi"...

„Dar dacă l—am pus domn şi i—am dat puterea, dacă ştie că trăim în sărăcie şi suferinţă, de ce nu —i arestuieşte pe toţi boierii împotrivitori şi nu le ia moşiile, să le împartă ţăranilor? Noi îi spunem Cuza, domn al poporului, iar el, te pomeneşti, că s—o fi dat cu boierii"...

„Ar fi urît din partea lui", a zis gospodarul, surîzînd.

„Foarte urît! Şi dacă—i vorba pe aşa, dacă nu ne ajută, îl scoatem de la inima noastră"...

„Ar merita!" a încuviinţat călătorul şi glasul i s—a asprit.

Apoi a urat „noroc bun" plugarilor şi şi—a văzut de cale.

Seara, în sat, străbunicul a aflat că acel ţăran gospodar, cu suman negru, opinci şi iţari, a stat de vorbă cu mai mulţi oameni. Apoi s—a dus la marginea satului, unde—l aştepta un slujitor cu doi cai. Dintr—o lădiţă slujitorul i—a scos nişte straie strălucitoare de voievod. Cînd le—a îmbrăcat şi a urcat pe cal, ţăranii au înţeles, cu uimire, că acela era însuşi vodă Cuza. Călare a mers la conacul boierului. De la slujitori, satul a ştiut că acolo s—a iscat sfadă mare între domn şi boier.

Dintre toţi sătenii, străbunicul era cel mal îngrijorat. Se ocăra singur:

„Tiiii, cap sec şi nechibzuit! Am vorbit prea îndrăzneţ şi necuviincios"...

„Ei, nu se supără Vodă din asta, l—au mîngîiat sătenii. Oricum, tu eşti ţăranul care l—a dojenit pe Vodă".

Peste o lună Cuza vodă a dat o lege. care împărţea pămînt ţăranilor. Aşa că străbunicul şi—a căpătat un ogor al lui.

Iar în toamnă s—a înfiinţat şi şcoală în sat. Bunicul, „băiatul care a vorbit cu Vodă", cum îi spuneau sătenii, şi—a împlinit marea dorinţă de a învăţa carte.

28.DOI EROI ÎN LUPTELE DE LA GRIVIŢA

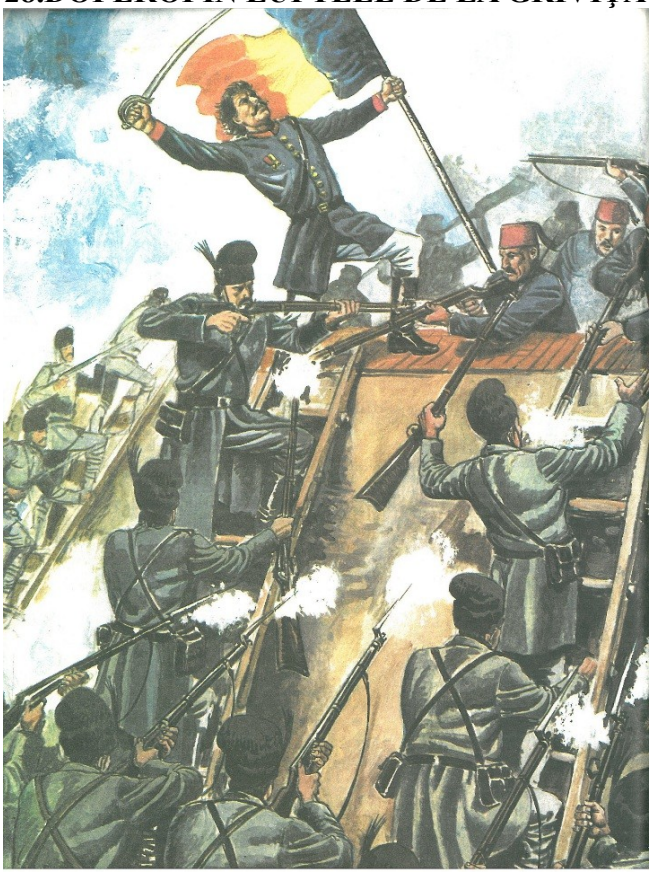

După ce au făptuit Unirea, românii au fost nevoiţi, dragii mei, să lupte pentru a îndepărta stăpînirea sultanului asupra României.

Acel război s—a numit Războiul pentru Independenţă din anul 1877.

Atunci românii s—au bătut cu nespusă vitejie în luptele de la Plevna, Rahova şi Smîrdan.

Ţineţi minte aceste nume de localităţi, pentru că acolo străbunicii noştri au scuturat, definitiv, jugul turcesc.

în oraşul Plevna şi în împrejurimile lui, se întărise Osman paşa, cel mai de seamă general turc din acea vreme. Avea multă armată, multe arme şi tunuri. în jurul oraşului, pe înălţimi, soldaţii turci construiseră un fel de cetăţi, numite redute. Le întăriseră cu şanţuri, cu garduri, cu pari ascuţiţi şi cu tunuri, aşa fel ca nimeni să nu le poată cuceri.

Ostaşii români doreau să intre cît mai repede în luptă:

„Să sfîrşim războiul, ziceau ei, şi să ne întoarcem acasă".

Unii erau îngrijoraţi; alţii veseli şi încrezători în victorie. Se numeau dorobanţi sau căciulari, pentru că purtau pe cap căciuli, cu cîte o pană de curcan ţanţoşă, înfiptă într—o parte. Şi cîntau:

„Toţi dorobanţi, toţi căciulari,
Români de viţă veche
Purtînd suman, opinci, iţari
Şi cuşma pe o ureche".

Jucau şi o horă cu strigări de haz:

„Colo—n Plevna şi—n redute
Stau păgînii mii şi sute,
Stau la pîndă tupilaţi
Ca zăvozi de cei turbaţi.
Las' să şadă mari şi mici...
Trageţi hora, măi voinici!"

În bătălia de la Plevna, ostaşii români au primit misiunea să cucerească redutele de la Gri viţa. Sarcină foarte grea, pentru că erau cele mai tari şi mai bine apărate dintre toate redutele de la Plevna.

În fruntea atacului de la Griviţa a fost rînduit batalionul comandat de maiorul George Şonţu.

După ce şi—a înzestrat soldaţii cu gloanţe, scări, snopi de nuiele, frînghii, maiorul Şonţu le—a vorbit, cu mare însufleţire, arătîndu—le că luptă pentru sfînta libertate a ţării. Apoi a ordonat:

„Gornist, sună atacul!...

Goarna a sunat prelung: Ta—ta—a—a—a—, Tata—taaaa.... ca un însemn şi ca un întăritor al cugetelor.

„La asalt băieţi! înainteee!" a strigat maiorul.

Ostaşii au pornit, cu îndrăzneală, cu inima bărbată. în frunte fîlfîia drapelul tricolor, purtat de un portdrapel voinic şi falnic. Parcă nici nu le păsa că, din redute, turcii trăgeau furioşi, trăgeau cumplit, cu puştile şi cu tunurile. Nu le păsa că gloanţele vîjîiau prin aer, ca mii şi mii de vipere ucigaşe. Nu le păsa că şrapnelele explodau asurzitor şi răscoleau pămîntul ca zeci de tauri turbaţi, lovind şi ucigînd zeci şi zeci de români. Gloanţele şi bucăţile de schije sfîşiau pînza drapelului, parcă ar fi tăiat—o cu foarfecele.

Căci furia turcilor nu mai avea margini, îi vedeau pe români căzînd răpuşi de glonţ şi se bucurau. Se întristau însă şi se mîniau mai tare cînd vedeau că, din urmă, atacau alţii, mereu alţi români, ca nişte nepotolite valuri, apropiindu—se pas cu pas de redute.

Dar, dintr—o dată, se iveşte în faţa românilor o vale adîncă. Nu ştiau că există. Totuşi nu şovăi nimeni: se aruncară printre spini şi mărăcini, mai răi decît o reţea de sîrmă ghimpată. Unii înaintau în picioare; alţii se tîrau în genunchi ori pe brînci. Toţi trăgeau glonţ după glonţ în turcii din redută. De—abia aşteptau să urce pe parapete şi să dea lupta la baionetă, corp la corp.

Dar iată că un glonţ turcesc îl izbeşte pe cel care înainta în frunte: pe maiorul Şonţu. îl izbeşte drept în piept. Cade, răpus, dar mai are putere să strige:

„Flăcăi, tot înainte!"

Comanda batalionului o ia căpitanul Nicolae Walter Mărăcineanu.

Ostaşii lăcrimează după viteazul lor maior şi merg înainte, salt după salt. Vor, cu orice preţ, să—l răzbune.

Trompeta sună tot mai îndîrjit:

„Ta—ta—taaa! Ta—ta—taaa!"...

Cade lovit de glonţ şi gornistul. Dar alt dorobanţ ridică goarna şi sună înainte mai cu putere:

„Ta—ta—taaa"...

Aşa dorobanţii români au ajuns la parapete. Au aruncat frînghiile şi scările, au urcat.

S—au încăierat cu turcii sus, pe parapete.

în această luptă e ucis şi căpitanul Mărăcineanu.

Dar nici acum dorobanţii noştri nu—şi pierd curajul. Urcă scările şi, izbind cu mare mînie în dreapta şi în stînga, îi răpun pe duşmani.

Un oştean doboară steagul turcesc şi în locul lui înfige drapelul românesc.

Turcii din redută cad ucişi de baionetele românilor. Unii fug. Pe alţii, dorobanţii îi iau prizonieri.

Aşa au cucerit românii straşnica redută Griviţa, de la Plevna.

Toţi cei care au văzut această aprigă bătălie au rostit cuvinte de mare laudă despre vitejia ostaşilor noştri.

29.BRANCARDIERA DE LA RAHOVA

Am socotit, dragii mei, că este bine să mai aflaţi şi despre alte întîmplări din vremea Războiului pentru Independenţă.

Era iarnă. Frigul pătrundea pînă la oase. Dar soldaţii români nu se jeluiau. Se pregăteau să asalteze, cît mai repede, redutele de la Rahova, cea din urmă cetate în care se mai apărau turcii.

Dar trebuie să vă spun, că printre soldaţii de aici se afla şi Ileana Boghian, o tînără ţărancă din Vrancea. Venise pe cîmpul de luptă să aducă îmbrăcăminte mai călduroasă: o flanelă şi mănuşi de lînă pentru fratele ei mai mare, Boghian Alecu, dorobanţ în batalionul maiorului Ene Constantin.

Cînd a ajuns la Rahova, a aflat că fratele ei murise în luptele de la Plevna. Foarte îndurerată, Ileana a hotărît să rămînă printre soldaţi, ca brancardieră. Adică să ajute la adunarea răniţilor de pe locul bătăliei. Aşa au povăţuit—o şi maiorul Ene şi sergentul Trif Ion, un transilvănean voluntar în război:

„Rămîi cu noi, Ileana, pînă sfîrşim socotelile cu duşmanul. Şi apoi ne întoarcem împreună în ţară, biruitori".

Înţelegînd că va fi de folos pentru dobîndirea victoriei, Ileana a rămas. S—a împrietenit cu altă fată, Irina din Gorj. Şi, amîndouă, au cărat zeci şi zeci de răniţi cu brancarda, repede, dîndu—i în seama sanitarilor şi a doctorilor să—i opereze şi să le bandajeze rănile.

Batalionul maiorului Ene Constantin a dat, la Rahova, asalturi grele, crîncene. Ostaşii au trecut prin gloanţe şi şrapnele care şuierau şi împroşcau foc şi moarte. Maiorul Ene flutura sabia în vînt şi striga, cu toată puterea:

„Nu vă lăsaţi, băieţi! înainte!... Să cucerim şi cea din urmă redută!"

Dorobanţii se avîntau în luptă cu tot mai multă mînie şi bărbăţie. Trăgeau focuri după focuri cu puştile. Iar cînd pătrundeau între turci, loveau năprasnic cu patul puştii ori înfigeau baionetele. Sute de duşmani au căzut răniţi ori morţi. Dar şi dintre români au căzut destui.

Din urmă, Ileana şi Irina, la şir cu alţi brancardieri, au ridicat răniţii, transportîndu—i la adăpost. Umblau tupiluş, să nu le vadă duşmanii şi să le împuşte.

Cînd dorobanţii maiorului Ene au ajuns la locul potrivit pentru asalt, comandantul le—a poruncit:

„Copii, cu acelaşi avînt, să dăm duşmanului cea din urmă lovitură. Cucerind Rahova, sfîrşim războiul. Gornist, sună asaltul!"

Şi măcar că duşmanul trăgea cumplit din tunuri, iar gloanţele şuierau prin aer ca nişte viespi nebune, ostaşii ţîşniră ca din praştie, la asalt. îndrăzneala şi vitejia românilor îi zăpăci, îi copleşi pe duşmani. Luptînd la baionetă, ai noştri au pătruns în reduta cea mare de la Rahova. Maiorul Ene lovea cu sabia, culcînd la pămînt pe toţi cei ce—i stăteau în cale. Lupta, şi—şi îmbărbăta ostaşii:

„Nu vă lăsaţi, băieţi! Daţi fără milă!... îi răpunem... îi răpunem acuşi!"...

Dar nu sfîrşi bine această comandă şi un glonţ duşman îl nimeri drept în piept. Căzu. Sergentul Trif Ion se apropie, fuga, să—l ridice. Din urmă veni şi Ileana cu brancarda. Maiorul vărsa sînge pe gură şi sînge îi curgea din rana de la piept. Zise, totuşi:

„Sprijiniţi—mă, în picioare, să—mi văd ostaşii, fraţii, cum cuceresc Rahova... Să mă încredinţez că n—am murit degeaba"...

Cînd a văzut tricolorul românesc fîlfîind pe cel mai înalt parapet al redutei, a zis:

„Aşa... Victoria e a noastră!... Acum, aşezaţi—mă pe targa"...

întins pe targa, ofiţerul a închis ochii pentru totdeauna. Ileana i—a dus trupul la adăpost.

Sergentul Trif Ion a intrat din nou în luptă. Alături de tovarăşii lui au răzbunat moartea comandantului lor.

Dar s—a întîmplat ca, printre cele din urmă gloanţe, trase de turci, unul să—l lovească şi pe sergentul Trif, în piciorul drept. S—a tîrît cîteva sute de paşi, pînă l—a întîlnit
Ileana brancardiera. întîi fata s—a speriat: îi era drag sergentul şi suferea pentru durerile lui. Aşezîndu —l pe brancardă, l—a dus, în grabă, la doctor, rugîndu—l să—i scoată imediat glonţul din picior.

„O să se vindece repede, i—a spus doctorul. E tînăr şi voinic".

Peste o lună, turcii au fost biruiţi cu totul şi pretutindeni.

Întorcîndu—se în Vrancea, Ileana l—a luat pe Trif Ion cu dînsa, să—l vadă şi părinţii ei. Cu voia lor au făcut nuntă frumoasă de au jucat românii din Transilvania şi din România, devenită ţară independentă.

30.CUCERIREA MUNTELUI ALION

Să vă povestesc acum, dragii mei, o întîmplare dintr—un greu război, numit primul război mondial. Poporul român lupta atunci cu Germania şi Austro—Ungaria, care ţineau subjugaţi pe fraţii noştri transilvăneni şi se împotriveau ca românii să—şi aibă ţara lor, întreagă, mare şi puternică.

Ostaşii români care luptau pe valea rîului Cerna erau comandaţi de generalul Ion Dragalina. Fiind militar foarte priceput şi înflăcărat patriot, toţi soldaţii îl iubeau ca pe un părinte. Le vorbea însufleţitor:

„Băieţi, voi sînteţi viteji. Nu vă temeţi de moarte. Credeţi în victorie! Dorim din toată inima să eliberăm pe fraţii transilvăneni. Ei ne aşteaptă dincolo de muntele Alion. Cucerind muntele, îi putem vedea!".

Dar, pe muntele Alion duşmanul era foarte bine întărit cu tranşee, cu sîrmă ghimpată, cu trunchiuri de copaci, cu puşti mitraliere, cu grenade, cu tunuri. Cucerirea lui numai prin asalt era o treabă foarte grea. Dacă nu chiar cu neputinţă.

Dar, în război ordinul trebuie îndeplinit cu orice preţ.

Şi fără şovăire, ostaşii au pornit la asalt, spre vîrful muntelui. Urcuşul era greu. Şi, în plus, îi potopeau gloanţele şi obuzele duşmane. Se adăposteau ostaşii noştri care cum şi unde puteau: după stînci, după copaci. Şi după cîteva clipe de odihnă, iar mai înaintau, prin salturi, mereu mai sus, spre vîrful muntelui Alion. Dar prea adesea gloanţele duşmane loveau pe ai noştri. Se vedea limpede că duşmanii erau mai puternici, mai bine pregătiţi. Urcînd greu, cu mari eforturi şi jertfe, ostaşii au băgat de seamă

că, de la o anume înălţime, pe stînci, se găseau ierburi şi bălării uscate. Ce s—au gîndit: „la să le dăm foc! Vîntul bate spre inamic. Deci ţine cu noi, ca un prieten"...

Şi chiar aşa au făcut: cu cîte un chibrit, au aprins iarba uscată ca iasca. Au făcut şi nişte smocuri de iarbă uscată, le—au aprins şi le—au aruncat înainte. Curînd flăcările s—au întins, vîîvătaie. Părea că tot muntele a luat foc. Şi cum vîntul bătea spre vîrful Alionului, flăcările şi fumul au urcat, repede, ca un val înăbuşitor spre întăriturile duşmane.

« Ascunşi în valurile de fum şi urmînd pălălaia flăcărilor, ostaşii români au înaintat tot mai sus, pe muntele pîrlit şi pleşuvit de foc.

Dar focul nu numai că i—a adăpostit pe români, ci a aprins şi pulberea şi minele puse de inamic în faţa întăriturilor din vîrf. Putem spune că acum armele lor îi ucideau tot pe ei.

Astfel ostaşii români au ajuns pînă la locul unde puteau porni la asalt.

„După mine, flăcăi!"... au strigat ofiţerii.

Iar soldaţii s—au repezit ca nişte lei asupra întăriturilor, i—au încercuit pe duşmani şi i—au silit să ridice mîinile, semn că se predau.

Aşa au cucerit românii muntele Alion şi apoi şi alte vîrfuri din munţii Cernei. în această luptă ei au luat peste şapte sute de prizonieri, printre care se afla şi comandantul trupelor duşmane din acea parte a frontului. Nu avusese vreme să fugă.

Generalul Ion Dragalina a lăudat mult soldaţii pentru curajul lor. Şi a adăugat:

„Aprinderea bălăriilor a fost un gînd isteţ. Iar isteţimea ajută mult pe cei viteji, care îşi iubesc şi îşi apără ţara. Priviţi spre apus, şi o să vedeţi cum mii şi mii de fraţi, bătrîni, femei, copii vă aşteaptă să —i eliberaţi, să vă îmbrăţişeze şi să vă binecuvînteze, ca pe nişte eroi".

31.ECATERINA TEODOROIU, EROINA DE LA JIU

Mi—i foarte greu, dragii mei, să vă povestesc despre miile şi miile de fapte eroice săvîrşite de români în primul război mondial, război greu şi îndelung, pe care noi am fost nevoiţi să—l purtăm, ca să înfăptuim Unirea cea mare.

Dar despre o fată nespus de vitează, tot vreau să vă povestesc. S—a numit Ecaterina Teodoroiu şi se născuse în Tg. Jiu. Acasă, părinţii şi fraţii îi spuneau Cătălina şi o iubeau, pentru bunătatea şi cuminţenia ei. Nu era prea voinică, dar avea ambiţie, dorea să facă bine tuturor şi îşi iubea ţara mai mult ca orice. Cînd a început războiul, abia terminase şcoala normală şi se pregătea să devină învăţătoare.

Dar încă din primele lupte cu nemţii, pe Valea Jiului, i—a murit fratele, sergentul Teodoroiu Nicolae.

Văzînd că duşmanii năpădesc ţara şi o jefuiesc sălbatic, aflînd că i—au ucis fratele, Cătălina a hotărît să se facă soldat şi să—şi înlocuiască fratele, pe cîmpul de luptă. A înşfăcat arma pe care o purtase şi Nicolae şi a pornit, cu toate că pe atunci nu se auzise încă de femei soldat. Multă îndrăzneală a dovedit pe cîmpul luptei cu nemţii la Podul Jiului. Dar puhoiul duşmanilor i—a silit pe români să se retragă. în timpul retragerii soldaţii noştri dădeau lupte zi şi noapte, ca să—i întîrzie cît mai mult pe năvălitori.

În una din aceste bătălii, pe înserate, pe o vreme ploioasă, soldatul Teodoroiu Ecaterina a căzut prizonieră.

Toţi au crezut că nemţii o vor ucide.

Şi poate chiar aşa s—ar fi întîmplat, dacă n—ar fi fost înzestrată cu curaj şi cu o voinţă mai tare ca oţelul. O păzea un sergent neamţ, care se mira foarte tare văzînd că, în România, şi fetele luptă ca soldaţi. îi luase arma şi o mîna din urmă s—o ducă spre comandantul lui sau poate chiar s—o împuşte.

A încercat Ecaterina să—l convingă pe neamţ să—i dea drumul. Cu cele cîteva cuvinte germane, pe care le ştia, a căutat să—i arate că nu vrea nimic altceva decît să—şi apere ţara. Dar neamţul una ştia:

„*Vorwärts*!" adică „înainte" spre comandament.

Dacă a văzut aşa, Ecaterina s—a gîndit să încerce a fugi de sub escortă. Şi cînd a trecut pe lîngă un neamţ mort, s—a aplecat, a smuls de la brîul lui un revolver şi, fulgerător de repede, l—a îndreptat

asupra sergentului escortator:

„Halt! Sus mîinile!... *Die Hände hoch*!"

Sergentul, înspăimîntat, a lăsat arma jos şi a ridicat mîinile.

Românca şi—a luat arma, a pus pistolul în coasta neamţului şi l—a împins spre locul unde se aflau românii. Acum el era prizonier şi ea, Ecaterina, îl escorta şi—l tot împingea înainte:

„*Vorwärts*!"...

Cînd au văzut—o apărînd, din întuneric, cu sergentul neamţ mînat din urmă, cum ai mîna un armăsar nărăvaş, toţi camarazii ei s—au minunat:

„Cum ai făcut, Cătălina, de l—ai prins?"

„Am învăţat de la el, că el m—a prins în—tîi. Se arăta grozav şi—mi făcea semne că mă ucide. Dar din clipa în care am avut un revolver în mînă, s—a făcut blînd şi fricos ca mielul".

L—a dus la comandantul batalionului şi, acolo, prizonierul neamţ a spus că ai lui se pregătesc să atace pe români cu un tren blindat. Ştirea aceasta a fost de mare preţ: ai noştri şi—au rînduit apărarea, ca să se poată retrage cu cît mai puţine pierderi.

Pentru fapta aceasta camarazii ei au numit—o „Eroina de la Jiu".

Dar, într—o bătălie din acele zile necuprins de grele, Ecaterina Teodoroiu a fost rănită, de o explozie, la ambele picioare. In ciuda cumplitelor dureri, a vremii de iarnă şi a năvălitorilor care îi urmăreau pe ai noştri şi pîrjoleau ţara, fata soldat a ajuns pînă la un spital din laşi. Aici, îngrijită de doctori, s—a vindecat.

Şi iar a plecat pe front să lupte pentru ţară. A fost decorată cu virtutea militară şi înaintată la gradul de sublocotenent.

În vremea bătăliei de la Mărăşeşti, conducîndu—şi cu îndrăzneală plutonul, a săvîrşit şi alte fapte vrednice de laudă. A căzut însă lovită de un glonţ duşman. S—a stins, îndemnîndu—şi soldaţii să lupte, pînă la alungarea duşmanului din ţară.

Faima Ecaterinei Teodoroiu s—a răspîndit în întreaga ţară. Toţi o iubeau şi îi lăudau faptele. Ea se numără printre romîncile care şi—au dat viaţa pentru libertatea şi unitatea ţării noastre, România. De aceea o cinstim şi noi, cu toţii, ca pe o eroină. Şi o vom cinsti întotdeauna.

32.CAPORALUL CONSTANTIN MUȘAT

Să vă mai povestesc, dragii mei, despre un soldat viteaz.

Era în timpul acelui greu război pentru întregirea ţării şi a poporului român, pentru desăvîrşirea unirii tuturor românilor. Fără teamă de moarte, mii şi mii de ostaşi se băteau cu nemţii şi austro—ungarii.

Printre cei care au făcut adevărat zid, cu pieptul lor, în bătăliile de la Oituz s—a aflat şi soldatul Muşat Constantin. Bărbat înalt, vînjos, venit din sat, de la plug. Lăsase acasă soţia şi doi copii. Pentru ei şi pentru ţară, pentru libertatea lor se bătea soldatul Muşat cu duşmanii. împreună cu cei din compania lui a doborît mulţi dintre duşmanii năpustiţi la atac asupra tranşeelor române. Se număra printre bravii ostaşi care la Oituz au strigat duşmanului:

„Pe aicea nu se trece!"

Dar iată că în timpul unui atac duşman, un obuz a explodat lîngă el şi l—a acoperit cu ţărînă.

După oprirea atacului inamic, soldaţii l—au scos pe Muşat la lumină şi l—au dus, pe targa, la spital. Avea mîna stîngă cu totul strivită. Doctorii au fost nevoiţi să i—o taie, din umăr. A stat Muşat în spital vreo două luni, pînă i s—a vindecat rana. Rămas cu o singură mînă, trebuia să plece acasă, ca invalid, ca mare mutilat. Dar nu: Constantin Muşat a cerut să lupte în continuare. Spunea:

„Mai am un braţ şi vreau să—l pun în slujba ţării. Nu mai pot trage cu arma, dar pot mînui grenada. Trag focosul cu dinţii şi o arunc în tranşeea duşmană. Aşa, îi silesc pe inamici să fugă din faţa noastră. Să ne lase a trăi slobozi în România".

Văzînd cu cîtă hotărîre şi bărbăţie cerea să lupte, comandanţii i—au dat gradul de caporal şi l—au primit iar, în rîndurile lor, pe frontul de luptă de la Oituz.

Şi, în adevăr, caporalul Muşat a luptat din răsputeri. A aruncat sute de grenade asupra duşmanilor, împroşcîndu—i cu foc, fum şi bucăţele de schije ucigaşe, l—a mers vestea pe toate fronturile şi în întreaga ţară. Toţi românii auziseră de „Grenadierul Muşat". Şi se minunau de vitejia lui. Văzîndu—l, toţi ostaşii se îmbărbătau în lupta pentru apărarea patriei.

Îl văzuseră şi duşmanii din tranşeele lor şi se mirau de spiritul lui de jertfă. Ziceau: „Poporul care are asemenea ostaşi, netemători de moarte, nu poate fi înfrînt".

Pentru vitejia lui, caporalul Muşat Constantin a primit multe decoraţii.

I—a fost dat însă ca, de la un asalt pe dealul Coşnei, să—l lovească un glonţ duşman şi să cadă

răpus.

Tuturor le—a părut foarte rău şi l—au jelit cu amar.

Dar noi ştim că, prin jertfa lui şi a altora mulţi ca dînsul, românii au arătat duşmanilor de pe frontul de la Oituz că, în adevăr:

„Pe aicea nu se trece!"

Iată de ce în Buşteni, frumos oraş de munte, s—a ridicat caporalului grenadier Muşat Constantin o statuie în care—i înfăţişat aruncînd grenada. Prin asemenea statui cinstim pe toţi cei care s—au bătut şi s—au sacrificat pentru libertatea şi unirea României.

33.FETIȚA DIN NUC

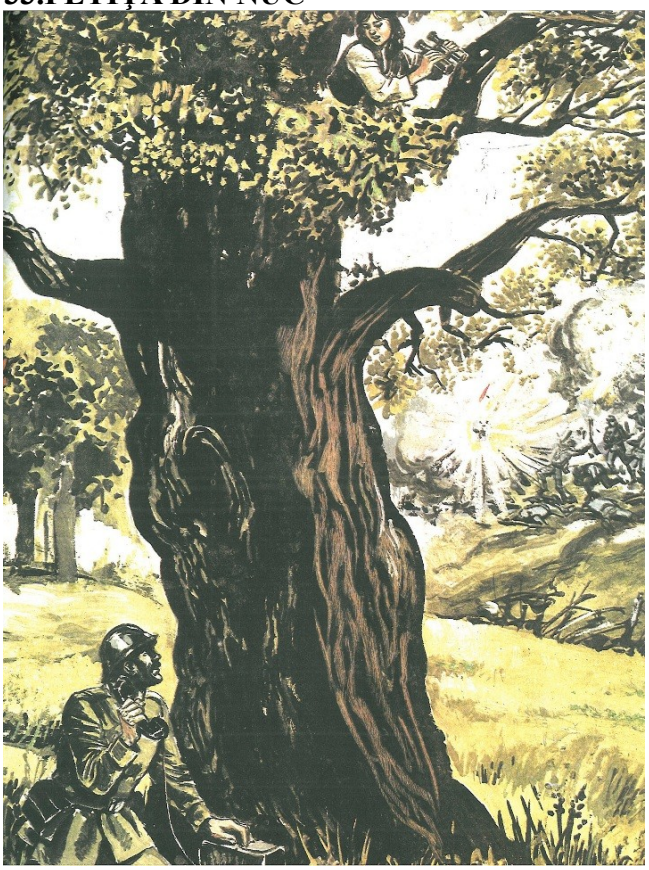

La Mărăşeşti s—a dat cea mai grea, mai îndelungată şi mai eroică bătălie din timpul primului război mondial. Pe locul acela s—a înălţat un monument impresionant, un mausoleu închinat eroilor. în el se află şi mormîntul unei fetiţe: Măria Ion Zaharia.

Să vă explic, dragii mei, de ce se află aşezată acolo, la loc de mare cinste, printre osemintele a zeci de mii de ostaşi eroi, jertfiţi în luptă.

Măria sau cum o alintau prietenii, Măriuca, trăia în satul Răzoare, fa casa bunicului ei, Ion Zaharia. Frontul a ajuns în dreptul satului lor şi acolo se da o cumplită bătălie între armata română şi cea germană. De aceea satul a fost evacuat: adică toţi sătenii şi—au luat ce au putut fiecare şi au plecat în altă parte, la adăpost, în munţi. Numai moş Ion Zaharia a rămas în casa lui. A săpat şanţ adînc în livadă. Aici se ascundea ori de cîte ori nemţii bombardau satul.

S—a întîmplat ca soldaţii români să instaleze un post de observaţie tocmai în nucul cel înalt şi stufos din livada lui moş Zaharia. Un ostaş urca în vîrful acelui pom, se aşeza pe ramurile mai groase, ascuns în frunze. Şi de acolo, cu un binoclu, supraveghea mişcările duşmanului. Ceea ce vedea, povestea sergentului care sta jos, la tulpina nucului, cu receptorul telefonului în mînă. Sergentul transmitea artileriştilor, prin telefon, cele văzute. De pildă aşa:

„O companie inamică înaintează din dreapta, 3 km distanţă!"

Din adăposturile lor, artileriştii îndreptau tunurile într—acolo, şi:

„Foc!"

Iar obuzele ţîşneau din gura tunurilor ca nişte fulgere, trăsnind în duşman.

Aşa, multe zile şi nopţi, din nucul lui moş Zaharia, artileriştii au aflat şi au ştiut unde să—l lovească pe inamic cît mai bine, ca să nu poată înainta.

Măriuca păştea o capră şi un ied în livadă, şi se afla tot timpul în preajma celor doi ostaşi observatori. De multe ori s—a suit în nuc lîngă ostaşul cu binoclul.

„Vezi, Măriuca? Acolo sînt tranşeele nemţilor, îi arăta ostaşul. Dincolo, vezi? se pregătesc de atac... Sergent, comunică: mişcări inamice drept în faţă, la patru km".

Şi Măriuca auzea cum sergentul vorbea la telefon cu artileriştii. După cîteva minute, tunurile începeau să bubuie: Bum! Bum! Bum! iar ghiulelele cădeau şi prăpăd făceau în rîndurile duşmanului.

De multe ori ostaşul striga:

„Nu—i bine!... Mai la stînga, cu o sută de metri!"...

Ori:

„Scurtează tragerea cu două sute de metri. Aşaa!"

Astfel, Măriuca a deprins bună parte din meşteşugul observaţiei. Şi pentru că avea ochi foarte buni, îl ajuta pe observator:

„Bădie ostaş, eu văd mulţi duşmani, colo, lîngă arborii ceia"...

„Ai dreptate, Măriuca! Te fac observator... Numai că n—o să găsesc o cască pe măsura capului tău"...

Dar în a zecea zi de luptă, germanii au descoperit observatorul din nuc. Şi au început să—l bombardeze cu ghiulele mari cît cofele.

Ostaşii, moş Zaharia şi Măriuca s—au adăpostit în tranşee.

Exploziile zguduiau pămîntul. Răpăiala mitralierelor şi a puştilor sfărîmau văzduhul, parcă ar fi fost de sticlă.

Sergentul telefonist a comunicat tunarilor:

„Ne—a descoperit duşmanul! Bombardamentele lui distrug nucul".

„Nu părăsiţi postul! a ordonat ofiţerul. Ai noştri pornesc curînd la contraatac".

Încă vreo două ceasuri, printre explozii, cei doi ostaşi au continuat să transmită ştiri artileriştilor, măcar că nucul era tot mai tare zdrelit de bombe. Dar o schijă a ucis pe ostaşul observator.

Deşi o chinuia .spaima, Măriuca s—a urcat ea în nuc printre crengile rupte; urmărea mişcările duşmanilor şi—l anunţa pe sergent:

„Să tragă la şase sute de metri!... Mai la dreapta!... Aşa... acum e bine!"

Dar duşmanii, mulţi şi tot mai furioşi, înaintau mereu—mereu printre explozii.

Deodată sergentul telefonist a gemut:

„Măriuca... sînt rănit"...

Fetiţa a coborît, repede. Sergentul i—a întins receptorul telefonului şi a zis, cu glas stins:

„Telefonează tu..."

Apucînd receptorul, Măriuca a strigat:

„Trageţi!... Trageţi la trei sute de metri... Trageţi că s—au oprit... Da, eu sînt Măriuca... Ţineţi—i aşa, sub ghiulele!... Mă urc în nuc să mai văd ce fac... Soldatul observator e mort! sergentul e rănit..."

„Măriuca, i—a spus ofiţerul, de la celălalt capăt al firului, continuă tu să ne informezi".

De patru ori s—a căţărat Măriuca în nuc, ca o veveriţă. Observa unde se aflau duşmanii. Cobora, în grabă, şi transmitea la telefon tot ce vedea.

La cîteva sute de metri de casa şi nucul Măriucăi valurile de nemţi s—au oprit, lovite de ghiulelele artileriei noastre.

În momentul acela, românii au pornit contraatacul.

Fremătînd de bucurie, fetiţa şi—a dat drumul din copac şi, însufleţită de bucurie, striga în receptor:

„S—au oprit... Atacă ai noştri!... Lungiţi tragerea!... Cu o sută de metri!.... Cu două sute!... Aşaaa!"...

Urcată iar în nucul schilodit de bombardament, Măriuca vedea cum se ridicau nemţii, se întorceau şi, gheboşiţi, printre explozii, începeau să se retragă.

„Fug!... Fug!"... striga cuprinsă de o bucurie fără margini.

Dar cînd se bucura aşa, un glonte tras de un duşman, care o observase, i—a străbătut pieptul. A ameţit şi a căzut din nuc. A mai auzit glasul românilor, răsunînd printre explozii:

„Uraaaa!... Uraaa!.. Uraaa!"...

Răsunau în văzduh şi în urechile, în sufletul Măriucăi, ca o nădejde, ca o mîngîiere.

Şi apoi n—a mai auzit nimic.

Românii au oprit atacul duşmanilor şi i—a respins mult înapoi.

Şi, iată aşa, Măriuca Zaharia şi—a împlinit o mare şi eroică datorie.

Acum înţelegeţi, dragii mei, de ce în Mausoleul de la Mărăşeşti, pentru Măria Ion Zaharia, fetiţa din nuc, s—a zidit o criptă de onoare şi un monument.

34.NICI PE AICEA NU SE TRECE!

De data aceasta mi—am început povestirea aşa:

Dragii mei, tatăl meu, adică străbunicul tău Oana, istorisea cu plăcere cum a luptat şi el în marea bătălie de la Mărăşeşti. Zicea: „Era vară fierbinte, iar noi, de vreo două săptămîni, ne băteam întruna cu nemţii. Tunurile trăgeau mii şi mii de obuze, răscolind adînc pămîntul şi schilodind copacii. Gloanţele de mitralieră şuierau nebune, unele pe deasupra, iar altele sfredeleau marginea tranşeii şi împroşcau cu ţărînă fierbinte ca jarul. Nimeni nu mai nădăjduia să biruim. Şi nici măcar să mai scăpăm cu zile. Luptam cu îndîrjirea deznădejdii. Ne închipuiam cum generalul neamţ, Mackensen, poreclit „spărgătorul de fronturi", striga la soldaţii săi:

„Cum îndrăznesc aceşti români să mi se împotrivească?... Asaltaţi—i fără încetare!... Zdrobiţi—i!"

Noi nu—i auzeam glasul, dar auzeam tunurile şi mai ales simţeam explozia obuzelor, şuierul nebun al gloanţelor, mirosul ucigaş al gazelor otrăvitoare, toate azvîrlite de soldaţii germani asupra noastră. Simţeam de asemenea, ascuţişul baionetelor mînuite de soldaţii lui Mackensen. Ne scoseseră din poziţii, din tranşeele noastre şi ne dăduseră înapoi cu vreo şase—şapte km. Pămîntul se zguduia de explozii, iar cerul se întuneca de pulbere şi fum. Părea că se sfîrşeşte lumea, nu alta.

În clipele acelea de disperare, cînd nu mai puteam apăra pădurea de la Răzoare, printre noi cei care mai rezistam în gropi de obuz, s—a ivit un bărbat voinic, înalt, frumos; mergea drept, ţanţoş, însoţit de un aghiotant. Pe faţă i se scria un zîmbet prietenos, răspînditor de bunătate şi de încredere. Era generalul Eremia Grigorescu. Noi, soldaţii, ştiam că, la Oituz, în 1916, comandase şi însufleţise ostaşii cu atîta pricepere încît duşmanii, de zece ori mai numeroşi, n—au izbutit să spargă frontul. Divizia condusă de el s—a numit „Divizia de fier".

Cum zic, ştiam aceasta şi ne uitam la generalul Grigorescu cu un licăr de nădejde, izvorît din cine ştie ce adînc de suflet.

Dar, iaca, tocmai cînd îl priveam noi aşa, cu bucurie, un obuz nemţesc a explodat la cîţiva paşi. Schijele şi ţărîna au împroşcat împrejurimea. Au căzut şi pe noi, acoperindu—ne. Generalul şi—a apărat faţa cu mîna, parcă ar fi alungat nişte muşte sîcîitoare. Speriat, aghiotantul l—a înşfăcat de tunică şi l—a tras, să se culce, la pămînt. Dar el a zîmbit:

„Lasă, dragă: nu s—a fabricat încă obuzul care să—l ucidă pe generalul Grigorescu"...Apoi, către noi: „Băieţi, luptaţi! Rezistaţi cu îndărătnicie!...în curînd vă vin ajutoare. Dacă ne ţinem bine şi azi, i—

am răpus pe duşmani. Că şi ei, duşmanii, sînt la capătul puterilor. La Oituz ostaşii au strigat: «Pe aici nu se trece!» Şi s—au ţinut de cuvînt. Voi cum spuneţi?"

„Nici pe aicea nu se trece!" am strigat, cu o bărbăţie şi o putere pe care nici noi nu o mai bănuiam.

Văzînd că am prins curaj, generalul Eremia Grigorescu a trecut la compania vecină.

Noi am rezistat, în adevăr, l—am respins de cinci ori pe nemţi. Gloanţe nu mai aveam. Dar loveam cu patul puştii ori îi împungeam cu baioneta.

Luptam numai în cămăşi şi desculţi. Doar pe cap mai aveam cască.

După vreo trei ceasuri, am primit ajutoare şi am pornit la contraatac. Vai, vai, cu ce furie ne—am repezit...Urlam ca fiarele. Dam şi cu pumnii. Muşcam şi cu dinţii. Şi aşa, parcă mai mult cu strigătul şi cu patul puştii, i—am răzbit, l—am împrăştiat, l—am fugărit ca pe lupii năpustiţi în stînă. Compania noastră a luat şi cîteva zeci de prizonieri. Tot înaintînd, în amurg, am ajuns în dreptul gării Mărăşeşti.

După ce ne—am reocupat tranşeele, ca pe nişte ziduri de apărare, am privit cerul. Se înălţa rotocolul roşu al lunii. Parcă suferea şi ea de rănile noastre şi se bucura de victoria noastră. Arătasem generalului german că:

«Nici pe aicea nu se trece!»

Şi deci nu orice front poate fi spart, chiar dacă duşmanul are faima de „spărgător de fronturi".

Conduşi de Eremia Grigorescu, la Mărăşeşti, noi, cu baioneta şi cu pumnul, am spulberat faima de „spărgător de fronturi", cu care se fălise în lume acel trufaş general german.

Aşa şi—a încheiat povestirea tatăl meu şi străbunicul tău, Oana.

35.AM FOST ŞI EU LA ALBA IULIA ŞI AM VĂZUT UNIREA CEA MARE

Cel mai mare şi mai fericit moment din istoria noastră s—a desfăşurat la 1 Decembrie 1918.

La 1 Decembrie 1918 s—a înfăptuit Unirea tuturor romînilor. Adică Unirea cea mare. Cum s—au petrecut lucrurile, o să aflaţi de la cineva care pe atunci era fetiţă ceva mai mărişoară ca voi. Se numea Dumitriţa. Trăia în satul Bruiu, din Transilvania. Ea povestea:

„De micuţă, am tot auzit că era un război mare. Pe noi ne stăpînea atunci împăratul Austro—Ungariei. în acel război tata a murit pe front. Mama s—a îmbolnăvit şi s—a dus şi ea pe cea lume. Am rămas numai cu bunica.

Spre toamnă s—a auzit că Austro—Ungaria a fost înfrîntă. Că popoarele subjugate s—au răsculat. în locul acelei împărăţii, fiecare popor şi—a alcătuit ţara lui. într—o zi, bunica mi—a spus:

„Să ştii, fetiţo, că romînii din Transilvania se adună la Alba Iulia, să hotărască unirea cu fraţii noştri din România. Să fim toţi la un loc şi să alcătuim o ţară mare şi puternică. Pe mine m—a ales satul printre cei care trebuie să meargă la acea mare adunare. Acolo am să stau vreo patru—cinci zile. Şi zic ca tu să rămîi acasă, să îngrijeşti de orătănii."

Mai rămăsesem de multe ori acasă, singură. Dar acum am început să plîng. Plîns mut, numai cu lacrimi multe, şiroaie.

„De ce plîngi, Dumitriţo? m—a întrebat bunica. Ţi—i frică să rămîi singură acasă?"

„Nu bunico, dar mi—i jale că nu merg şi eu la Alba Iulia, să văd acea adunare."

Bunicii i s—a făcut milă de lacrimile mele şi s—a răzgîndit; a rugat vecina să aibă grijă de casa noastră. Apoi, mi—a zis să mă încalţ cu opincile noi şi să mă îmbrac cu cojocel de sărbătoare. Că era vreme de iarnă, cu ninsoare şi ger.

Am pornit cu vreo treizeci de oameni din sat, cu steaguri în trei culori. Am mers o zi întreagă. Pe drum s—au adunat de prin multe sate, sute şi sute de oameni. Toţi fluturau steaguri. Bucuroşi, veseli, fericiţi, îşi ziceau:

„De—amu n—om mai fi supuşi nici la nobilii tirani, nici la împăratul austriac, ci vom trăi slobozi, în ţara noastră, în Romînia Mare!"

Mîndră tare şi cu inima bătînd gata să—mi spargă pieptul de bucurie, mă rînduiam şi eu printre hotărîtorii Unirii. Şi—mi tot potriveam glasul să fac strigare, o dată cu toţi:

„Vrem Unirea!... Vrem Unirea!... Trăiască Romînia Mare!"

Noaptea am ajuns aproape de Alba Iulia. Am dormit într—o căruţă pe marginea drumului. Mi—a fost frig. Dar mă îmbărbătam, zicînd în sinea mea:

„Ce? Lui Mihai Viteazul, lui Horea, lui Avram Iancu le—a fost uşor? Ei au murit pentru unirea noastră,

iar eu să mă vaiet că—mi clănţănesc o ţîră dinţii de frig?"

A treia zi am ajuns pe cîmpia de lîngă Alba Iulia. Cînd am văzut cîtă omenire se adunase acolo, m—am simţit necuprins de mîndră că sînt romîncă şi că mă aflu între romînii hotărîţi să făptuim unirea tuturor fraţilor.

Strînşi în jurul a douăsprezece tribune, mii şi mii de oameni din toată Transilvania strigau, din toate puterile, de se cutremura cetatea Alba Iulia:

„Vrem Unirea!" Şi cîntau: „Deşteaptă—te, romîne, din somnul cel de moarte!" Cîntau de asemenea, „Pe—al nostru steag e scris Unire!"

Pe bunica au poftit—o într—o sală mare, frumos zugrăvită, unde se aflau, la sfat, toţi conducătorii Transilvaniei.

M—a luat şi pe mine.

Ce minunăţii am văzut acolo! Ce vorbiri înflăcărate am auzit atunci!...

După ce acei conducători au votat Unirea cu mare bucurie, afară, pe cîmpie, doisprezece cuvîntători s—au suit la tribune şi au strigat să audă mulţimea toată:

„Fraţilor! Noi toţi romînii din Transilvania am hotărît să ne unim cu fraţii din tara liberă, să alcătuim o singură ţară: România. Trăiască România Mare!"

Şi acum mă minunez de izbucnirea miilor şi miilor de glasuri:

„Trăiască Unirea! Trăiască România Mare!"

Clocotul glasurilor, amestecat cu sunetul tulnicelor, cu dangătul clopotelor, au zguduit pămîntul şi văzduhul şi s—au înălţat pînă la cer, să—l audă lumea toată.

Entuziasmul nu mai avea margini. Romînii îşi împlineau cel mai străvechi şi mai scump vis al lor. Vis pentru care au luptat două mii de ani.

Văzîndu—mă micuţă, un bătrîn înalt, drept, cu plete şi mustăţi albe, m—a ridicat în braţe, m—a strîns la piept şi mi—a zis:

„Să nu uiţi fetiţo, ziua aceasta, cea mai mare din viaţa noastră. Ziua Unirii tuturor romînilor!..."

După cum vedeţi nu uit. Şi sînt nespus de mîndră că am fost şi eu la Alba Iulia, la 1 Decembrie, şi—am văzut „Unirea cea mare".

Dragii mei, aceasta este povestea Dumitriţei din Bruiu.

Vă rog să n—o uitaţi, pentru că este o poveste adevărată din măreaţa noastră istorie.